Уманський державний педагогічний університет
імені Павла Тичини
Історичний факультет
Науково-дослідна лабораторія
«Історичне краєзнавство Уманщини»

Про найголовніше...
(запитували майбутні педагоги у досвідчених)

Умань
Видавець Сочінський М.М.
2018

УДК

Рекомендовано до друку науково-дослідною лабораторією
«Історичне краєзнавство Уманщини» (Протокол №3 від 21.11.18р.)

Укладачі:
Д.і.н., професор Кузнець Т.В.;
К.і.н., доцент Скус О.В.;
Викладач Кукуруза А.В.

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, історичний факультет, науково-дослідна лабораторія «Історичне краєзнавство Уманщини»; Про найголовніше... (запитували майбутні педагоги у досвідчених). / [Уклад. Кузнець Т.В., Скус О.В., Кукуруза А.В.] – Умань: Видавець «Сочінський М.М.», 2018. - 121 с.

Збірка усноісторичних матеріалів включає більше п’ятдесяти фрагментів бесід студентів історичного факультету з досвідченими педагогами міста Умані. Майбутні педагоги досвідченим ставили багато питань, серед яких було зацікавлення і життєвим шляхом, і освітою, і стажем роботи, і нинішніми заняттями тощо. Але найголовніше, що хотіли випитати студенти, це секрети педагогічної праці, секрети успіху і задоволення від професії. Досвідчені педагоги мали нагоду згадати свою молодість, свій перший урок і багато чого цікавого. Секретами професії поділились.

В узагальненому вигляді получився діалог поколінь про вічні цінності педагогічної праці: любов до учнів, знання свого предмету і незгасне бажання навчати дітей.

Видання зацікавить усіх небайдужих до освітянських проблем. Воно розраховане на краєзнавців, на істориків, на молодь.

©Уманський державний
педагогічний університет
імені Павла Тичини

Передмова

Шановні читачі! Ми впевнені, що прочитавши опубліковані розповіді, а часом і одкровення, ви поринете у спогади свого шкільного життя, побачите добрі очі і лагідну посмішку першої вчительки, пригадаєте багато напутніх побажань... одним словом – байдужими не залишитеся! Чому? Бо ви будете «слухати» мудрих людей, які жили і продовжують жити одним інтересом – підготовкою громадянина України. Підготовкою в школі, яка, зазвичай, замінювала їм рідний дім.

Кожна особистість, до якої звернулися з питаннями наші студенти, це великий майстер людинотворчого процесу, який закладав у юні душі вічні цінності роду людського – Любов, Справедливість, Патріотизм. І тільки безмежну вдячність викликає усвідомлення і розуміння того, якою багатою і багатогранною є особистість, яка формує світогляд на основі загальнолюдських цінностей.

Не можемо змовчати і про те, що наші студенти після спілкування з учителями були сповнені захватом і задоволенням з того, що вирішили стати на учительську стезю. А це дуже важливо! Тому, вважаємо, що короткі фрагменти розповідей досвідчених педагогів про себе працюватимуть як профорієнтаційні маяки, які проливають світло у майбутню професію студентів педагогічних закладів вищої освіти.

А педагогам, які поділися з студентами секретами педагогічної майстерності, ми бажаємо здоров’я, щасливого довголіття, душевного спокою і миру.

© Укладачі

ЗМІСТ

Передмова.....

Балакіна Римма Володимирівна.....

Баранова Галина Филимонівна.....

Бегерська Антоніна Мусіївна.....

Вальдман Марія Абрамівна.....

Вінарська Валентина Миколаївна.....

Гаврильченко Тамара Степанівна.....

Гайдайчук Діна Миколаївна.....

Галич Галина Антонівна.....

Галочка Ірина Володимирівна.....

Голик Ганна Петрівна.....

Голинська Тамара Михайлівна.....

Грінченко Віктор Митрофанович.....

Губар Марія Йосипівна.....

Деркач Валентина Іванівна.....

Діхтяренко Надія Петрівна.....

Долматова Марія Марківна.....

Доморосла Лариса Миколаївна.....

Єгорова Людмила Петрівна.....

Жекова Людмила Анатоліївна.....

Животовська Лідія Миколаївна.....

Задорожній Сергій Йосипович.....

Заєленчець (Самусь) Тетяна Анатоліївна.....

Кіфоренко Зіна Миколаївна.....

Ковбасюк Владислав Віталійович.....

Кондратюк Марія Дмитрівна.....

Кружкова (Шурак) Цілія Марківна.....

Кузьменко Ніна Василівна.....

Кульбіцький Леонід Анатолійович.....

Лемешко Марія Іванівна.....

Лисенко Галина Савівна.....

Мельник Людмила Григорівна.....

Мельниченко Ріанна Петрівна.....

Молчан Галина Павлівна.....

Назаренко Олена Семенівна.....

Омельченко Валентина Данилівна.....

Онофрійчук Наталія Василівна.....

Пестерева Лариса Анатоліївна.....

Пшенична Лідія Мусіївна.....

Ротаєнко Вікторія Іванівна.....

Руденко Олександра Іванівна.....

Семко Марія Марківна.....

Сокольська Любов Михайлівна.....

Степаненко Валентина Петрівна.....

Троценко Віра Андріївна.....

Уманчик Марія Федорівна.....

Ушакова Раїса Дмитрівна.....

Хомич Меланія Іванівна.....

Цимбал Ганна Іванівна.....

Чернецька Олена Іполітівна.....

Чернишева Лариса Андріївна.....

Юрківська Ванда Степанівна.....

Яременко Михайло Павлович.....

Ярошевич Зіна Яківна.....

Галина Федорівна..... видалити!!!

Балакіна Римма Володимирівна

Я, Балакіна (Одинцова) Римма Володимирівна, дитина війни, живий свідок поразок і перемог Червоної Армії. Чула голос диктора Левітана і часто виступаючого по радіо Сталіна, чия промова завжди закінчувалась словами: «Ворог буде розбитий! Перемога буде за нами!».

У дитинстві кожний день здавався невтримно стрімким і яскравим, наповненим радістю, відкриттями, котрими таке багате, щасливе дитинство.

Але моє дитинство не можна назвати щасливим. Його затьмарило воєнне лихоліття – Велика Вітчизняна війна (Друга світова війна).

Народилась 1936 року, мені уже 82 роки. Жила я в той час на Уралі, у Свердловській області, в селищі міського типу. Там був великий металургійний завод і кар’єр, де добували залізну руду. Поселення мало назву - Верхня Сімичиха. За три кілометри від нього була страчена царська сім’я Романових.

Цю землю не топтали фашистські кати, наді мною і моїми друзями не кружляли фашистські літаки. Ми не знали, що таке бомбардування, нам не доводилось ховатися від нього в підвалах і бомбосховищах. Це подарунок долі. Але немало випробувань випало і на нашу долю.

Одночасно наші родини в селищі зменшились: ми провели на фронт батьків і братів, близьких родичів. У перші місяці війни були послані на фронт не тільки кращі сини і дочки, але селище взяло на себе велику турботу про евакуйованих до тилу людей. Кожна родина, що сама залишалася без годувальника, захистила й оточила турботою й увагою людей, які витримали жах бомбардування і втратили все. Ділились останнім, що було: одежею і

продуктами. Ні в кого навіть думки не виникало відмовити в допомозі. Зусиллями мешканців селища і тих, хто залишився «у броні» – кваліфікованих робітників – на нашому заводі, а також на евакуйованому з Білорусії і швидко відбудованому металургійному комбінаті, випускали першосортний метал для виготовлення бойової техніки і гармат.

Ми, діти, не уявляли життя без цих заводів, без гарячого дихання мартенів. Сам процес плавки металу сприймався нами не по-дитячому. Багато разів дивилась я на сліпуче буйство світла, котре загравою стояло над рідним селищем і повторювала за дорослими: «Усе для фронту, усе для перемоги!».

Виживали важко. Введена була карткова система. Люди пухли від голоду, тому що не завжди можна було отримати продукти по картках: їх просто не було в наявності. Інколи місяцями не бачили хліба, хоч щоденна норма робітникові була в межах від 600 грамів до 800, дитині – 300, непрацюючому – 250. На хлібних картках стояла дата його отримання. Але хліба щоденно не вистачало для всіх односельчан і карткова система ставала недійсною.

У нас було 20 соток городу і картопля спасала від голодної смерті. По карточках видавали сіль, олію і горох. Ні крупів, ні борошна, ні цукру, м’ясних чи молочних продуктів для тилу не виділялось. Дозволялось тримати в особистому господарстві корів, овець, кіз (про свиней нічого говорити не можу). Не пам’ятаю, щоб хто-небудь із сусідів займався розведенням свиней.

Постійне відчуття голоду – ось що залишилось у моїй пам’яті про ті важкі воєнні роки. А ще запам’яталась залізна дисципліна й організованість у всьому.

Мій тринадцятилітній брат у перші роки війни двічі тікав «на фронт». Але далі обласного центру втекти не вдавалось – повертали. Однак, за шкільну парту він не повернувся, пішов учитись у фабрично – заводську школу, щоб стати токарем. А через шість місяців уже щоденно стояв 8 годин біля верстата й точив гільзи для снарядів. У дорослих робочий день тривав 10 годин. Спізнитись на роботу – велика трагедія: відправляли на фронт або відбирали картки на місяць.

У «Країну Знань» я відправилась у 1943 році. До кінця війни ще було довгих 2 роки. Голодні, бідно одягнені, без підручників і зошитів, у переповнених (до 45 учнів) класах ми починали вчити «ази наук». Навчалися в дві, а то й у три зміни так як в селищі було багато евакуйованих дітей.

А школа – невелика дерев'яна будівля, яка нічим не відрізнялася від старих будинків минулого століття «в далекій глибинці».

Моя школа

Потрібно віддати належне першій учительці: скільки зусиль, енергії, часу вона витрачала, щоб навчити нас виводити букви чорнилами із якихось довоєнних барвників, а інколи – із сажі та буряка. А навчили читати, коли в класі нараховувалось менше десяти букварів!

Норма видачі шкільного приладдя була регламентована: один зошит на рік у косу лінію, один – у клітку, одна ручка з пером,один олівець. Фабричні зошити були тільки для уроків каліграфії, а робочі робили з грубого обгорткового паперу (якщо його знайти), газет, старих книжок. Я пригадую, як жартував наді мною брат, називаючи мене «ворошилівським стрілком». Адже я виводила свої перші букви і палички у підручнику з воєнної справи для старших класів, який називали «Ворошилівський стрілок».

Я в першому класі (верхній ряд, друга праворуч), 1943 рік

Дозволяли мені писати в цьому підручнику без усяких наслідків лише тому, що в ньому були вирвані сторінки, про діяльність «ворогів народу» – Якіра і Блюхера (про це дізналася пізніше).

Скільки душевного тепла віддала нам наша перша вчителька! Вона часто водила нас на екскурсії до лісу,поля, на річку. І хоч деякі з нас падали від голоду, учителька робила все для нас, щоб відкрити перед нами красу і велич навколишнього світу. Діти і є діти: ми раділи співові пташок, блискіткам на снігу, шумові весняних потоків, широкому розливу річки і красі первоцвіту. Милувалися ясним небом, казковими хмарами, з сумом проводжали птахів у далекі краї. А скільки казок було прочитано для нас після уроків». Ми подумки опинялись у казкових країнах, линули в далечінь за казковими героями над синіми морями, над високими горами. Голосні читання були невід’ємною частиною нашого шкільного життя в 1 класі.

Відмінники 1-х – 4-х класів разом з директором школи (я – в нижньому ряду, перша праворуч), 1945 рік

Ми часто писали листи незнайомим солдатам на фронт (для цього нам видавали папір!). Разом з учителькою і батьками збирали для них посилки з в’язаними рукавицями, шкарпетками та ін. Просили солдатів берегти себе і повертатись з перемогою додому.

У шість років усе моє життя вмістилось у двох словах – «Велика Вітчизняна». В 9 років я почула свого «Перемога». Відчуття безмежної радості відчули усі мешканці селища. Цілувались, танцювали, плакали. А я думала, що вже завтра не буде карточок на хліб, не потрібно буде з вечора займати чергу, щоб його купити. Згадаємо смак цукру і побачимо на прилавках магазину цукерки. Взуття й одежу будемо носити свого розміру, а не з чужого плеча. Даремні мрії …

Замість цього побачили полонених німців і японців, котрих охорона супроводжувала вранці на роботу на рудник, а ввечері – до барака, що знаходився за селом, у лісі. Ми виходили на дорогу і пильно розглядали колони полонених.

Як мені здавалось тоді, німці поводились спокійно, змирившись зі своєю долею, а ось японці були агресивними: усім своїм виглядом, оскаленими зубами показували, як вони ненавидять нас і як не можуть змиритись з тим становищем, в якому опинилися. Усе моє дитинство було зв'язане з політичною й економічною епохою – Великою Вітчизняною війною і її наслідками. Тому щасливим його не назвеш.

Працювала на Уралі, закінчила там й інститут: навчалась на філологічному факультеті. Працювала в школах, була членом партії. Партія сказала «треба!» і це був наказ. А потім, коли вийшла заміж за сімейними обставинами довелось переїхати в Україну. І я тут з 1961 року.

Спочатку працювала в 11-й школі, викладала англійську мову, так як факультет, який я закінчила в інституті був філологічний з правом викладання російської мови та літератури, й також – англійської мови. Потім мене було переведено в 13-ту школу, там викладала вже по спеціальності – російська мова й література. Також працювала організатором позаурочної діяльності. Після 13-ої школи у 1980 році переводять мене завучем школи – інтернат, де я пропрацювала 7 років. Скажу відверто – це важка робота. Із 6 ранку й до 10 вечора. За власним бажанням відмовилась від усіх своїх почестей та нагород й перейшла в 1-у школу. Тут я вже працюю з 1986 року.

Викладала я тут російську мову та російську літературу, а коли ці предмети відмінили, то стала викладати зарубіжну літературу. Й так до сьогоднішнього часу працюю. Активно працюю в позаурочний час, ось створила цей музей школи.

Ми в минулому році відзначили 100-річчя школи. Написала й видрукувала книгу до «100- річчя школи». Досліджую тепер історію школи й продовжую працювати, залучаючи учнів до даної роботи. Багато що з часом відкривається, створюю книги про наших випускників, які прославили в той чи інший час нашу школу, і наших ветеранів.

В школі проводимо певні музейні уроки, або, як кажуть, факультативи музею школи.

«Дитинство обпалене війною». У цій книзі розповідається про те, де і як проходили певні дослідження, виступи учнів. Учні активно співпрацюють та допомагають у пошуку інформації. Починаючи з 6-го класу, учні ознайомлюються з метою роботи та виявляють бажання працювати й розвиватись.

В кінці досліджень та відкритих засідань учнів нагороджують за їх працю. В основному ми з учнями займаємось пошуковою діяльністю.

Ми в школі мало займаємось, в основному ми йдемо в музей. Моїх учнів знають в усіх музеях міста, навіть якщо я не маю змоги бути з ними завжди. Ми

постійно працюємо в архівах, учні дуже раді такому виду роботи, адже це не просто урок, а більш цікавий вид навчальної діяльності.

АТТЕСТАТ ЗРЕЛОСТ

Настоящий аттестат выдан Одинцовой Римме
родившейся в г. В-Синячиха Свердловской обл.
в том, что она, поступив в 1943 году в синячих среднюю школу
Синячихинского р-на Свердловской обл., окон
полный курс этой школы и обнаружил при отличном поведении следу
знания по предметам:

Русский язык	3 (посредств)	Всеобщая история	5 (отлич
Литература	5 (отлично)	Конституция СССР	5 (отлич
Алгебра	5 (отлично)	География	5 (отлич
Геометрия	5 (отлично)	Физика	5 (отлич
Тригонометрия	5 (отлично)	Астрономия	5 (отлич
Естествознание	5 (отлично)	Химия	5 (отлич
История СССР	5 (отлично)	Иностранный язык	5 (отлич

Настоящий аттестат дает его владельцу право поступления в вы
учебные заведения Союза ССР.

Директор школы
Заместитель директора по учебной части
Учителя

Выдан 20 июня 1953 г.
гос. В-Синячиха
Свердловской обл.

А № 075129

(Це ось мій атестат, я ж йшла на медаль. По всіх предметах мала «п’ятірки». Тоді ще посилали в область на олімпіади і я підтвердила, що ніколи не мала 3 з жодного диктанту за всі 10 років навчання в школі. А на екзамені, вибравши тему «про Маяковського» я зробила багато помилок і мені поставили «три».

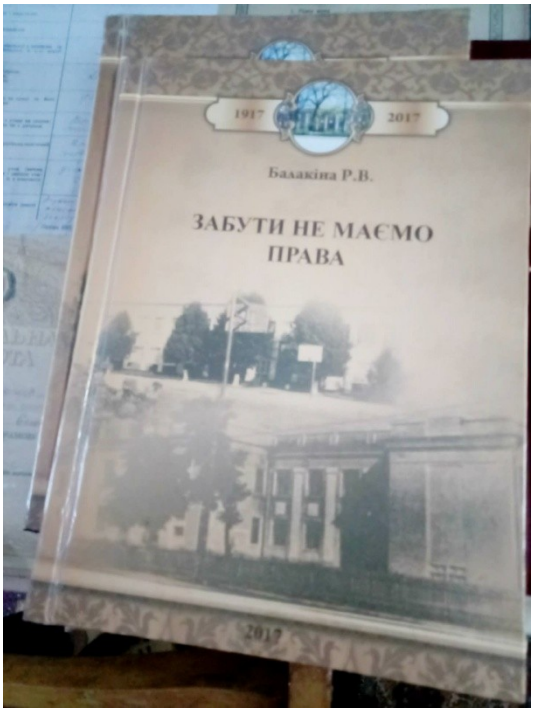
- Чому саме так сталось, що Ви були змушені переїхати в Україну?

У мене народилась донька, і вона дуже сильно захворіла. Лікарі порекомендували змінити клімат, а саме переїхати на південь. А в мене в Умані проживала рідна тітка. Мого батька, рідна сестра. І тому я з чоловіком та з маленькою дитиною приїхали сюди. І саме тоді їй тут в Умані виповнилось 1 рік.

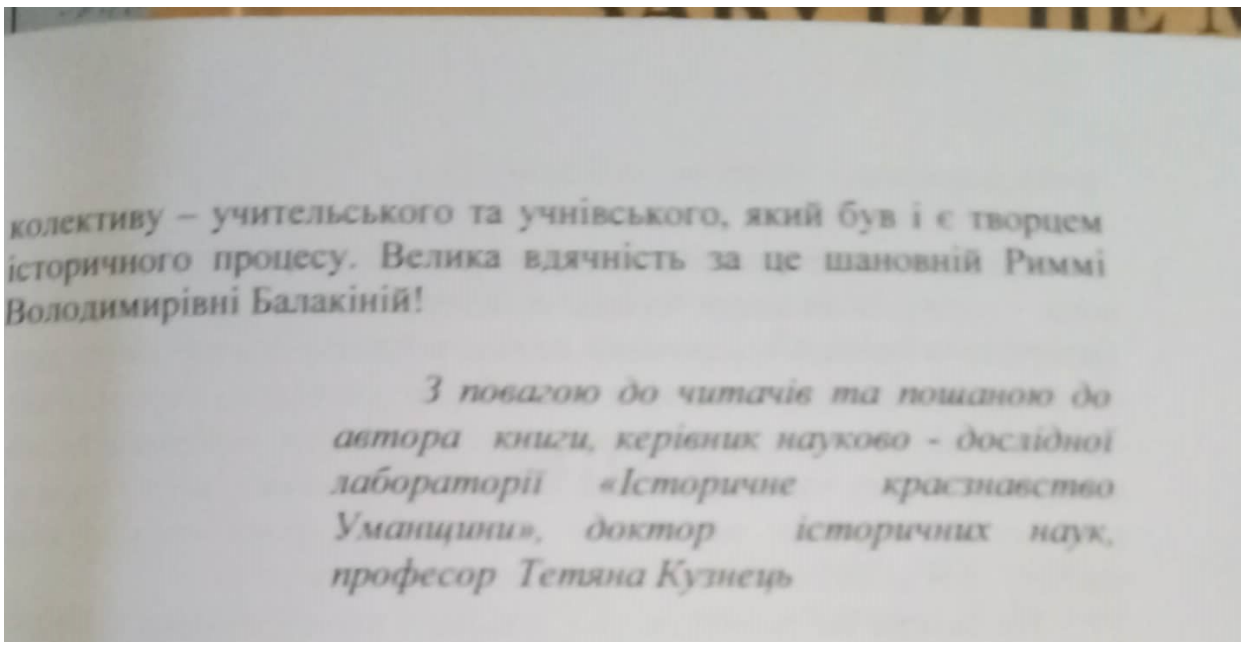
У мене 2 доньки, одна проживає в Росії, друга тут проживає, в Кривому Розі. Обидві дочки закінчили інститути в Одесі та в Києві. Я з ними часто спілкуюсь, щоб вони не посварились через дану ситуацію в нашій країні. Щоб військовий конфлікт не розділив родину.

- Чи не мали Ви бажання повернутись на Батьківщину?

Ні, такого зовсім не було. Мені було 24 роки, коли я переїхала в Україну. Чоловіка поховала, і залишилась все ж-таки тут. Хоча й дочка запрошує до Росії. Але бажання зовсім немає.

колективу – учительського та учнівського, який був і є творцем історичного процесу. Велика вдячність за це шановній Риммі Володимирівні Балакіній!

З повагою до читачів та пошаною до автора книги, керівник науково - дослідної лабораторії «Історичне краєзнавство Уманщини», доктор історичних наук, професор Тетяна Кузнець

Баранова Галина Филимонівна

Галина Филимонівна народилася в місті Умань 3 лютого 1942 року. В школу пішла в 1949 році. Навчалася в Уманській школі №6. Закінчила 10

класів. У цій школі спочатку було 8 класів, але Галина Филимонівна потрапила в той потік, коли через велику кількість дітей школу зробили 10-тирічною.

Одразу після закінчення школи пішла працювати на швейну фабрику. Чому саме на швейну? А тому що це було пов’язано з виробничим навчанням. На питання, чому одразу Галина Филимонівна пішла працювати, а не вступила до ВНЗ, вона нам відповіла «Легше працювати, ніж вчитися. Правда ж? Ні за що не відповідаєш». Галина Филимонівна закінчила школу на відмінно, тільки з двома 4. Вступити у ВНЗ Галину Филимонівну умовив її старший брат.

У 1967 році Галина Филимонівна вступила в Уманський державний інститут на фізико-математичний факультет. Здобула диплом учителя математики і креслення. Після закінчення попрацювала рік в школі, а потім в райвно 10 років працювала інспектором. Потім Галина Филимонівна повернулася в школу і працювала в Уманській школі №8 до завершення своєї педагогічної діяльності. Працювала вчителем математики в 5-10 класах. Галина Филимонівна неодноразово була класним керівником, навіть зараз активно підтримує зв'язок зі своїми учнями, вона називає їх своїми «зайцями». Років 7 Галина Филимонівна не працює в школі, як вона стверджує: «Я працювала, поки працювалось». Нам, як майбутнім вчителям, Галина Филимонівна дала декілька порад: «Якщо працюєте з дітьми, якими б вони не були, їх треба любити, і якщо ви їх любите, то в школі вам бути, а якщо ні, то ви не зможете працювати. Дітей треба підтримувати, і якщо вони відчують це, то вони будуть вас поважати». «Якщо підете в школу, запам’ятайте , ніколи батькам при зустрічі не починайте з того, що він у вас розбив вікно, а починайте з того, він такий акуратний завжди, мамі і тату приємно, а потім можете говорити все, і вони приймуть міри» - стверджує Галина Филимонівна.

На 75-річний ювілей до Галини Филимонівни прийшли діти, яких вона навчала. Для неї вони завжди діти, а вона для них – приклад і людина, яку вони щиро поважають і цінують. Одним із учнів Галини Филимонівни є нинішній мер міста Умань Олександр Цебрій.

«Я щаслива, а щаслива завдяки професії», – говорить Галина Филимонівна.

Бегерська Антоніна Мусіївна

Я, Бегерська Антоніна Мусіївна, – вчитель історії, суспільствознавства, правознавства та основ філософії, маю 56 років та 10 місяців педагогічного досвіду. «Відмінник народної освіти України», маю приблизно сорок грамот за роботу.

Закінчила Уманське педагогічне училище у 1958 році та отримала спеціальність вчителя початкових класів. У 1969 році закінчила Ростовський державний університет, де навчалася на історичному факультеті. Навчалась і закінчила з відзнакою філософський факультет Університету марксизму – ленінізму.

Працювала вчителем початкових класів в Маньківському районі з 1958 по 1960 рр. З 1960 по 1968 роки працювала вчителем історії на Донбасі, у місті Єнакієво. Пізніше довелось покинути територію Донбасу та переїхати до міста Умань, де працювала вчителем історії в Уманському районі. Пізніше працювала у школі № 10 міста Умані. Після роботи в 10-й школі працювала у школі № 14 вчителем історії, пізніше обіймала посаду заступника директора з навчально-виховної роботи. Коли закінчилось будівництво школи № 3, працювала вчителем історії та знову довелось займати посаду заступника директора по навчально-виховній роботі.

З 1981 року обіймала посаду директора школи № 14 міста Умані, а з 1985 року була переведена на посаду директора школи № 8, де і працювала на цій посаді аж до виходу на пенсію у 1998 році.

В Уманському державному педагогічному університеті була у складі комісії під час вступних екзаменів протягом багатьох років.

Після виходу на пенсію працювала вчителем історії, правознавства та основ філософії у школі № 3 міста Умані. Ось за такий досить довгий час набіг великий педагогічний досвід.

Дитинство проходило в роки війни. В сім’ї було четверо дітей, батько був командиром батальйону. За посаду батька сім’ї прийшлось нелегко, зазнавали переслідувань, тому змушені були переховуватись. З війни батько повернувся на костилях, мав 12 бойових поранень, які болісно давались взнаки ще протягом багатьох років аж до самої смерті у 1974 році.

Маю три сестри та брата підполковника. Брат зараз проживає в Росії, в місті Вологда. В сім’ї два педагоги. Сестра – вчитель математики.

Сучасна шкільна програма з історії зазнала великих змін. На мою думку, ці зміни несуть в собі негативний характер. Через нові вимоги учні в школах дуже перенавантажені, шкільні підручники мають багато змісту, діти не в силі це все опрацювати. Особливо важкою, на мою думку, для дітей є історія Середньовіччя.

Раніше при СРСР була стабільність, діти ходили до школи, вчились в ПТУ, технікумах та інститутах, мали направлення на роботу. Сьогодні ж країна переживає не найкращий час. З розвалом Радянського Союзу ми отримали тенденцію до постійного спаду рівня життя. На сьогоднішній день в країні триває хаос, ніхто нікому не потрібен, особливо страждає молодь.

Вальдман Марія Абрамівна

Вальдман Марія Абрамівна. Народилася 6 листопада 1937 р. в м. Умань. Стаж роботи педагога – 48 років. Про себе розповіла: «Знала, де буду вчитися і де буду працювати. Сім’я комсомольців. По матері-єврейське коріння. Моя сім’я пережила голод 1947 р. Коли мені було 3 роки, почалася війна. Виїхали з Умані. Якби не виїхали, то закінчила б, як і інші євреї, в Сухому Яру. Маму звали Клавдія Віталіївна Ратуш. Вона була майстром по харчових кремах та технічним працівником у школі.

Тата звали Абрам Влушович Вальдман. Був кавалеристом-ковалем у «Корчма в Мані», загинув на фронті (пропав безвісти).

Чоловік працював поштарем. Дітей немає. Я була комуністкою.

Моїм вихованням займалися батьки. Вчилася в 13-й школі. З 3 класу прийняли в піонери. У школі любила гуманітарні предмети: історію, українську, російську та англійську мови. Розмовляю чотирма мовами (українська, російська, англійська та ідиш).

Після війни було важко. Спочатку в школах писали на газетах. Але «прагнення вчитися передавалося з уст в уста». Хлопці переживали, що можуть не потрапити до армії через якусь хворобу. Існувала велика «дружба народів».

У школі займалась дослідницькою роботою, там школі проводилось дуже багато масових заходів. В кінці кожного дня була лінійка, як підсумок роботи за день. Учні завжди дбали про школу. Збори у Ленінському залі. Вечори відпочинку. Молодь того часу дуже хотіла вчитися. У місті Умань проходили олімпіади, також займалися пошуковою роботою.

Здобула середню освіту, а згодом вищу освіту в Черкаському педагогічному інституті. Після першого курсу інституту працювала в дитячому садку, та одночасно вчителькою(22 роки). Спочатку початкових класів, а потім російської мови та зарубіжної літератури.

Також працювала вожатою в таборі «Білогрудівка».

Речівка у вожатих:

«Вожатый-профессия птица,

И краше им не найти.

Что может на свете сравнится.

Ребячьи сердца зажигать?»

Радянський час – час молоді. Кожен знав своє майбутнє. Після закінчення педагогічного училища, мене відправили працювати в с. Полянецьке.

Я починала вчитися у 1945 році. І зустріла 3 покоління учнів: 1-1945 року, які після Другої Світової війни проявляли велике бажання вчитися. 2- за мого безпосереднього викладання і це були, в основному, діти сільської місцевості. 3- з 1991 року, діти, які навчаються за напрямами, і які, практично, байдужі до навчання. Зараз дуже важко тим, хто хоче мати гарну освіту, бо на

це потрібні великі матеріальні статки. Я вчилася 22 роки. Нам приділяли багато уваги, як вчителі, так і батьки вдома.

Я громадський діяч Умані та обіймаю 6 посад: член президії міської ради ветеранів, голова міської організації МУСУВ, керівник волонтерського об'єднання, голова ЗОЖ №14, член КПУ. Неодноразово заохочувалася, маю нагороди: ветеран праці, захисник вітчизни, ювілейна медаль держави Ізраїль. Внесена в Книгу Пошани (за положенням на основі постанови президії міської ради ветеранів від 29 квітня 2011 р. (протокол №8)). Мала тісний зв'язок з Ізраїлем. Керівник Міжнародного літературного проекту «Нас тримає минуле в полоні». Автор цього проекту – письменник із Кармаеля Скарбовський Іосиф Павлович. Разом презентували 2 книги. Перша «Нас тримає минуле в полоні». Друга – «Діти війни пам'ятають смак сухої горбунки». Третє видання – «Розгром». Працюю у Всесвітній Федерації «Діти війни».

Об'їздила весь Радянський Союз. 30 карбованців коштувала путівка на 10 днів в Ленінград. В Москву – 25 карбованців.

У вашому інституті я вчилася 3 роки на загальнонауковому факультеті. Факультети нашого інституту того часу: географічний, фізико-математичний, біологічний. Історичний факультет з'явився в 1961 році. Вивчали старослов'янську, англійську. Згодом нас перевели в університет імені Т.Г.Шевченка. Працювала в музичному училищі міста Кам'янки. Неодноразово возила дітей до роялю Чайковського і показувала садибу Давидова.

В Умані проводила екскурсії в музеї Котовського.

Закінчила університет релігійних знань, марксизму - ленінізму, історико-філолочного факультету. Спеціальність за дипломом: вчитель російської мови та літератури з правом викладання історії.

Випускаю збірку «Уманське підпілля». Кореспондент трьох газет «Хадашот», «Уманська зоря», «Ветеран України». Радянські люди чекали 1 березня (велике зниження цін на товари). Ставлення людей один до одного було особливим. Всі люди рівнялися на ідеал. Ідеалом для молоді була Молода

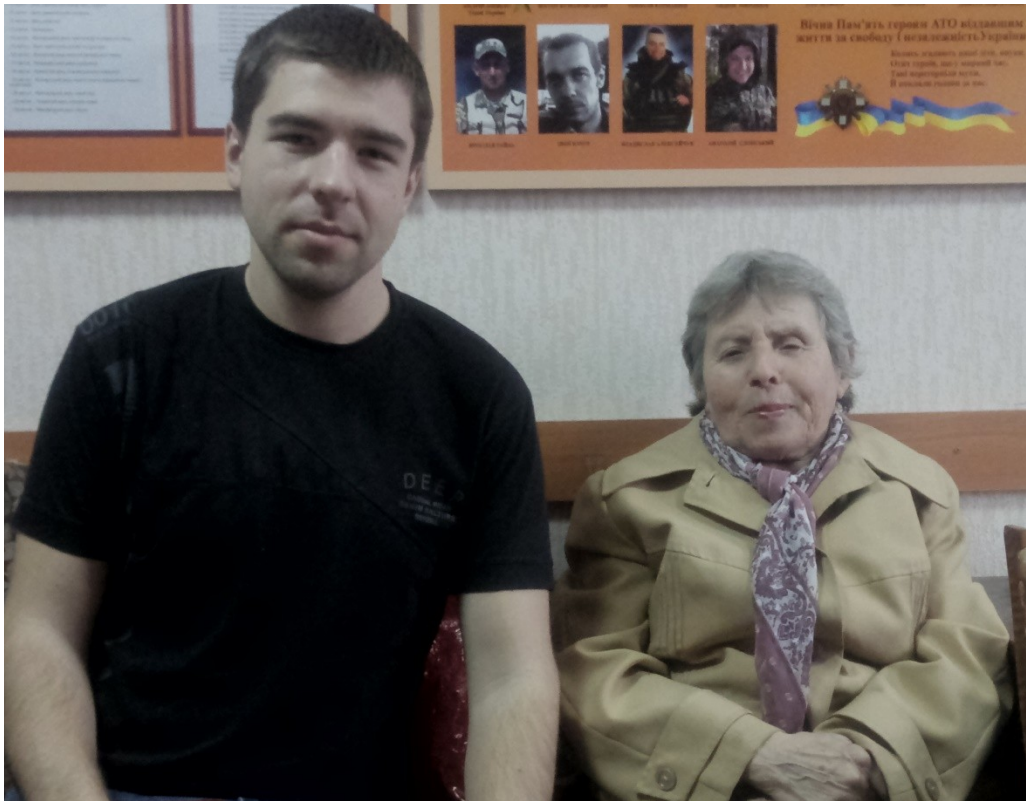
Гвардія. Також рівнялись на роман «Як гартувалася сталь» Миколи Островського. Наше покоління дуже турбує доля вашого молодого покоління. Немає тієї дружби народів, яка виграла Другу світову війну. Умань була старим окружним єврейським містечком: Ладижинка, Бабанка, Дубова, Буки. В Умані було 19 синагог. Крім того Умань відома своїми історичними заводами. Наприклад, на вулиці Шолом-Алейхема був відомий Ливарний цех. Це був завод одного з німців. Завжди пам’ятала слова Горбачова: «Пожалкуєте, що не буде Радянського Союзу». З прийняттям Незалежності України, ми не знаємо чого чекати від кожного року.

За часів Хрущова жити стало краще. У магазинах з’явилися хлібобулочні вироби і почався масовий культ кукурудзи. З неї виготовляли усі можливі пекарські вироби.

Війна на Сході України – це війна, що роз’єднує людей. Війна двох народів, території Київської Русі. З усіх держав Радянського Союзу, правильний напрямок мають тільки Білорусія і Казахстан.

Той, хто забуває минуле, в того немає майбутнього і немає сучасного».

Перший заступник
Голови МВР
ВАЛЬДМАН
Марія Абрамівна

Вічна Пам'ять героям АТО віддавшим
життя за свободу і незалежність України

Вальдман
Мария
Абрамовна

Родилась 6 ноября 1937 года в г. Умань Черкасской области. Ветеран педагогического труда, дитя войны. В 1969 г. окончила Черкасский университет имени Богдана Хмельницкого по специальности учитель русского языка и литературы, общий стаж 42 года. Выполняя свои основные обязанности она постоянно безвозмездно ведет общественную работу, активно принимает участие в героико-патриотическом воспитании подрастающего поколения. Любит и аккуратно выполняет все поручения, дисциплинированна и ответственна. Она член президиума городского совета ветеранов, председатель городской организации МУСЧВ, руководитель волонтерского отряда председатель п.о.в. сш №14, член КПУ. Неоднократно поощрялась, награждена медалями: ветеран труда, Защитник отечества, юбилейной медалью Государства Израиль

Занесена в Книгу Почёта по Положению и на основании Постановления президиума городского Совета ветеранов от 29 апреля 2011 г. (протокол №8).

Председатель Уманского
горсовета ветеранов
18. полковник А. Е. Ходан:

Вінарська Валентина Миколаївна

Кожен із нас у шкільні роки зустрічає на своєму шляху чимало вчителів. Одних ми любимо, на деяких ображаємося. Мабуть, усі запам’ятовуються з повагою. Але є такі вчителі, образ яких ми носимо в серці все життя. Це такі вчителі, які дали нам не просто шкільні знання, а які навчили нас жити, любити й працювати. Про них кажуть: «Ці вчителі від Бога».

Зразком для наслідування для педагогів була і залишається ветеран педагогічної праці,вчитель іноземних мов (іспанська та англійська) Вінарська Валентина Миколаївна.

Валентину Миколаївну я зустріла біля її квартири в місті Умані, по вулиці Тищика 1. З вигляду це маленька, життєрадісна жіночка, яка відразу погодилась зі мною зустрітись і дати маленьке інтерв’ю про свою педагогічну працю.

Вінарська Валентина Миколаївна народилася 5 липня 1944 року в селі Озеряни Варвинського району Чернігівської області .

До народження Валентини батьки її проживали у західних областях України. Батько Валентини Миколаївни був військовослужбовцем і пішов на війну у 1939 році, коли німецькі війська окупували Польщу. У 1943 році його поранили, перебував він у госпіталі поблизу Чернігівської області. Саме в той час мати Валентини Миколаївни працювала зв'язківцем у партизанському загоні. На реабілітації батько майбутнього педагога перебував рік, а у 1944році і родилась маленька дівчинка, яка в майбутньому стане великим вчителем. У грудні 1944 році її батько загинув під Будапештом.

Сім’я Валентини Миколаївни після війни переїхала у місто Луцьк, але прожили вони там не довго, лише до 1949 року.

У 1950 році вони проживали вже у Житомирській області, у Малинському районі, на станції Ірша (нині с. Любовичі). Там маленька Валентина пішла у перший клас, а 1960 року із золотою відзнакою завершила навчання в школі.

Її педагогічна діяльність розпочалась ще у 5 класі. Вона дуже мріяла стати вчителем і відразу після школи працювала з 1961 по 1963 рік піонервожатою у тій самі школі, де сама навчалась.

З 1963 по 1967 роки навчалась у Київському інституті (нині Національний університет імені М. П. Драгоманова) на факультеті іноземних мов. Здобула спеціалізацію мовника англійської та іспанської мови.

За свої здібності і талант, уже на 4 курсі (1967 рік) її забрали перекладачем на Кубу. Зі слів Валентини Миколаївни: «На Кубу я потрапила коли мені було лише 23 роки, а всім мої колегам давно за 50… Люди там жили бідно, повсюди стояли радянські війська. Мене відрекомендували як перекладача, хоча я була педагогом. Працювала на Кубі більше року.

Хоча Валентина Миколаївна і хотіла залишитись перекладачем, але потрібно було завершувати 5 курс, щоб отримати диплом педагога. І у 1968 році Валентина Миколаївна завершила університет і отримала диплом.

Подальше своє життя вона хотіла пов’язати з перекладацькою діяльністю, та й у Міністерстві зв’язку її вже всі знали, але «бюрократія» вирішила все по іншому і 2 роки Валентина Миколаївна мала пропрацювати все таки вчителем англійської та іспанської мови.

Її освітянська робота розпочалась 1969 року на теренах Хмельниччини, у маленькому містечку Шепетівка, де про іспанську мову почули лише з її вуст. «Директор тоді мені сказав, даю вам 9 годин іспанської мови, та 17 годин англійської», – уже з посмішкою мовила Валентина Миколаївна.

У цьому маленькому містечку Валентина Миколаївна викладала цілих прекрасних 7 років, викладала вона у трьох різних школах одночасно (школа № 5, № 2, № 11), там і знайшла своє кохання та вийшла заміж.

У 1975 році вони з чоловіком переїжджають до брата Валентини Миколаївни, ближче до рідних у місто Умань.

На той час іспанська мова викладалась лише в Уманській школі № 12 і енергійна вчителька пішла саме в ту школу. Але вона запізнилась на 4 роки так

як іспанську мову в школах Умані відмінили. Але Валентина не здалася і почала викладати в школі № 12 поглиблену спеціалізовану англійську мову.

Уманська школа № 12 прийняла Валентину Миколаївну не лише вчителем, але й завучем з виховної роботи.

У 1983 – 1984 рр. вона перейшла працювати в Уманську школу № 13.

Історична довідка

В місті Умань школа №13 була зруйнована за часів Другої світової війни

Якщо подивитись на перелік шкіл Умані. та можна помітити відсутність школи № 13. Але така школа раніше була в місті. Засновано заклад було ще в довоєнні часи. Школа, в якій навчались діти 1 – 3 класів, знаходилась за Осташівським мостом. Під час війни її будівля була повністю зруйнована.

Після війни відбувалася реорганізація шкіл і школа № 13 знову розпочала свою роботу. Та знаходилась вона вже по вул. Енгельса, 3 і була російською. В школі спочатку навчались учні молодших і середніх класів, пізніше почали навчатись і старші. В 1984 році школу закрили, перевівши весь учительський склад і дітей до 5 школи. Приміщення 13-ї школи стало корпусом школи № 8.

За час існування школи № 13 в ній змінилось 4 директори. Потім їх з педагогічним персоналом перевели в Уманську школу № 5, де Валентина Миколаївна працювала до червня 2010 року.

З 2010 – 2016 років Валентина Миколаївна на пенсії, хоча її уже декілька раз запрошували повернутися на освітянську роботу.

Зі слів Валентини Миколаївни: «Я дуже полюбляла саме роботу з дітьми, а не всю номенклатуру, яку давали нам зверху. Тому і діти сприймали мене як рідну свою людину. За всі роки, що я працювала вчителем, а це 49 років, у мене ніколи не було проблем з дисципліною на уроці. Хочу сказати, що кожного учня, кожну дитину можна зацікавити і навчити, треба мати лише бажання. Одне можна доповнити, що діти змінились і в них, на жаль, немає вже тієї жаги до навчання, що була коли у мене».

Я також поцікавилась, як ж змінилась освіта від радянських часів дотепер. Валентина Миколаївна сказала так: «Радянська освіта була сильніша і

потужніша, а сьогодні вчителі почали лінуватись і забувати, що таке справді педагогічна робота, а комп’ютери – це звісно не погано, але їх має бути в міру».

Історія Вінарської Валентини Миколаївни мене вразила тим, що тендітна жіночка пережила на своєму шляху багато перешкод, але все таки ніколи не здавалась і йшла до переможного кінця, за що їй потрібного кожного дня дякувати.

Гаврильченко Тамара Степанівна

Гаврильченко Тамара Степанівна – ветеран педагогічної праці, Заслужений працівник освіти, вчитель математики вищої категорії.

Народилася 5 травня 1954 року. На даний час проживає в селі Паланка Уманського району Черкаської області.

Пані Тамара значну частину свого життя пропрацювала вчителькою математики в Уманській загальноосвітній школі І-ІІІ ступенів № 14.

- Ким були ваші батьки?

Я народилася у вчительській родині. Мати працювала вчителькою початкових класів, а батько - вчителем історії та географії.

- Отож, ви були долучені до освіти ще із самого малечку?

Так-так, добре пригадую, як ще зовсім маленькою допомагала мамі перевіряти учнівські зошити. Це було щось дуже особливе.

- Мабуть із самого дитинства було очевидним ким ви хочете стати. Чи не так?

Звичайно! Про професію педагога мріяла відколи себе пам'ятала. Для мене навіть не було інших варіантів. Я справді хотіла бути вчителькою.

- Чи пригадуєте ви свою першу вчительку?

Ніколи й не забувала. Дуже добре пам'ятаю її. Дуже гарна жінка була... молода, стрункa. Дивилася на неї й знала, що теж буду такою. Мабуть вона чи не найбільше повпливала на мій майбутній вибір професії.

- Коли ви вступили до педагогічного інституту?

Це було 1971 року. Від тоді я присвятила себе вчителюванню. Було багато всього - хорошого й не дуже. У ті часи все мало зовсім інший вигляд. Усім хотілося бути серед перших, серед найкращих. Задавалося, що якщо будеш серед таких, то це велика перспектива й майбутнє. Тому хотілося використовувати різні нові прийоми і методи, давати відкриті уроки й показувати на що здатен. Отримувала за це похвалу, десятки грамот, а що в результаті? Нині професія вчителя не надто цінується. Учителів сприймають як щось належне, як людей, котрі будуть завжди. Але ж скільки сил, часу й здоров'я потрібно покласти на вівтар учительства. Ми з університетськими однокурсниками й досі зустрічаємось раз на п'ять років, не зраджуємо цій традиції. Згадуємо як воно було. У кожного доля склалася по різному, в когось добре, а в когось не дуже.

Гайдайчук Діна Миколаївна (20.04.1940)

Вчитель початкових класів. Розмова з нею получилась така:

– Що Ви можете розповісти про своє дитинство?

Я народилась в місті Умань. Навчалась в школі № 2.

– В якому році ви закінчили школу?

У 1959 році.

– Де продовжили навчання?

Спочатку освіту здобувала в Уманському педагогічному училищі, яке дало досить ґрунтовні знання, що допомогло мені просуватись далі по освітянській ниві. Потім навчалась в Уманському педагогічному інституті, за фахом – вчитель початкових класів.

– Що вплинуло на вибір майбутньої професії?

Я ще з пелюшок визначилась із своїм напрямом роботи. Адже змалечку любила відчувати себе в ролі вчителя, давати свого роду уроки однолiткам. Якщо б можна було почати життя з самого початку, я б все одно віддала перевагу вчителюванню.

– В якій школі розпочали педагогічну діяльність?

У школі № 2. Також ще керувала міським методичним об’єднанням вчителів початкових класів, а 14 років працювала заступником директора по початкових класах.

– Скільки ви пропрацювали в школі № 2?

50 років. До 2002 року. Маю нагороду від уряду – Знак пошани, що додає 20% до пенсії. Пережила досить багато комісій з усієї України, досить багато вчителів прагнули почерпнути мій досвід.

– Які Ваші враження від першого проведеного уроку? Чи вдало він пройшов?

Ви знаєте, я зовсім не хвилювалась, у мене була дуже добра перша вчителька. На 100 % ставлення до дітей, методики, врівноваженості, сміливості в роботі я взяла від неї. Крім того, я проходила практику в таких школах, які загартували мій характер так, що я вже нічого не боялась. Перша практика проходила в Уманському районі, у селі Дмитрушки, там була дуже «страшна» директорша у плані вимогливого ставлення до роботи. А потім проходила практику вже в міській гімназії, а вона споконвіку відзначалась вимогливістю і дисципліною, бо дисципліна – це питання номер один в організації навчальної діяльності учнів.

– Чи відразу знайшли спільну мову з учнями, колективом?

Хочу сказати, що за всю мою педагогічну діяльність поганих дітей в мене не було, в мене всі були хороші. Я не поставила жодному учневі чи учениці двійки в журнал, за винятком контрольних робіт, не призначала покарання у вигляді негативної оцінки чи зауваження в щоденник. Я вважала, що таким чином це зауваження я робила б собі, оскільки не могла створити атмосферу, придатну для роботи учнів.

В мене була дуже вдала, як на мою думку, співпраця з батьками. Нікого із членів родини на батьківських зборах я не принизила за їхню дитину, не сказала, що вона погана. Я завжди знаходила в кожній дитині щось хороше і говорила про це на загал, а про певні проблеми чи недоліки я говорила індивідуально, та ще й давала поради. Так було більше ефекту, батьки не боялись відвідувати збори – це було для них ніби свято. Завжди я

використовувала на батьківських зборах практику навчання батьків, в плані виховання дітей, встановлення з ними контакту. Використовувала метод прикладу, пропонуючи батькам обговорити їхній план вирішення тієї чи іншої ситуації.

Як говорили мої колеги, я дію на учнів методом гіпнозу. Педагогічний гіпноз – це вміння себе поставити, вимагати, не принижуючи при цьому дитину, заохотити чи покарати голосом, мімікою без словесного приниження. Але так себе потрібно поставити з першого знайомства з учнями, це забезпечить авторитет і успіх.

– Як Ви готувались до уроків, які методи, прийоми та засоби навчання Ви найчастіше використовували?

Справжній вчитель працює 24 год. на добу. Робота вчителя багатогранна, потрібно надзвичайно багато над собою працювати щоб бути справжнім вчителем. Це людина, яка не бачить ні сім'ї, ні друзів, ні відпочинку, яка працює тільки на школу і віддає всі свої сили дітям. Тоді є віддача й результат.

Спершу я заглядала в якусь методичку, але потім виробила власні погляди на проведення тих чи інших уроків, і таким чином виробила власну методику. За моєю діяльністю постійно спостерігали вчителі з інших областей, методисти.

Особливістю моєї методики було використання ігрових моментів, групових, коли ще ніхто їх не застосовував, а я вже потихеньку це випробовувала, елементи змагання, поєднання індивідуальної роботи з колективною працею. Багато уваги приділяла місцевому матеріалові, який вдало пов'язувала з темою. Такий підхід дає віддачу – залишається у дітей надовго в пам'яті. Так діти краще і охоче сприймали матеріал. Возила учнів на екскурсії, водила на танці, в музеї.

– Як Ви організовували позакласні та позаурочні заходи?

Створення і проведення різноманітних заходів – було моїм хобі. Багато своїх розробок я друкувала в газеті «Розкажіть онуку», фахових журналах.

– Які поради Ви можете дати майбутнім вчителям?

Вчитися, вчитися і ще раз вчитися! Займатись збором наочного матеріалу, де містяться цікаві розробки уроків, виховних та позакласних заходів, місцевого матеріалу. Вчительська робота цікава, але водночас і досить важка. Певною мірою невдячна – тому, що держава погано її оплачує, але й вдячна, бо люди пам’ятають, не відвертають голову при зустрічі, виражають величезну вдячність, незважаючи на плин літ. Оце, розумієте, «зарплата» вчительська − увага людська, повага до вчителя, до його праці, яку потрібно заслужити. Ніколи не карайте дітей – це перша порада. Знаходьте з ними спільну мову, будьте для них другом, але й дотримуйтесь субординації, бо між вчителем та учнями має бути певна відстань. Діти люблять, коли їх розуміють.

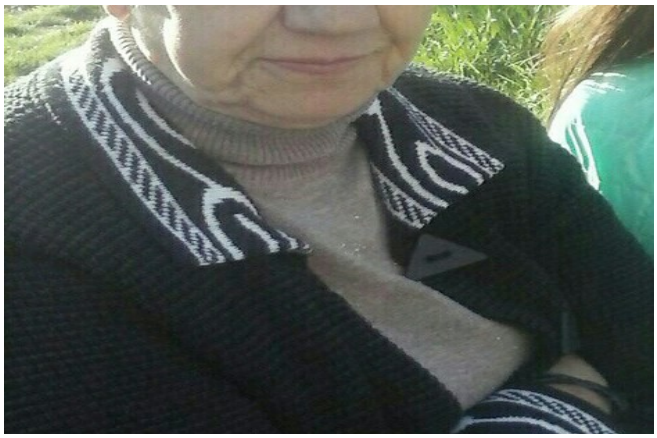
Розумієте, просто так сказати чи порадити, як бути гарним вчителем не можна − це має бути щось всередині людини на інтуїтивному рівні: знати й розуміти як правильно вчинити в конкретній ситуації. Ну,звичайно, потрібно пам’ятати основи педагогіки і психології, але, все одно, буває в такі ситуації потрапляєш, що тільки внутрішній голос підкаже вихід з них. Вчитель має бути терплячим. Я ніколи у бік учня не висловила поганого слова, ніколи не підвищувала голосу – просто в цьому не було потреби. Я навіть не знаю чим це зумовлено, бо були різні учні, але все ж не було потреби приводити їх до порядку. Конкретна ситуація змушує тебе думати і приймати рішення.

Тому успіхів, терпіння та наполегливої і сумлінної праці в педагогічних починаннях!

Галич Галина Антонівна

Кожен педагог пам’ятає момент, коли він молодий, повний сил та енергії зайшов вперше у клас. Пролітають роки праці, наповнені уроками, семінарами, педрадами, невдачами та успіхами своїх вихованців і настає час, коли учителю треба йти на заслужений відпочинок. Але скажіть, хіба він може забути школу, дитячий сміх, а головне своїх учнів? Ніколи. Бо малиновий передзвін прожитих літ у школі звучить не лише в пам'яті, а і в серці педагога все життя.

Галич Галина Антонівна народилася 01.11.1946р. Вчитель української мови та літератури. Галина Антонівна навчалася добре,були великі успіхи у навчанні. У школі її дуже любила вчитель хімії. Після 11-го класу вона вступила до педучилища у місті Хмельницький. Завершивши навчання в училищі, вона продовжила здобувати освіту за фахом філолога. У 1968 році переїхала до Умані, де провела своє подальше життя.

Працювала у школі № 14. Як про яскраві моменти розказувала, про запрошення її працювати у Канаді. Коротко розповіла про листування із Петром Яциком. Написала багато праць. Розповіла як у Канаді вона зібралася зі своїми думками і написала вірша: "На Україну линуть журавлі". В Канаді зустріла також вихідців з України, розпитували її як там Україна. У Канаді запитали, а де це знаходиться Умань? І чи ця Умань де проживала Надія Суровцова. Вона розповіла їм детально це. Працювала по літературній тематиці,дуже любила складати вірші,читати поезії. Перша робота її була про Голодомор. Працювала також із Василем Баркою який написав: «Жовтого князя», працювала над робою Уласа Самчука.

З розмови з цією жінкою, можу сказати, що вона із захопленням розповідала про себе, про любиму професію, про двох своїх дітей.

Галочка Ірина Володимирівна

Галочка Ірина Володимирівна– вчитель початкових класів (на пенсії), школа №7, м. Умань.

Народилася в Харкові, у 4 роки переїхали з батьками до Херсону, у 8 років – до Умані, де мешкає дотепер. Навчалася у школі №7 м. Умань (колишня Жіноча гімназія).

З дитинства мріяла стати балериною, балетом марила і він щоночі снився. Ще в Херсоні почала займатися в класичній хореографії. Так як тата провідного інженера перевели в Умань на «Уманьсільмаш» (він тоді якраз будувався), то продовжила займатися вже в Умані: ходила в дитячу студію «Топольок». У 14 років потрібно було їхати до Києва в хореографічне училище, але мама не відпустила. І по закінченню школи вона вирішила йти в педагогічний ВНЗ.

На це рішення вплинули приклади дідуся і бабусь, які були вчителями. Ще з маленької дівчинки ігри в школу були найулюбленішими. Улюбленими предметами в школі були історія і українська література. Цей вибір був не випадковий, йому сприяли вчителі – предметники: Мамбик Галина Демидівна – вчитель історії, Лісова Людмила Василівна – вчитель української мови та літератури.

У 1981-1985 рр. навчалася в УДПУ ім. П.Г.Тичини на факультеті початкової освіти. Після закінчення вузу пішла працювати в рідну школу №7 піонервожатою (1 рік), ще рік працювала вихователем подовженого дня, а наступного року стала вчителем початкових класів і так пропрацювала до пенсії.

«Запам’яталися перший і передостанній класи, яких навчала. Перший набір був просто ідеальний, що з дітьми,що з батьками зійшлися ідеально темпераментами. Їм завжди було мало і тому працювали в активному темпі. З усіма учнями тепле спілкування існує і досі, вже їх діток навіть випустила.

Передостанній клас був рідним: що діти,що батьки. Тоді якраз ввели нові технології, і саме з ними почали ми реалізовувати їх в життя. Їм було цікаво, і мені разом з ними. Дітки з передостаннього випуску зараз навчаються на 3 курсі вишів (більшість в Уманському педагогічному)» - з теплом розповідає Ірина Володимирівна.

Дуже часто діти з вчителькою своєю зустрічаються, спілкуються по телефону та діляться життєвими подіями.

Про свій професійний вибір Ірина Володимирівна не жалкує. Розповідає, що сформувати певні переконання для роботи вчителя допомогла поява

власних дітей. З їх народженням вона стала зовсім по-іншому дивитися на професію вчителя і, як наслідок, змінила форму роботи.

«Я почала працювати не на адміністрацію, а для дітей. Підручник підлаштовувала під клас і його потреби, шукала нові методи роботи. Методика – це добре, але потрібно шукати те, що підійде саме твоїм дітям. Я працювала, як вчила мене моя бабушка. Вона завжди казала, що для навчання потрібні лише дошка, крейда і діти, більше нічого. Я працювала для того, щоб діти пішли в середню школу з тим багажем знань, які їм підсильні в силу віку і можливостей. А головним в роботі було ще й те, ще не було улюбленців, просто всі були рідні. Бо, наприклад моя, перша вчителька була дуже жорсткою людиною, навіть могла вдарити і ще з того часу я зрозуміла, що не буду вчителькою, від якої будуть плакати діти.

За свою практику я зрозуміла, що головне не оцінки, а те, щоб дитина із задоволенням прибігала до школи, щоб у неї був хоч один улюблений предмет. Щоб вона не була скованою, щоб її не клювали. Ну і хай з математики сьогодні «3», але вчора ж було «2», а значить це вже досягнення. Я практикувала, щоб сильніші дітки вчили слабших, щоб вони пояснювали один одному на зрозумілій для них мові. Що вони не могли пояснити, ще раз пояснювала і допрацьовувала з ними я. Коли діти отримували низькі оцінки, вони не плакали, а раділи певним досягненням.

Був випадок, коли після 1 класу до нас прийшов хлопчик, якого з попередньої школи вигнали з двійками. Коли ми з ним почали працювати і змінили підхід до роботи, він перестав боятися своїх помилок і потім закінчив школу з золотою медаллю. І тому, гаслом нашого навчання було «Помилятися – це нормально!», адже не помиляються тільки ті, хто нічого не робить.

Всі діти в класі любили один одного, незалежно від рівня знань і статусу. Адже так не можна, щоб діти боялися йти в школу ще з початкових класів. Старалася дружити і працювати з батьками, щоб вони в свою чергу помагали вчитися дітям вдома», – з теплом розповідає Ірина Володимирівна.

У 2010 році Ірина Володимирівна вийшла на пенсію за вислугою. Зараз вона на дому готує дітей до школи, а також читає відкриті лекції про психологію подружнього спілкування, взаємин батьків і дітей.

«Як майбутнім вчителям, я вам хочу побажати, щоб, насамперед, ви не обманювали дітей, щоб вони бачили, що ваші слова відповідають вашим діям. І ще,потрібно дружити з дітьми, старатися підтримувати їх,коли в них виникають проблеми в класі,чи в сім'ї. Адже вчитель це не робота від 8:00 до 14:00, вчитель – це коли діти в класі стають твоїми, ти живеш їхнім життям і створюєш світ, у якому їм комфортно. Це коштує сил, часу і здоров'я. І ще: з університету потрібно вивчати психологію, саме вона виходить на перший план в роботі,бо предмет можна вивчити, а тут потрібно вміти знаходити підхід до різних за темпераментом учнів. Тому рішення «йти працювати в школу» повинно бути обдуманим,бо якщо ні,то краще туди взагалі не йти, щоб не псувати дітей », – з такими словами Ірина Володимирівна звертається до юних педагогів.

Голик Ганна Петрівна

Голик Ганна Петрівна (на пенсії). Вчителька початкових класів школи №11, школи № 12, російської мови та літератури в школі № 2.

Розмова проходила у формі інтерв'ю:

- Де і коли Ви народилися?

Народилася я 12 березня 1936 р. в селі Ромодан, Миргородського району, Полтавської області,в сім'ї службовця.

- Де Ви навчалися?

Ходила у початкову школу в селі, потім – семирічна школа в селищі Ромодан, до якої було 4 км. Навчалася на «відмінно».

Потім з 1953 по 1957 навчалася в Уманському педучилищі на шкільному відділенні. Після закінчення педучилища – навчалася в Київському державному університеті ім. Шевченка (на заочному відділенні) по спеціальності філолог. Вчитель російської мови та літератури.

- Що вплинуло на вибір Вашої майбутньої професії?

Коли я навчалася ще в школі, дуже любила вчительку російської мови та літератури,тож ще тоді я вирішила,що буду працювати в школі.

- Який Ваш педагогічний стаж роботи?

Мій безперервний трудовий стаж становить 50 років.

З 1 вересня 1957 р. до 31 серпня 1970 р. – вчитель початкових класів,школи № 11 міста Умань. Потім, з 1 вересня 1968р. до 31 серпня 1970 р.,працювала організатором позакласної роботи в школі № 12 міста Умань.

З 1 вересня 1970 по 16 січня 2003р – вчитель початкових класів,заступник директора по навчально – виховній роботі,бібліотекар та вчитель російської мови і літератури в школі № 2 міста Умань.

- Які зміни в навчальному процесі відбувалися в період вашої педагогічної праці?

Як тільки я прийшла в школу, основні знання учень одержував виконуючи домашнє завдання. Потім основні знання одержувались і закріплювались в класі під контролем вчителя. Пізніше більша частина часу виділялася на перевірку домашнього завдання, а вже потім на розгляд теми і її пояснення. Поступово основне навантаження робилося на пояснення, засвоєння і використання знань учнями. Пізніше,зменшувався об’єм домашнього завдання на вихідні, а також свята – забороняли його задавати.

Поступово велику увагу почали приділяти індивідуальній роботі з учнями використовуючи диференційований підхід,оскільки кожен учень – це особистість,що має індивідуальні вподобання і можливості. Саме в цей період почали застосовувати роботу з картками.

На мою думку,сучасна система освіти є правильною, оскільки в ній основне місце належить індивідуальному підходу до учня,що є дуже важливим.

- Які поради Ви можете дати молодому спеціалісту?

Основною моє порадою буде індивідуальний підхід до учня. Якщо ти обрав собі професію вчителя,то перш за все ти повинен любити дітей.

Необережне слово може нашкодити учню,а похвала у вигляді позитивної оцінки його роботи допоможе в подальшому плідно працювати з ним.

- Ви маєте нагороди за вашу педагогічну діяльність?

Так, 1976 р я отримала медаль “ За трудову доблесть”, 1979р. – отримала відзнаку “Відмінник народної освіти”.1979р. – медаль “Ветеран праці”. Маю грамоту Міністерства освіти України, а також – обласного відділу народної освіти і міського відділу народної освіти.

- Яких визначних людей Ви навчали?

Взагалі я навчала багато учнів і всі вони виросли гарними людьми. Часто-густо зустрічають мене і знайомлять зі своїми дітьми,онуками,не забувають свою вчительку. Що ж до визначних діячів,то це Дякон Валерій - кандидат фізико-математичних наук, доцент кафедри математичних дисциплін, директор філії Європейського університету в місті Умань,а також Власюк Геннадій – лікар,в даний час працює в Лівії.

- Якби у Вас зараз був шанс змінити свою долю чи обрали б Ви професію вчителя вдруге?

Якби у мене була можливість змінити фах,я б все-одно обрала професію вчителя, бо це моє покликання.

Голинська Тамара Михайлівна

Народилась 13 вересня 1951 року в місті Умань, Черкаської області.Тамара Михайлівна була в сім’ї третьою дитиною, мала двох старших братів. Батько до початку Великої Вітчизняної війни працював завідувачем транспортного відділу на міському харчовому комбінаті,мати працювала прибиральницею на тому ж комбінаті. У 1941 році батька Тамари Михайлівни Михайла Віремійовича забирають на фронт, він став героєм Великої Вітчизняної війни, про нього друкували багато статей, які Тамара Михайлівна береже до сьогодні. Вони для неї дуже дорогі. Ось так виглядав у молодості Михайло Віремійович.

Помер Михайло Віремійович у віці 68 років, а мати – у 95 років від перелому бедра. Тамара Михайлівна дозволила сфотографувати найкращу статтю про свого батька.

Благодарен своему механику

Герой Советского Союза полковник Смирчков Александр Павлович, отвечая на вопросы редакции, рассказал.

Великая Отечественная война меня, молодого летчика, только что закончившего военную летную школу истребителей, застала в лагерях на одном из полевых аэродромов недалеко от города Киева.

Вероломное нападение фашистской Германии на Советский Союз также было полной неожиданностью и для личного состава нашей части.

Первые боевые полеты наши летчики начали выполнять только лишь часов в 7 утра, перехватывая фашистские бомбардировщики «Ю-88» и «Хе-111», пытавшиеся осуществить налет на Киев с востока и разрушить шоссейный и железнодорожный мосты через р. Днепр.

В одном из полетов при атаке «Хе-111» летчик нашей части младший лейтенант Иван Бойко был ранен в левое плечо. Управлять самолетом и дотянуть до посадки он мог только одной рукой, но блестяще справился с этим и посадил машину. Я ем

из кабины и увидел первую кровь в этой войне утром 22 июня 1941 года. Этот день памятен мне больше всего.

За время войны я сделал более 500 боевых вылетов на выполнение самых различных боевых заданий. Приходилось неоднократно попадать в сложные боевые условия, но наиболее характерным был боевой вылет на воздушную разведку войск противника в марте 1945 года в районе южнее Кенигсберга.

Над нашей территорией была очень плохая погода с низкой облачностью и ограниченной видимостью, не позволявшей выполнить полет парой самолетов. Поэтому мне, как командиру эскадрильи и опытному летчику, было разрешено лететь одному.

За линией фронта сразу же прекратилась облачность. Возвращаться обратно, не выполнив задание, я не мог, поэтому решил продолжить разведку один.

Пробыв в районе разведки около 5 минут, заметил, что со стороны солнца меня атакуют два «Ме-109» и сзади них — еще два «Ме-109».

Я летел на самолете «Ла-7». Завязался неравный воздушный бой. Я немедленно перевел самолет на вертикальный маневр, выполняя один за другим энергичные боевые развороты. Используя боевые возможности нашего самолета, мне удалось достичь преимущества в высоте и перейти от обороны в наступление. Сблизившись с ведомым «Ме-109» на восходящем маневре на дистанцию 150—200 м, длинной очередью из всех пушек я сбил самолет противника.

Ни в одном воздушном бою, а также при выполнении боевых заданий меня не подводила авиационная техника, которую мне готовил старшина срочной службы механик самолета Михаил Голынский. И я ему за это бесрезультально благодарен.

9 мая, в день 25-й годовщины Победы над фашистской Германией, у Большого театра в Москве собираются ветераны нашего полка

Тамара Михайлівна була бажаною дитиною в сім’ї, її батьки обожнювали всіх своїх дітей, а їх було четверо. В школу маленька Тамара пішла в 1958 році коли їй виповнилося сім років. Ще до того як маленька Тамара пішла до школи вона просила маму записати її до бібліотеки, оскільки її найкращий друг, Марко, який вже ходив у перший клас похизувався своїм квитком з бібліотеки. Навчалась вона у школі №7 і її ж закінчила. Улюбленим класним керівником була Ніна Іванівна. В школі Тамара була дуже активною, допомагала в міських заходах, брала участь в олімпіадах та виборювала перші місця з читання віршів. Зокрема, коли до міста приїхав маршал Рокосовський, Тамару Михайлівну взяли для привітання його в рідному місті. В неї зберіглося доволі цікаве фото, на ньому зафіксовано момент вітання з маршалом за руку.

Школу Тамара Михайлівна закінчила із золотою медалю. Вищу освіту вона здобувала в рідному місті. В Уманському національному університеті садівництва вона вступила на технологічне відділення, і була серед перших випускників цього факультету. При вступові вона склала такі іспити: біологія, хімія, фізика та твір на вільну тему, всі іспити вона з успіхом склала на 5. Вона була улюбленою студенткою в професора Рубіна Симона Самойловича. У студентські роки Тамара Михайлівна багато подожувала зокрема вона була в Москві, Ленінграді, на Кавказі ,відвідала староруські міста, Прибалтику, Молдавію та Закарпаття, також побувала на горі Ельбрус. По закінченню навчання професор Рубін С.С. запропонував Тамарі Михайлівні залишитись працювати в університеті. Вона погодилась і працювала на посаді лаборанта у відомого професора 7 років. Дізнавшись що в її рідній школі потрібен бібліотекар, вона миттю погодилась, оскільки, дуже любила книжки. В школі Тамару Михайлівну обожнювали всі учні, вона допомагала робити учням уроки, стін-газети, реферати, також допомагала випускникам школи готуватись до іспитів, учні їй довіряли, ділились своїми проблемами. Зустрічаючи Тамару Михайлівну всі її учні дякують їй за сумлінну працю, допомогу в навчанні і не тільки, завжди згадують її з посмішкою на обличчі. Вдома в Тамари Михайлівни багато колекцій книг.

На цій фотографії Тамара Михайлівна в бібліотеці зі своїми учнями. Окрім бібліотекарства у школі, Тамара Михайлівна підробляла вчителем трудового навчання в дівчат. З того часу вона захопилась вишиванням, в’язанням. У школі Тамара Михайлівна працювала до 1995 року. Їй залишався всього рік до пенсії, як стався нещасний випадок: вона йшла з бібліотеки додому, переходила дорогу на зелене світло і її збила машина, в неї стався перелом шийки бедра. Вона пережила дуже складну операцію і стала інвалідом. З того моменту вона не могла вже прийти в свою бібліотеку до улюблених учнів. Усе своє життя Тамара Михайлівна провела самотньо, вона нікого так і не покохала за своє життя, єдина її пристрасть – це її книги. В неї немає власної родини та дітей. Проводячи весь свій час за книгами, вона не помітила як швидко пролітали роки. Зараз вона не може багато читати як раніше, оскільки є проблеми з зором, але Тамара Михайлівна знайшла чим зайнятись: вона купляє старі непотрібні речі переробляє їх і в’яже ляльки.

Багато уваги Тамара Михайлівна приділяє своєму улюбленому коту “Тімошке”. Вона присвятила своєму улюбленцю цілу збірку віршів.

Від себе мені б хотілось додати, що це був досить цікавий досвід по спілкування з такою людиною як Тамара Михайлівна. Дуже світла, щира, відверта та розумна жінка. В неї є чому навчитись. Адже вона не склала руки,

як стала інвалідом не впала в розпач а почала жити далі, вона дуже вольова жінка. Я їй дуже вдячний за приємну бесіду!

Грінченко Віктор Митрофанович

Грінченко Віктор Митрофанович. Вчитель Уманської ЗОШ І-ІІІ ст. № 9 Родом з Хмельниччини. Вчитель фізичного виховання.

Розмова проходила у формі такого інтерв'ю:

– В якому році Ви закінчили школу?

– У 1964 році.

– Де продовжили навчання?

– Навчався в Черкаському педагогічному інституті з 1964 по 1969 рр.

– Що вплинуло на вибір Вашої майбутньої професії?

– Я дуже любив фізкультуру ще з дитинства. Уроки фізичного виховання були для мене надзвичайно цікавими. Саме в той момент я вирішив для себе, що в майбутньому обов'язково буду вчителем.

– Працювати в школу Ви пішли одразу після закінчення навчання?

– Так. Будучи родом з Хмельниччини, навчаючись у Черкасах, працювати пішов саме в Умань. Добре доля покидала. Але тим не менш за 46 років праці жодного разу про це не пошкодував.

– Який Ваш педагогічний стаж роботи?

– 46 років в ЗОШ № 9.

– А скільки класів Ви випустили як класний керівник?

– Зазвичай вчителі фізкультури не отримують клас, але в мене все склалося по інакшому. Я випустив всього один клас, але це були діти, про яких я і досі згадую. Ми постійно зустрічаємося в місті, вони дуже раді мене бачити. Багато з них добре реалізували себе в цьому житті і я дуже за них радий. Скоро має відбутися зустріч мого класу (10 років після закінчення школи). Впевнений, що вражень буде багато. З нетерпінням чекаю цієї зустрічі.

– Як Ви вважаєте, чи відрізняються сільські діти від міських?

– Так звісно відрізняються. Змінюються часи – змінюються покоління. Але тим не менше я б ніколи не дозволив собі сказати, що тоді чи зараз, є погані діти. Всі діти хороші. Адже якщо вчитель добре ставиться до своїх обов’язків, до дітей – то і вони у свою чергу відповідають взаємністю.

За 46 років праці я жодного разу не спізнився на роботу. Завжди приходив першим. Мій девіз: «Ніколи не обманювати дітей!». Завдяки цьому ставлення учнів до мене було і залишається хорошим.

– Як Ви вважаєте, чим відрізняється радянська освіта від сучасної?

– Радянська освіта була більш якіснішою. Докази:

Радянські учні майже завжди перемагали в міжнародних олімпіадах.

В радянській освіті вчитель посідав у суспільстві значно вище становище, ніж у сучасній Україні. Це проявлялося і в заробітній платі, і у ставленні суспільства до роботи вчителя.

В радянських учнів була більша мотивація до навчання. Зараз більша ставка робиться на комп’ютерні технології. В радянські часи більша ставка робилася на живому спілкування – учитель-учень. Я вважаю, що ніякий комп'ютер не замінить вчителя з вказівкою.

У радянські часи не було майнового розшарування серед учнів, адже це теж впливає на навчання.

Матеріальна база (стосовно спортивного забезпечення) була дуже хорошою.

– Яку вчительську категорію ви маєте?

– Я є вчителем 1 категорії, маю звання «старший вчитель», а також наразі є Головою Ради ветеранів.

– Як проходять ваші будні з моменту виходу на пенсію?

– Після виходу на пенсію я не полишаю звичок своєї професії. Не дивлячись на свій вік, щоранку о 6.30 я прокидаюся і виходжу на пробіжку. В міру можливостей займаюся фізичними вправами. Вважаю, що всі люди, а особливо молодь повинні слідкувати за своїм фізичним здоров’ям і правильно харчуватися. Згадую радянський лозунг: «В здоровому тілі здоровий дух»!

– Якби у Вас зараз був шанс змінити свою долю чи обрали б Ви професію вчителя вдруге?

– Так. Без сумніву. Я пишаюся своєю роботою, тому що вчитель це людина, яка несе в собі світлий розум, світлу душу, ділячись цим з оточенням. І від того як вона це робить залежить майбутнє наше і наших дітей. І наскільки б зараз не поширювався стереотип про непопулярність педагогічної професії, пам’ятайте – хороший вчитель завжди був і залишається нашим путівником в доросле життя.

Губар Марія Йосипівна

Губар Марія Йосипівна проживає за адресою м. Умань, вул. Тищика 13а. Інформація записана у формі інтерв’ю.

– Доброго дня, ми студенти-історики хочемо зібрати коротку інформацію про Ваше життя та роботу, педагогічну діяльність.

– Добре, давайте перейдемо до розмови.

– Де Ви народились і виросли, розкажіть про своє дитинство?

– Вінницька область, Оратівський район, село Медівка. Навчалась у Медівській школі із 1933р. Тоді закінчила 7 класів, а потім інститут.

– В який саме інститут?

– Уманський педагогічний.

– Яка саме спеціальність?

– За фахом біолог.

– Після навчання відразу до школи пішли працювати?

– На жаль уже не пам’ятаю. Працювала в 9-й школі міста Умані. Спочатку з початковими класами, потім за фахом.

– А ви були класним керівником?

– Була класним керівником.

– А скільки класів випустили?

– Багато. Вже й не пам’ятаю.

– Що для вас означає робота вчителя, чи подобала вона?

– Так. Подобалась. Добре працювала.

– А коли закінчили педагогічну діяльність, підтримували зв’язок зі своїми учнями, колегами?

– Так, підтримую. Але вже менше.

– А що б Ви могли нам побажати як майбутнім вчителям?

– Побажати вам здоров’я, успіхів у роботі, щоб ви добросовісно до неї ставились.

– Дякуємо Вам за інтерв’ю. Було цікаво послухати.

Деркач Валентина Іванівна

Деркач Валентина Іванівна народилася 19.09. 1955 року в місті Умань.

Навчалася в школі № 11 м. Умань, а після її закінчення у 1970 році, вступила до педагогічного училища. По завершенню навчання здобула професію вчителя молодших класів середньої школи.

На запитання «Чи важко було навчатися?» Валентина Іванівна відповідає: «ні», якщо вчасно виконувати всі завдання, то зовсім не важко.

У 1975 році Валентина Іванівна пішла працювати в школу № 6. Працювала 9 років. Її дуже цінували як молодого і креативного працівника.

Окрім, роботи в школі, Валентина Іванівна працювала екскурсоводом в дендропарку «Софіївка».

У 1987 році Валентина Іванівна перейшла працювати в Уманську школу № 11, де працює до сьогодні.

Про роки роботи у школі Валентина Іванівна згадує з радістю і сумом. Порівнюючи учнів її часів із сьогоднішніми вона зазначає: «Учні, коли я працювала в школі, були набагато спокійніші та слухняніші, ніж сьогодні. В мене на уроках вони завжди слухали, ніколи не зривали дисципліни, працювали старанно».

Однією з проблем, яка виникла у школі була робота з важкими дітьми. Доводилося працювати з ними не лише під час уроків, а й в позаурочний час.

За роки роботи у школі Валентина Іванівна отримала велику кількість подяк. Разом з тим, вона зазначає, що не є заслуженою вчителькою України.

Найбільше за роки роботи Валентина Іванівна запам'ятала очі дітей, які з великим захопленням і надією дивилися на неї. Вона говорить, що зараз бути учителем – важка і невдячна справа. На даний час Валентина Іванівна, займається репетиторством.

Діхтяренко Надія Петрівна

Діхтяренко Надія Петрівна народилася 06.11.1946 р., в Умані, де мешкає і дотепер.

По закінченню школи вона вступила до Ніжинського педагогічного інституту на спеціальність вчитель математики, навчалась до 1968 р. По направленню на три роки вона виїхала працювати в Харківську обл., Сахновщинський р-н, с. Великі Бучки. Та у 1969 р. Надія Петрівна вийшла заміж, і повернулась в Умань. Близько чотирьох років не працювала, тому що чоловік був військовим. Після цього, з 1972 р. вона почала довго та віддано працювати в школі №2 м. Умань.

Надія Петрівна викладала математику з поглибленим вивченням, має великий досвід класного керівництва, зазвичай в її класах було більше хлопців.

Надія Петрівна згадувала:: « Робота в гімназії проходила тихо-мирно, ніяких поганих випадків не було. Завжди був порядок, всі тягнулись до

навчання. Я любила своє діло, а дітки любили мене. Завжди дотримувалась такого девізу: «Сумлінно працювати і показувати результати». Дуже часто повторювала одну фразу: « У дітей можна багато чого навчитись..».

Щодо сім'ї: має 2 сини – Олега та Ігоря. Старший – Олег – закінчив Уманський педагогічний університет імені Павла Тичини, працює головою кооперативу, має власний бізнес. Ігор закінчив сільськогосподарський інститут, працює робітником. Надія Петрівна жартома згадувала: «На той час, коли я тільки почала викладати, чоловік не повинен був працювати вчителем, адже ця робота забирає дуже багато часу, а хтось повинен доглядати за будинком».

Педагогічна діяльність тривала більше 40 років. У 2013 році Надія Петрівна пішла на пенсію у званні «Старший вчитель вищої категорії», Відмінник народної освіти, була нагородженна відзнакою. В останні роки викладання працювала лише зі школярами середньої школи, класне керівництво на себе не брала.

Після виходу на пенсію Надії Петрівни її дуже часто запрошують на урочисті свята в Уманську міську гімназію. Всі її поважають та люблять. При зустрічі з колишніми учнями, вона, зазвичай, чує лише теплі спогади про часи навчання.

Долматова Марія Марківна

Учитель – це не просто професія, це покликання! Педагоги своєю працею, даруючи свої знання учням, роблять великий внесок у розвиток людської особистості, і тим самим – у

розвиток нашого суспільства. Їх непосильна праця не повинна залишатися непоміченою і недооціненою.

В Уманській загальноосвітній школі I – III ступенів № 8 ось уже 47 років поспіль вчителем історії та правознавства працює Марія Марківна Долматова, яка не просто проводить уроки, а живе шкільним життям щодня і щохвилини. За роки, проведені в школі їй запам’яталися лише позитивні моменти. Всі її знають як добру, щиру і усміхнену людину. Вона завжди готова прийти на поміч колегам та учням, щось порадити чи підказати. Марія Марківна у своїй трудовій книзі має лише 2 записи про працевлаштування, має понад 20 подяк за успіхи в навчально-виховній, громадсько-корисній, суспільній роботі, а також – за сумлінне виконання обов’язків класного керівника.

Для одних вчителів класне керівництво це додатковий хрест, для інших – необхідність заповнювати журнал (іншими словами, зайві папірці), а є й такі, які починають рахувати «свій» клас практично власною сім'єю. Зростаючи, учні відвідують педагогів, все частіше переконуються в їхній правоті, розуміють, як багато важливого і потрібного вклали ті в їхні дитячі голови. Для справжніх вчителів, таких як Марія Марківна, відчуття причетності до справи формування людини куди важливіше від зарплати.Випустивши 6 поколінь випускників, цей Вчитель з великої літери продовжує працювати за спеціальністю, ділитись досвідом і знаннями, навчати і виховувати наше підростаюче покоління.

Професія вчителя для Марії Марківни це спосіб життя. На її думку люди, котрі вибирають її, повинні прислухатися до свого серця і робити вибір душею. Це не просто передача знань, це виховання психологічного та морального обличчя підростаючого покоління. У якому б навчальному закладі не викладав педагог, він завжди повинен бути прикладом для своїх учнів. На різних етапах навчання вчителі віддають певну частину своєї душі. Але, не залежно від цього, значимість цієї професії дуже велика.

Марія Марківна володіє одними з найкращих якостей, які повинен мати досвідчений вчитель. Найголовнішою такою якістю є велика любов до дітей, яких навчає і віддає їм всю свою душу. Адже учитель повинен любити і

передавати свої знання іншим, захоплюватися самим процесом навчання і виховання людини так як це робить Марія Марківна впродовж багатьох років. Успіх педагогічної діяльності багато в чому залежить від комунікативних здібностей вчителя, від його уміння налагодити правильні взаємини з дітьми.

Можна із впевненістю сказати, що Долматова Марія Марківна заслуговує найбільшої поваги і пошани.

Доморосла Лариса Миколаївна

Вчителька міської гімназії. Учитель музики.

Розмова проходила у формі такого інтерв'ю

- В якому році Ви народились?
- 10 липня 1961 р.
- В якому році Ви закінчили школу?
- У 1976 р. закінчила 8 класів та перейшла до Уманської школи № 2, по закінченні якої вступила до музичного училища ім. П.Д. Демуцького, яке закінчила у 1980р. Згодом поїхала до Києва та вступила до Київського державного університету культури та мистецтв, котрий закінчила у 1987 р.
- Чому Ви обрали професію вчителя?
- Учительська професія була уподобанням дитинства, любов до музики сприяла вибору майбутньої професії. Ця мрія зародилася у школі і стала моїм життям. Учительська праця хоч важка, але благородна.
- Що ви відчували, коли проводили свій перший урок?
- У 1994 р. я прийшла працювати до Уманської міської гімназії . А свій перший урок я пам'ятаю досі . Перед уроком - жах. А після уроку - велике полегшення (сказали, що з мене гарний вчитель). Діти були мною дуже задоволені, викладачі також. Коли я вперше увійшла у клас, я відчула гордість, відчуття відповідальності. Для мене перше вересня завжди особливе свято.
- Який Ваш педагогічний стаж роботи?
- О, я пропрацювала 33 роки в гімназії, за ці роки було багато злетів та падінь. Однак я ніколи не жалкувала про свій вибір .

- А скільки класів Ви випустили як класний керівник?

- Як вчитель музики я не мала класу. Хоча 1 рік я була класним керівником у експериментальному класі, проте вирішили що це не вдала ідея і тому вчителі музики не були класними керівниками.

- Як ви ставитесь до нововведень у навчанні?

Щодо дванадцятибальної системи - це добре: подобається і учням і вчителям. Але практика має дві сторони. Якщо учні зайняті на практиці чимось цікавим і це дійсно корисна справа, яка дає позитивні результати, то я згодна, а якщо учні б'ють байдаки, то я проти такої практики.

- Які свята ви організовували разом з дітьми?

- Частіше всього ми проводили загальношкільні заходи, де під моїм керівництвом учні мали можливість проявити себе в танцях, грі на музичних інструментах , у вокальних виступах.

- Ви як вчитель музики, мабуть, граєте на музичних інструментах?

- Так, звичайно. Я добре граю на фортепіано та гітарі.

- А які предмети ви викладали ?

- Спочатку я займалась лише викладанням вокалу та вела хор. Із запровадженням нової програми я почала викладати теорію музики, музичну літературу, музичну культуру.

- Які нагороди Ви отримували за педагогічну діяльность?

- За час своєї роботи разом з учнями ми займали призові місця на конкурсах музичної творчості. Також ми маємо велику кількість грамот міського, обласного та всеукраїнського значення.

- Яке враження справляють на Вас сучасна школа, сучасний учень?

- Багато чого видається незрозумілим, недоцільним. Навчання дитини поставлено на другий план. У наш же час була конкретна мета – навчання і виховання. А зараз більше уваги, здається, звертають на форму, ніж на зміст.

- Ваше кредо, улюблений вислів?

- Вчити і виховувати молоде покоління для України – найвища радість у житті людини.

- Чи буваєте Ви на щорічних зустрічах випускників школи? Яке Ваше враження від них?

- Мені подобається приходити на шкільні свята. Із задоволенням слухаю виступи хорових колективів. Ці заходи взагалі організовані дуже професійно, урочисто, хвилююче. Зворушує душевна теплота, яка звучить у зверненнях до вчителів.

- Яку професію Ви обрали б, коли б довелося знову робити вибір?

- Тільки вчителя. Іншої професії я не уявляю і вважаю її найкращою.

- Яку настанову Ви дали б випускникам, які збираються у майбутньому присвятити своє життя школі?

- Хотіла б молодь бачити людьми добрими, чесними, порядними. І головне у нашій професії - любити дітей.

Єгорова Людмила Петрівна

Єгорова Людмила Петрівна народилася 14 травня 1950 року, вважає себе уманчанкою, хоч народилася не тут.

Коли була ще школяркою, згадує вчитель, ходила спочатку в школу №2 м. Умані, потім вступила до Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини на природничо-географічний факультет, на спеціальність «біологія та хімія».

Після завершення університету вийшла заміж та разом з чоловіком поїхала проживати в Христинівський район, де і почала свою кар’єру вчителя біології та хімії.

Класним керівником стала одразу після університету. Тоді, розповідає Людмила Петрівна, були ще восьмирічні школи і вона прийняла 4-й клас. Пропрацювавши два роки вчителем та класним керівником, переїхала в інше село, де була завучем школи. Спочатку працювала замісником директора в Христинівському районі, потім стала директором школи.

Із великою теплотою та любов’ю згадує Людмила Петрівна своїх учнів, яких навчала в селах Христинівського району. Багатьох пам’ятає по-іменах.

перебравшись до Умані, прийшла у школу № 3. Найбільше здивував масштаб школи: біля 1900 дітей, а класи «а», «б», «в», «г», «д», «є», «ж», «з». Також працювала заучем школи та вчителем хімії. Найважче було скласти розклад для такої кількості класів. 17 років пропрацювала у школі № 3 міста Умані, до того ж, у дві зміни. Графік був не з легких: з 7 ранку до 19 вечора.

Педагог-ветеран праці розповідає: «Мене ніхто ні на директора, ні на завуча не вчив. Мене навчали на педагога. Я завжди старалася вчителем бути, в першу чергу. Ніколи не запізнювалася на уроки, а завжди старалася прийти на 5 хвилин раніще».

Також завуч та вчитель проводила факультативні заняття із свого предмету, готувала учнів до олімпіад різного рівня. За своє вчительське життя Людмила Петрівна підготувала учнів-переможців міського, районного, обласного та навіть всеукраїнського рівня.

Вона завжди намагалася поступити по справедливості, оцінками нікого не ображала. Навіть якщо виникав якись конфікт з дитиною, то навпаки, намагалася залагодити і поставити хороші оцінки.

Щодо нового Закону України «Про нову українську школу», Людмила Петрівна його позитивно оцінює, але зазначає, що в нього є також багато недоліків, а значить є над чим працювати далі.

Дуже хвилюється і крається серце педагога за сучасне становище України, а саме за воєнні дії на сході країни. Принагідно пригадала учителька період Помаранчевої революції: «… вчителька фізики стоїть на коридорі, а я запитую чого не на уроці? Що трапилося? А вона мені відповідає «зайдіть, подивіться». Я зайшла, а учні сумки складають. Кажу: куди зібралися? А вони мені «На майдан». Так, сіли всі, приготувалися до фізики. Україні потрібні освічені люди, а не неуки». Завершився навчальний рік, і випускники ходять підписувати альбоми, а головний «майданщик» просить підписати альбом.

І я вирішила написати:

«Про Україну рідну дбати,
не означає голосно кричати.
Учитись треба, розум свій гострити,

то буде користь Україні,
тобі і твоїм дітям».

Людмила Петрівна вважає себе справжнім патріотом нашої держави, тому що все своє життя навчала дітей на совість.

За свою вчительську кар'єру, згадує педагог, жодного разу не сіла в класі. Говорить: «Мені здавалося, якщо я сяду, вони втратять зі мною той особливий зв'язок, який має бути в учителя з класом».

Дуже багато згадувала Людмила Петрівна і цікавих історій, веселих та повчальних.

На самкінець дає настанову всім майбутнім вчителям: кожна дитина особлива та індивідуальна. Не можна їх порівнювати між собою. Всі діти розумні та щирі, просто потрібно розкрити потенціал дитини до вивчення свого предмета, потрібно вміти розповісти, а саме головне – зацікавити.

Мені, як студентці та простій людині, яка не працювала в освітній сфері, було дуже цікаво поспілкуватися із людиною, в якої не тільки безмежний досвід роботи вчителя, замісника директора та директора, а й великий багаж знань, яким радо ділиться Людмила Петрівна із майбутніми поколіннями.

Жекова Людмила Анатоліївна

Жекова Людмила Анатоліївна – ветеран педагогічної праці. Народилася 18 листопада 1959 року в селі Кочубіївка Уманського району Черкаської області. Початкову та середню освіту здобула в Родниківській школі (нині Родниківська ЗОШ І-ІІІ ступенів імені Т. Г. Шевченка), яку закінчила у 1976 році. На той час на посаді директора перебував Товстюк Євдоким Степанович.

Любов до дітей спонукала Людмилу Анатоліївну обрати професію вчителя, а тому після закінчення школи вона вступила до Барського педагогічного коледжу, де навчалася за фахом «учитель початкових класів та вихователь групи продовженого дня». Вже з перших кроків вона зрозуміла, що обрала правильний шлях, тому продовжила своє навчання в Одеському державному (нині національному) університеті імені І. І. Мечникова, проте вже на філологічному факультеті, на спеціальності «українська мова та література».

Закінчивши навчання в університеті, Людмила Анатоліївна розпочала свою трудову діяльність у рідній Родниківській школі на посаді вчителя української мови та літератури. Ця школа була першим і останнім місцем її роботи. У ній вона пропрацювала цілих 27 років.

З роками вона набувала досвіду, вдосконалювала професійну майстерність, і все це з любов'ю і щирістю доносила до своїх вихованців. Чітка організація праці, вимогливість до себе і до своїх учнів, чесність і порядність зростили її як педагога та як людину.

Працюючи в школі, виявила себе талановитим педагогом, що володіє навчальним матеріалом на високому рівні, має організаторські здібності, може вести за собою колектив, зуміла у кожного учня плекати віру у власні сили.

Головним у педагогічній праці Людмила Анатоліївна для себе вважає:

- сумлінно виконувати свої обов'язки;
- давати глибокі знання;
- бути прикладом моральної поведінки;
- дорожити любов'ю учнів.

Девіз Жекової Людмили Анатоліївни: «Як краще пояснити дітям, щоб вони зрозуміли».

Поєднуючи в собі любов до своєї справи і любов до учнів, отримуючи задоволення від улюбленої професії, вона стала досконалим учителем, здобула визнання та повагу оточуючих.

Людмила Анатоліївна відзначається високою культурою, моральними якостями. І хоча зараз вона на пенсії, все ж є частою гостею школи, дає поради молодим колегам.

Животовська Лідія Миколаївна

Має 39 років педагогічного стажу. Розмова велася у формі такого інтерв'ю:

– Розкажіть, будь -ласка, коротенько свою біографію: де навчались, як потрапили до Умані?

– Народилась я в селі Велика Севастьянівка, Христинівський район, Черкаська область. Батьки- Березюк Микола і Березюк Степанида. Закінчила сільську середню школу з хорошим атестатом. Після школи вступила до Уманського педагогічного інституту на факультет «Початкового навчання». Це найближче місто з інститутом до мого дому, тому вибір впав саме на Умань. Як тоді було важко вступати, так і зараз.Студентські роки пройшли як і в усіх, було різне, вчились дуже багато, але завжди знаходили час для себе. Після закінчення інституту відразу пішла працювати, декілька років працювала в Маньківці вчителем початкових класів, але потім за сімейними обставинами повернулась до Умані.

– В Умані Ви продовжили працювати учителем? В яких школах працювали?

– Дуже швидко знайшла роботу в одинадцятій школі (Уманська ЗОШ І-ІІІ ступенів №11) вчителем початкових класів. І вже 36 років працюю тут. Загальний педагогічний стаж 39 років.

– Що Ви можете сказати про сучасних учнів, і наприклад, про учнів 30 років назад, порівняйте їх?

– Діти дуже сильно відрізняються. Якщо порівнювати учнів 30 років назад і сучасних, то це небо і земля. Причиною є не тільки вплив «гаджетів» та ін., а й просто те, що час зараз зовсім інший. Навіть важко порівняти нинішніх дітей та тих, що були, наприклад, чотири роки назад. Діти дуже швидко змінюються і пристосовуються до різних умов, які їм диктує суспільство. Зараз у мене 1 клас і майже кожен має як мінімум телефон або планшет. На перервах говорять про ігри, але одна біда: постійно в телефонах.

– Скільки дітей зараз Ви навчаєте?

– Зараз у класі в мене 30 дітей, а загалом в школі 5 паралелей. І це ще не найбільший клас, моя внучка навчається в класі, де 33 дитини.

– Зараз на слуху у всіх нова реформа освіти, яку запропонувала Лілія Гриневич, а яке Ваше ставлення до всіх нововведень?

– Реформа освіти. Ну що я можу сказати, дивлюсь постійно різні букварики, які пропонує Міністерство, але чесно кажучи, суттєвої різниці між ними я не бачу. Зараз збільшили навчання для дітей до 12 років. Просто розтягують час, адже наші задачі, які завжди стояли перед вчителями початкової школи – навчити читати, писати, рахувати – так ці задачі будуть перед нами завжди.Проводять різноманітні тренінги для вчителів, навчають нас всілякім інтерактивним заняттям все в рамках Реформи.

– Одинадцята школа вже досить давно є базою, де студенти проходять педагогічну практику. Чи приходили до Вас студенти?

– Так, приходять до нас студенти з педуніверситету, зазвичай на відкриті уроки, прийдуть – послухають, подякують і підуть. Так, щоб на педпрактику, то не приходять, але я і не дуже хочу ,тому що дітям важко звикати до чужих людей, та й там є свої нюанси. Але по школі постійно бачу студентів на практиці.

– Чи варто йти навчатись на педагога?

– Йти навчатись в педагогічний треба тоді, коли відчуваєш, що будеш працювати на педагогічній ниві, але ж зараз не так. Зараз йдуть, аби в армію не потрапити, аби мати хоч-якусь вищу освіту. Адже раніше, після школи хлопці легко могли йти сторожувати в колгосп, а зараз треба мати вже вищу освіту, щоб працювати в охороні.

Задорожній Сергій Йосипович

Учитель міської гімназії № 2, учитель історії. Розмова відбулася у формі інтерв’ю

– В якому році Ви закінчили школу?

– У 1977 році.

– Де продовжили навчання?

– В мене дві вищі освіти. Одна – Уманський педагогічний інститут (факультет загальнотехнічних дисциплін), інша – Київський університет імені Тараса Шевченка (історичний факультет).

– Що вплинуло на вибір Вашої майбутньої професії?

– Я дуже любив історію з дитинства. Що на мене вплинуло? Це підручник з історії СРСР для 4 класу. Тоді не роздавали так підручники, а тільки купували самостійно. Я його купив і прочитав ще до 1 вересня. Там про все: про громадянську війну, про Другу Світову війну. Книга написана в цікавій, доступній мові. Не менш важливим фактором було те, що я виріс в учительській сім'ї. Батько – учитель математики, мати – учитель хімії. Якщо розібратися, то батько – це мій взірець. Я хотів би бути таким істориком, як мій батько математиком.

– Працювати в школу Ви пішли одразу після закінчення навчання?

– Ой, ні… В мене надзвичайно бурхливе життя. Після закінчення Уманського педагогічного інституту я поїхав на роботу в Хмельницьку область, смт. Лозова. Звідти пішов в армію, служив у Прикарпатському воєнному окрузі.

– Який Ваш педагогічний стаж роботи?

– 17 років у Паланській загальноосвітній школі і 13 років в Уманській міській гімназії № 2. В Паланській школі я працював до 2001 року на посаді військового керівника. Мені надзвичайно подобалася моя робота. Я навчав дітей стройової підготовки, учив стріляти. Потім ставку військового керівника скасували, то я залишився фактично ні з чим і змушений був шукати іншу спеціальність.

– А чи пам'ятаєте Ви свій перший урок? Які були Ваші враження? Чи вдало пройшов?

– Перший мій урок був як вчителя трудового навчання, коли я після інституту приїхав працювати у Хмельницьку область. Але я розповім про свій перший урок історії. Це було у Паланській школі, я заміняв Леоніда Сергійовича і проводив урок історії України у 7 класі. Мені настільки сподобалися ті діти, вони ставили такі цікаві питання. У нас урок пройшов у вигляді діалога, не було абсолютно ніякої проблеми з

дисципліною. В мене з цими учнями склалася, я б сказав, навіть своєрідна дружба, як рівний з рівним. А потім, коли вони були в одинадцятому класі, мені дали класне керівництво. Ми з ними проводили дискотеки, їздили в Софіївку, ходили в ліс, грали на гитарі, співали пісні. Це були мої найщасливіші роки з педагогічної точки зору. Робота давала велику насолоду, це навіть важко передати словами.

– А скільки класів Ви випустили як класний керівник?

– В мене було дуже мало випускних класів. Перший мій клас мені дали, коли ці учні закінчували 10-й клас. Крім того, що я вчитель, я ще й спортсмен. Я займався спортом (штангою) і отримав травму. Потрібно було робити операцію на хребті. І фактично я на довгий час вибув. Але з тими класами, у яких я був класним керівником, в мене склалися доволі теплі стосунки. Згадую випадок, коли учні запросили мене на останній дзвінок. Я на той час працював уже в Уманській гімназії. Випускники мені подарували величезну листівку, на якій кожен з них написав свої побажання. Це було дуже приємно. Закарбувався в пам'яті ще один приємний випадок. У мене в той день був день народження (50 років), заходжу я в клас і бачу повітряні кульки, їх було рівно 50. Такий сюрприз зробили мені учні. В той момент я ледь не заплакав. Моя особиста думка, вже як людини з досвідом, що найвища нагорода для вчителя – це його вихованці. Це те чому ти їх навчив, чи вони горнуться до тебе. Якщо говорити про мій характер, то я люблю ризик. Я взагалі дуже легкий на підйом. Коли я закінчував Уманський педінститут, постало питання про роботу за направленням. І от ми з товаришем почали вирішувати куди їхати. Він з Київської області, я з Черкаської. Ну ніби вже договорилися, що кожен їде до себе додому, а потім я йому кажу: «Навіщо тобі та Київська область? Поїхали в Крим». Долю вирішили визначити на копійці: якщо випаде герб, то кожен їде в свою область, якщо копійка – значить обоє їдемо в Крим. Ось в цьому весь я.

– Ви працювали в сільській і міській школах. Як Ви вважаєте, чи відрізняються сільські діти від міських?

– Ви знаєте, мені здається, що потрібно зважати на час. От у мене були в Паланці учні – одинадцятий клас, це були настільки розумні, допитливі діти, які абсолютно нічим не відрізнялися від міських. Зараз пішов процес деградації, що в місті, що в селі. На сьогоднішній день міські діти, я б сказав, більш нахабніші. Мабуть, це залежить від середовища, в якому росте дитина.

– Як Ви вважаєте, чим відрізняється радянська освіта від сучасної?

– Радянська освіта була більш якіснішою.

– За період Вашої педагогічної діяльності у Вас, напевне, були випадки, коли учні приходили непідготовленими на урок. Що Ви робили в таких випадках?

– В мене було одне правило: я ставився до учнів як до дорослих, я не любив їх принижувати. Піднімати учня при всіх, коли він не готовий до уроку, ставити йому «2» - це не моє. Я робив таким чином: дозволяв учневі, якщо в нього немає проблем з дисципліною, 3 рази в семестр прийти на урок непідготовленим (при наявності причини). Перед уроком він мене попереджує, і я його не питаю, а для себе відмічаю, що один раз він уже використав. Це правило працювало дуже добре, було менше конфліктних ситуацій.

– Які методи, прийоми та засоби навчання ви найчастіше використовували на уроках?

– Мій принцип роботи вчителя – це проблемні ситуації. Я давав класові певну проблему і хто її вирішував я ставив 12 балів. Тобто я їх вчив думати. В мене в школі був комп'ютер, плазмовий телевізор і я фактично до кожного уроку розробляв презентації, де були карти, відео фрагменти, тобто намагався робити урок цікавим.

– А карти Ви більше використовували на презентації чи настінні?

– І так, і такі. Якщо настінна карта добре збережена, то звичайно краще її використовувати. Але останній раз гімназія отримувала карти на початку 2000-х , коли я тільки прийшов працювати. Тому була велика проблема з цим, адже карти були ще радянських часів.

– У своїй практиці Ви частіше використовували традиційні типи уроку чи нетрадиційні?

– Нетрадиційні типи уроку я здебільшого використовував на відкритих уроках. Наприклад, у мене був урок прес-конференція.

– Весною 2014 року я атестувався, мені дали старшого вчителя, а восени я пішов на пенсію.

– Якби у Вас зараз був шанс змінити свою долю чи обрали б Ви професію вчителя вдруге?

– Я, мабуть, би пішов навчатися у військове училище.

Заєленчець (Самусь) Тетяна Анатоліївна

Народилася Тетяна Анатоліївна 28 вересня 1948 року в селищі Кубашівка Куйбишівської області (Російська Федерація) у родині українців-переселенців. Мати – Самусь Клара Іванівна, 1928року народження, переїхала з Кубані, батько – Самусь Анатолій Дмитрович, 1924 року народження, відставний фронтовик теж переселенець з України (з-під Харкова).

Коли дівчинці виповнилося 11років сім’я через бідність переїздить до Ташкенту, де батьки отримали житло – двокімнатну квартиру в новобудові і роботу. В Ташкенті майбутня вчителька і закінчила 11 класів місцевої школи та вступила до Інституту іноземних мов імені Фрідріха Енгельса, в якому вона навчалася з 1966 по 1971 рік.

До закінчення інституту вийшла заміж за молодого Валерія Олександровича Заєленчецям з яким і пов’язала все своє життя (нині– полковник у відставці).

У 1971 році чоловік закінчив військове училище і його направили проходити службу до НДР, випускниця поїхала з чоловіком. Молоду пару

направили до міста Перлеберг, де Тетяна Анатоліївна і здобула свій перший досвід педагога, працюючи один рік вчителем англійської мови у 5 – 11 класах в школі при дивізії, навчаючи дітей молодих офіцерів.

У 1975 році чоловіка направили працювати в Київський воєнний округ, в Білу Церкву, з ним поїхала і дружина. Роботи не було, – згадує педагог, – приїхавши в місто, я відразу пішла в міський відділ освіти, звідти мене направили до міської школи № 11, де я пропрацювала майже 3 роки. Після цього доля знову змусила покидати обжиті місця і їхати знову в невідоме, а саме – до міста Конотом на Полтавщині. Саме туди 1978 року направили на роботу чоловіка. Там запропонували працювати вчителькою в школі №12, на що вона відразу згодилася, адже потрібно було за щось жити, так як зарплати чоловіка не вистачало.

Неоминула сім'ю і війна в Афганістані. У 1983 році чоловіка Тетяни Анатоліївни направили радником у провінцію Газні, що за 180 км від Кабула. А через декілька місяців переїхала до нього і дружина.

У квітні 1985 року Тетяна Анатоліївна повертається до Конотопа у рідну школу, де її радісно прийняли назад, а через кілька місяців повернувся і чоловік.

А уже 7 березня 1986року сім'я переїздить в Умань, де й провела свої найкращі роки Тетяна Анатоліївна. Роботи знову не було, коштів не вистачало, відділ освіти пообіцяв надати роботу лише з вересня. Було тяжко, згадує учителька, – але все ж настала осінь і з 1 вересня вона пішла працювати у школу №8, а через тиждень виділили години ще й у школі №1. Через рік директор школи №1 Романенко Петро Іванович запропонував перевестися на повну ставку в його школу, на що вчителька погодилася.

Життя почало налагоджуватися і облаштовуватися, але чоловіка знову переводять, і, покинувши школу, Тетяна Анатоліївна переїздить з ним в Пирятин на Полтавщину, де вони прожили 2 роки, і знову повернулися до Умані.

У 2002 році Тетяна Анатоліївна вийшла на пенсію, але за відсутності заміни продовжила працювати в школі і лише у 2011 році зовсім пішла з педагогічної ниви, хоча не покинула викладання, і сьогодні в неї запланована зустріч з учнем, який підтягує англійську мову для вступу до ВУЗу.

«Якби потрібно було б, – з усмішкою говорить педагог, – я б і сьогодні повернулась до школи, діти мені продовжують життя, їх посмішка допомагає перебороти будь-які перепони».

За роки роботи Тетяни Анатоліївни в першій школі змінилося 3 директори. Після Романенка Петра Івановича директором стала Лисогора Валентина Василівна, але побула недовго і її змінила Коваленко Марина Василівна, яка обіймає цю посаду по-сьогодні.

У шлюбі, в сім'ї народився син, який зараз проживає з ними.

Тетяна Анатолівна – вчитель з великої літери, якій вдячне не одне покоління випускників. Деякі з них на сьогодні займають високі посади в державному апараті. Але вона отримує мінімальну пенсію, а між тим опікується внуком, який залишився з ними після смерті матері.

Вона не задоволена реформами освітньої системи, які сьогодні відбуваються в Україні і вважає, що вони ні до чого гарного не приведуть. Не мовчить і про анексію Криму та війну на Донбасі, вважаючи всі ці події бізнесовим проектом чиновників та олігархів, які окупували владні місця.

На завершення нашої розмови Тетяна Анатоліївна, побажала миру та наснаги, попросила не складати руки і робити усе, щоб Україна стала процвітаючою державою, а наступні покоління росли палкими патріотами своєї країни.

Кіфоренко Зіна Миколаївна

Зіна Миколаївна народилася 1 березня 1940 року в селі Бочманівка Котовського (нині Подільського) району Одеської області.

Коли Зіні Миколаївні виповнилося 1.5 роки, батька, Кравчука Миколу Павловича, забрали на фронт. Після того як село захопили німецькі війська,

маму Зіни Миколаївни було вбито, вона залишилася сама. По закінченню війни батько повернувся з фронту додому, знову одружився і мав дітей.

Вона закінчила 7 класів Бочманівської загальноосвітньої школи. У 15 років пішла на роботу розсильної в сільській раді. В 17 років переїхала до Одеси, де прожила 4 роки. Працювала на Одеській джутовій фабриці, паралельно продовжила навчання у вечірній школі.

У 1961 році познайомилася в молодим солдатом, своїм майбутнім чоловіком, Станіславом Степановичем. Через півтора роки вони одружилися і переїхали до міста Умань. Уже в Умані, Зіна Миколаївна закінчила вечірню школу. Народила двох дітей: сина і доньку.

Упродовж 30 років працювала на Уманському оптико-механічному заводі, з яких 25 років – очолювала бригаду. Протягом 9 років (4 скликання) була депутатом місцевих рад.

Пішовши на пенсію, пробула вдома півроку. Потім дізнавшись, що є можливість попрацювати в Уманській загальноосвітній школі I-III ступенів №11 імені М. П. Бажана, з радістю погодилась. Адже вона дуже любить дітей. В школі працювала лаборантом в кабінеті хімії, співпрацюючи з двома вчителями хімії. Учні середньої школи ласкаво називали її «бабуся». Вона пропрацювала лаборантом 17 років.

Зіна Миколаївна розповідала, що кожного уроку вони проводили цікаві досліди, від яких діти були в захваті. За час її роботи в школі ніяких надзвичайних ситуацій не відбулося. Діти зі старанністю та відповідальністю виконували усі завдання під час виконання лабораторних робіт з хімії.

Також вона згадувала, що майже кожного свята мала похвальну грамоту. З 2010 р. Зіна Миколаївна вже не працює. Школа для Зіни Миколаївни стала особливою країною, де розкриваються нові можливості як дітей, так і дорослих.

Ковбасюк Владислав Віталійович

Інтерв’ю з ветераном педагогічної праці учителем інформатики. Ковбасюком Владиславом Віталійовичом:

– Розкажіть трохи про себе. Як давно ви працюєте вчителем інформатики? Чому вирішили бути учителем?

– Мені 56 років. Моє хобі майже повністю співпадає із основною діяльністю. Я люблю майструвати, зокрема авіамоделі, різні електронні схеми та програмувати автоматичні пристрої із мікроконтролерами. Ще у студентські роки ми з товаришем самостійно створили драйвер крокового двигуна. До речі, тоді у вільному доступі такого різноманіття готових рішень із платами в інтернеті ще не було.

– Ви розповідали раніше, що ще будучи студентом, проводили технічні гуртки для дітей. Як Ви почали цим займатись?

– Певно це збіг обставин привів мене до гуртків. Я почав їх проводити, коли навчався в аспірантурі. В дитинстві я трохи займався авіамоделізмом у клубі, що знаходився неподалік мого дому. Встиг там зробити десь 2-3 моделі. А під час свого навчання в аспірантурі, коли прийшов час писати роботу, потрібно було зробити модель для апробації своєї роботи. Так сталось, що в той момент

“Клуб юних техніків”, який розташований неподалік мого будинку, залишився без керівника і викладача. Я почав там проводити заняття, бо дуже хотілось показати дітям, що це корисно і одночасно цікаво займатися технічним видом творчості і наукою. І з тих пір у мене також з’явився простір і для своєї роботи (усміхається).

- Ви працюєте вже багато років в школі. Чи серед Ваших дітей є вже певні досягнення? Дуже цікаво почути історії успіху.

У мене є учениця, яка тільки перейшла в 10 клас. Я одразу зрозумів, що у неї є великий потенціал, тому я запропонував їй взяти участь у шкільній олімпіаді з веб-дизайну. Її робота на шкільній олімпіаді тоді була трохи слабкою, адже у неї було дійсно обмаль часу, аби підготуватися. До районної олімпіади вона вже посилено готувалась і зайняла перше місце, а згодом і друге місце на міській олімпіаді. Цього року вона отримала перше місце у міській олімпіаді в Києві. Проте якби я знав, що вона бере участь ще у 4-5 різних олімпіадах, я би їй не пропонував приймати участь ще й з інформатики. Це велике навантаження для дитини в такому віці.

?????? (*незакінчена розповідь*)

(*Розповідь не закінчена*)

Кондратюк Марія Дмитрівна

Кондратюк Марія Дмитрівна народилась 18 квітня 1936 р. у селі Йосипівка Новомиргородського району Кіровоградської області. В цьому ж селі у 1950 р. закінчила семирічну школу. Після закінчення школи Марія Дмитрівна з подругою вирішила вступити до медичного училища у Первомайську. «Ми з подругою удвох подали документи до медучилища, – згадує Марія Дмитрівна, – проте прийняли тільки мене, подругу не прийняли і ми поїхали додому, бо що мені там робити одній, так я тоді вирішила».

Далі продовжила навчання у середній школі м. Ульянівка (нині Благовіщинськ), де у 1953 р. закінчила 10 клас. Про школу залишились лише хороші спогади, хоча до неї потрібно було долати пішки 5 кілометрів.

Після закінчення школи для отримання стажу, який був необхідним щоб вступити до педагогічного училища, кілька років працювала спочатку лаборантом у школі, а потім піонер-вожатою.

У 1955 р. вступила до Кіровоградського педагогічного інституту на заочне відділення факультету математики. Одночасно продовжувала працювати піонервожатою у школі.

Після закінчення інституту була направлена вчителем до семирічної школи в с. Мечиславка Благовіщинського району Кіровоградської області. Як згадує Марія Дмитрівна: «Село Мечиславка – батьківщина М. Поплавського, він був моїм сусідом через хату, як сусід він і досі товаришує з моєю сестрою, яка живе там нині.»

Після закінчення інституту вийшла заміж за військового, тому подальші місця роботи Марії Дмитрівни залежали від місця, де проходив службу її чоловік. «Проте за весь час переїздів, – згадує Марія Дмитрівна, – я постійно працювала за професією, у кожному місті для мене одразу знаходили роботу. Коли ми переїхали у Білорусь, до вечора для мене вже знайшли роботу. Працювала вчителем у вечірній школі, а також викладала на курсах для підготовки солдатів до вступу у ВНЗ».

У 1965 р. з чоловіком та дітьми переїжджає до НДР, де два роки учителює, у школі для дітей радянських військових. У 1967 р. знову повертається до Білорусі, де працювала вчителем у м. Пружани. У 1973 р. сім'я переїжджає у Забайкалля, до самого кордону з Китаєм у м. Приаргунськ Четинської області. Там Марія Дмитрівна крім математики, викладала у школі ще й фізику.

У 1977 р. сім'я переїжджає до Умані. Марія Дмитрівна одразу влаштувалася вчителем у школу-інтернат, потім два роки працювала у міській школі № 10. Після того як у місті було збудовано школу № 5, вона перейшла

працювати туди. У цій школі вона і попрацювала до виходу на пенсію у 1992 р. Про роки проведені там Марія Дмитрівна згадує з усмішкою: «Як до людини до мене відносились добре і вчителі, і учні, але як до вчителя… Ну як можна любити математику!». Колектив школи, як і учні, залишили у неї лише приємні спогади.

Учні траплялися різні, бували і складні випадки, але завжди вдавалося порозумітися, достукатися до дитини і у класі Марії Дмитрівни панувала дисципліна. «Я привчала своїх учнів, щоб вони завжди були чесними, справедливими, щоб не лінувалися, і вони були такими, – з гордістю згадує вчителька, – з дітьми я завжди знаходила спільну мову і вчила жити…»

Після виходу на пенсію вона ще два роки пропрацювала вчителем математики у селі Коржова.

Марія Дмитрівна з радістю згадує роки своєї учительської праці. Вона досі спілкується з випускниками, які з вдячність згадують про неї. Не забуває про неї і рідна школа, яка часто запрошує її в гості. Попри солідний вік (82 роки) вона не може полишити учительської професії: займається репетиторством і по сьогодні. Попри складність професії вона жодного дня не пошкодувала про її вибір.

Кружкова (Шурак) Цілія Марківна

Кружкова (Шурак) Цілія Марківна народилася 13 червня 1938 р. у місті Умані Черкаській області (тоді була Київська область). Мати – Шурак Роза

Яківна (1910 р. н.) до війни закінчила семирічну школу, була робітницею на харчовому комбінаті. Батько – Шурак Марко Лазарович (1906 р. н.) – працював директором їдальні та викладачем в кооперативному училищі. До початку Другої світової війни молода родина проживала в Умані на вул. Спінози.

З початком Другої світової війни мати та донька (була одною дитиною в сім'ї) були евакуйовані в Узбекистан. У місті Самарканді вони перебували 3 роки. Після закінчення військових дій повернулися до Умані. Батько прпав безвісти. Тому Цілія Марківна та її мати і тітка жили разом у маленькій гуртожитківській кімнатці.

Грамоті та читанню її вчила мати, у 1 класі не була, пішла одразу в 2 клас. Навчалася в Уманській середній школі №13 ім. Маяковського В. В. У класі учні були різного віку, так як це був перший випускний клас післявоєнних років в цій школі (приблизно 36 випускників). Мала зразкову поведінку і успіхи у навчанні. В школі улюбленими предметами були: історія (запам'ятовувала точно дати), географія, алгебра, російська література. Класним керівником була Марина Вікентіївна (прізвища не пам'ятає). Згадує з посмішкою та з вдячністю своїх перших учителів, наставників. З шкільними друзями підтримує тісні зв'язки до сьогодні. Згадує про важке матеріальне становище людей після війни, як учні між собою ділилися шматками олівців, як діти збирали цвіт акації для споживання, як підтримували один одного у важкі хвилини.

Після закінчення школи постало питання про вибір професії, хотіла стати фармацевтом, але за наполяганням мами обрала Уманський педагогічний інститут. У 1955 р. вступила на природничий факультет. На той час було в інституті лише 2 факультети – природничий та фізико-математичний. Усього навчалося налічували 500 студентів. Куратором академічної групи була Катерина Зинов'ївна (прізвища не пам'ятає). Деканом – Корнієнко Ольга Петрівна. Викладачі – Демченко Іван Макарович (викладач неорганічної хімії), Семенов (історія КПРС), Товбіс Борис Наумович (політекономія), Ігнатьєв Борис Петрович (тваринництво), Сокур Вадим Дмитрович (анатомія). «Усі вони дали мені путівку в життя», – наголошує Цілія Марківна.

За період навчання відвідали Виставку досягнень народного господарства в Києві. Їздили в колгоспи на сільськогосподарські роботи (Кривозерський район Миколаївської області) та по інших селах – це була така виробнича практика. На І та ІІ курсах практики не було, а на ІІІ курсі –практика в Уманській середній школі №7, де була закріплена за природничим гуртком та класним керівником у 7 класі. На IV курсі педагогічну практику проходила в Уманській середній школі №11, де була відповідальна за кролеферму та закріплена класним керівником за 7 класом, давала уроки хімії та біології. За період практики провела відкритий урок для представників з міністерства, які перевіряли реалізацію теоретичних знань, вмінь та навичок на практиці. Тема уроку: «Коні». За проведений урок отримала позитивні відгуки методистів.

На V році навчання, у першій чверті, проходила практику в Оксанинській середній школі, була закріплена за 8 класом, вела уроки хімії, біології, зоології. Практиканти, які перебували в селі Оксанина там і проживали, і допомагали в колгоспі. Організовували різні тематичні вечори, концерти, виховні години, відкриті уроки.

У ІІ чверті V року навчання продовжили вивчати теоретичні дисципліни. Складала іспити з хімії, педагогіки, біології. Закінчила навчання в інституті у 1960 р. Пропонували залишитися в інституті і зайнятися профспілковою роботою, але Цілія Марківна відмовилася, аргументуючи це так: «Всі ідуть в село і я теж піду працювати».

З 1960 р. по 1961 р. працювала у восьмирічній школі в с. Киданівка Київської області Богуславського району. Викладала хімію, ботаніку, зоологію, англійську мову, російську літературу та мову у вечірній школі. Була керівником гуртка вокалу, який у конкурсі виборов І місце. І Цілія Марківна, як керівник, була направлена в Київ для навчання на курсах підвищення кваліфікації вчителів музики. Ця поїздка подарувала багато нових знайомств, море позитиву.

Згодом переїхала до міста Умані. З 1961 р. до 1963 р. учителювала в с.Оксанина. Згадує про підтримку молодих педагогів, у педагогічному

колективі панувала тепла атмосфера. Директором школи був – Кравчук Пантилей Тимофійович. Рівень знань учнів сільських та міських шкіл суттєво відрізнявся. Під час сезонних робіт багатьох учнів не було на заняттях у школі, і вчителі не відмічали їх відсутність. Тому учні в селі часто пропускали уроки. Вчителювання Цілії Марківни в сільських школах, дало її життєвий досвід відносин між людьми. Вона відкрила для себе інший уклад життя, відмінний від міста.

Колишній директор Уманської середньої школи №13 імені Маяковського В.В Товстенко Іван Семенович, запропонував вакантну посаду вчителя англійської мови, хімії, біології в Уманській восьмирічній школі № 10. Працювала в цій школі з 1963 р. по 1965 р. З 1964 р. вступає на вищі курси англійської мови при Київському педагогічному інститут імені М.Горького, де навчалася 3 роки. Навчання відбувалося у заочній формі, а тому одночасно працювала і вчилася.

6 березня 1965 р. вийшла заміж за Кружкова Якова Ілліча (1938 – 1998 рр.), який був інженером-технологом. Народився в Умані, за національністю – єврей. 27 листопада 1965 р. у них народилася донька Марина, а 30 липня 1975 р. – Людмила.

З 1964 р. розпочинає свою самовіддану вчительську працю в Уманській середній школі №4 імені М.М.Коцюбинського. В ній вчитель-методист пропрацювала з 1964 р. по 2004 р. загалом 40 років. ВУ перші роки проводила уроки хімії і англійської мови в 5 – 7 класах. У цій школі відбулося остаточне становлення Цілії Марківни як професіонала, її формування як методиста. «Такого колективу, в який я потрапила, не було в жодній школі міста: розумні, талановиті,потужний колектив, підтримка учнів та вчителів», – згадує Цілія Марківна.

На початку було складно працювати, до того ж школа була російськомовна, діти були сильні, а більша частина батьків були військовослужбовцями.

Невід’ємним елементом у школі були екскурсії учнів. Їх перелік доволі широкий: по Шевченківських місцях, турпоїздка: Умань – Київ – Чернівці – Кишинів; Полтава – Харків; Москва (2 рази возила дев’яті класи); Ленінград (2 рази); Білорусь – Мінськ – Гомель – Катинь; Солігорск – Солінамськ; Хотин; Севастополь – Ялта – Алушта – Алупка; Прибалтійські країни (м. Рига, Литва) та інші. Мабуть такої кількості подорожей сьогоднішні учні не в змозі здійснити. А тодішні учні отримували враження на все життя.

Обов’язковою була акція збору металолому та макулатури. Влаштовували змагання між класами і одного разу клас Цілії Марківни переміг. І як нагороду клас отримав безкоштовну путівку до міста Ленінград.

Важко було згадувати найщасливіші моменти в житті, відчувалася туга за шкільними роками. На думку Цілії Марківни, учитель має найперше виховувати у дитині доброту, повагу до старших, до батьків, до вчителів. За період роботи в Уманській середній школі №4 ім. В.В. Маяковського випустила, як класний керівник, 9 класів.

На уроках використовувалися такі методи: словесні (бесіда, пояснення, лекція-семінар), наочності (ілюстрації, демонстрації, схеми, кіноуроки), практичної роботи. Майже на кожному уроці учні разом з учителем проводили хімічні експерименти, досліди. Цілія Марківна мала тісну співпрацю з учнями: були відведені дні, в які учні могли прийти на консультацію. Позакласні години проводились на різноманітну тематику, особливо цікавими були: «Батьки і діти», «Наша майбутня професія», «Вода важлива складова життя» та інші.

На запитання: «Яким має бути сучасний педагог?», – респондент відповіла: «Я скажу лиш три речі – любити дітей, знати свій предмет і вільно володіти матеріалом, любити свою професію».

Цілія Марківна не дуже любить говорити про свої здобутки, а насправді є чим пишатися місту, школі, учням та її власним дітям. Неодноразово її учні завойовували перші призові місця в області, брали участь в олімпіадах з хімії. Про неї говорять «хімік від Бога», людина поклала своє здоров’я, знання та гідно пронесла звання вчителя, посіяла зерно знань, яке проросло і дало щедрий

урожай. Вона може пишатися своїми учнями, які стали юристами, вчителями, програмістами, науковцями, лікарями, хіміками і цей перелік можна продовжувати, а найголовніше, що вона пам’ятає кожного учня, бо була з ним у часи його злету та падінь, і, власне, його остаточного становлення. Вона має звання «Відмінник народної освіти», вищу категорію вчителя-методиста. А за вагомий внесок в соціально-економічний розвиток та культурне життя міста її визнано «Жінкою року 2010» в номінації Жінка-педагог-ветеран.

Цілія Марківна критично оцінює ситуацію в країні, цікавиться розвитком науки, невтомно працює, готуючи учнів до ЗНО з хімії, готує до олімпіад, розтлумачує складне і прищеплює кожній дитині доброту, працелюбність, повагу, патріотизм, прагнення до саморозвитку.

Кузьменко Ніна Василівна

Кузьменко Ніна Василівна народилася 2 травня 1952 р. у с. Юрківка Уманського району. На даний час проживає в м. Умані.

Навчалася в школі с. Юрківка. Була старостою в класі,їздила на олімпіади з математики, фізики, біології та географії.

Вирішила стати вчителем тому, що поступати в Умань було близько і була змога приїжджати додому кожного тижня.

Перед вступом до інституту ходила на підготовчі курси, а томувступний екзамен склала без жодних проблем.

Коли навчалася в інституті, то проживала в подруги на квартирі. Отримувала стипендію. Ніна Василівна розповідала, що на стипендію і на ті гроші, що давали батьки, можна було прожити довго і ні в чому собі не відмовляти.

Після 4 років навчання закінчила інститут і отримала спеціальність вчителя математики. Після інституту працювала за направленням у своєму селі 2 роки, рік була в декреті. Потім у 1980 р. приїхала в Умань. Працювала в школі № 7. Зараз підтримує зв'язок із своїми одногрупниками, колегами. Деколи ходить в гості до своєї інститутської подруги.

Ніна Василівна з прохолодою ставиться до ЗНО і каже: «Вгадати правильну відповідь не важко, важче її розуміти і пояснити». Ніна Василівна також зазначає, що із сучасними учнями набагато складніше знайти спільну мову.

Кульбіцький Леонід Анатолійович

Кульбіцький Леонід Анатолійович народився 20.05.1948 р. у Білорусії. Батько був льотчиком у часи Другої світової війни, і саме познайомився зі своєю майбутньою дружиною. Після війни батько став директором дитячого сиротинцю і надалі часто міняв місце проживання. Своє свідоме життя Леонід Анатолійович провів у с. Подібна Маньківського району Черкаської області.

Першу освіту отримав в Уманському технікумі механізації. Запропонували піти на роботу в Молодецьку загальноосвітню школу І-ІІІ ступенів Маньківської районної ради Черкаської області. Тому не дивлячись те, що професія була технік-механік, він весною вступив на заочну форму навчання у Черкаський педагогічний університет (на той час ще інститут) на факультет фізичного виховання. По закінченню навчання пішов в армію. Після армії 9 років працював в Уманській загальноосвітній школі №8. Потім перейшов на роботу у кооперативний коледж. Потім М.П.Яременко забрав його на роботу в Уманську гімназію, де працює до сьогоднішнього дня.

На запитання про вибір професії відповів: «Не жалію, що вибрав цю професію. Кожного дня доводиться заохочувати і залучати дітей до здорового способу життя, що дозволяє не втрачат інтерес». Також було запитання про відмінність дітей сьогоднішніх і 20 років назад. Відповів так: «Відрізняються. Зараз можливо цей науковий прогрес змусив їх зайнятися іншою справою. Коли

аргументуєш тим, що надалі хлопцям прийдеться служити в армії, то всі відповідають, що не збираються йти в армію…Приходиться боротися. Хоч цього не повинно бути, але якщо ти приходиш і хочеш щоб на завтра і післязавтра було нормально, то сьогодні борись , витрачай нерви». Також Леонід Анатолійович говорив: «Якщо буде дисципліна і порядок – усьому можна навчити»

Наразі проживає у м. Умані із своєю дружиною. Має двоє синів: один – викладач Уманського національного університету садівництва, а другий закінчив кооперативний коледж і пішов у армію. Сини одружені і Леонід Анатолійович має двох онуків. Наразі має 51 рік педагогічного стажу.

Лемешко Марія Іванівна

Марія Іванівна народилася 20 листопада 1933 р. у селі Бабанка Уманського району. Росла у багатодітній сім'ї – мала 5 братів і сестер. Педагогічну освіту здобула у Горлівському інституті іноземних мов, який закінчила у 1957 р.

Працювала вчителем англійської мови:

- з 1958 по 1961 рр. - у Коршівській сільській школі Івано-Франківської області;
- з 1962 по 1966 рр. – в Бабанській школі-інтернаті;
- з 1966 по 1975 рр. – в Уманській СШ №2;
- з 1975 по 1988 рр. – в Уманській СШ №11.

У 1988 р. вийшла на пенсію.

Спогади про Коршівську школу.

Марія Іванівна в Коршівську школу була направлена з Горлівського інституту іноземних мов разом із чоловіком. І кожного дня, щоб потрапити на місце роботи, вона проходила 4 км. від свого будинку до школи через ліс, в якому переховувалися «бандерівці». І їй весь час казали, що вони нападають на людей, які підтримують радянську владу та вчителів. Але, за її словами, вчителів англійської мови вони не вважали прорадянськими.

Спогади про Уманську школу №11.

Коли Марія Іванівна почала працювати в 11-й школі, усі 10 класів розміщувались в невеличкій будівлі сучасного корпусу № 2. Правда, тоді і учнів було набагато менше – на кожній паралелі було тільки по 2 класи.

«Будівля 11-ої школи має багате історичне минуле – в різні роки там була і українська гімназія, і військовий лазарет, і навіть авіачастина «Люфтваффе». Ходили чутки, що під час будівництва нового приміщення знайшли руїни німецького кладовища. Але я бачила, як з'явився новий корпус. На його був лише прекрасний фруктовий сад, посаджений під наглядом тодішнього вчителя біології. В цьому садку росли яблуні, груші і сливи, учні доглядали за деревами і збирали урожай». Усі вчителі брали безпосередню участь, якщо не в будівництві, то у фінішному «марафеті» нового корпусу: відмивали вікна і підлогу, допомагали фарбувати двері та підвіконня.

Марія Іванівна розповіла, що педагогічний колектив у них був міцний і дружній: багато вчителів дружили сім'ями, їздили разом у відпустки, ходили на демонстрації, збиралися на свята. Багатьох з них

з'єднала любов до музики: тоді не було телевізорів і магнітофонів, люди записували і вивчали слова пісень, співали під супровід акордеону чи гітари. Учителі створили і художній колектив, який виступав на всіх визначних подіях в житті 11-ї школи. Співали переважно українські народні пісні, а з легендарною «Маминою вишнею» здобули у 1981 році перемогу на огляді самодіяльності шкільних учительських колективів м. Умані.

Марія Іванівна була не тільки учителем англійської мови, а і класним керівником, який опікувався школярами з 4-го по 8-й клас.

Особливо їй запам'ятався учень із прізвищем Сухомуд, який був ще тим бешкетником. Наприклад, у клас він полюбляв заходити через вікна (добре, що приміщення було на першому поверсі) і стверджував, що по-іншому просто не вміє. Довелося учительці надійно закривати вікна перед кожним уроком і особисто контролювати, щоб хлопець знайшов двері. До речі, хоч у школі він навчався досить посередньо, став успішним підприємцем. «Мабуть, допомогло нестандартне мислення!», - сміється Марія Іванівна.

Марія Іванівна не тільки гарний вчитель – вона також щаслива дружина і любляча мати, двічі бабуся і прабабуся. А зі своїм чоловіком прожила в шлюбі вже 60 років.

Лемешко М.І.

Зі шкільним бібліотекарем біля входу в приміщення школи (1976 р.)

Учні 4-х класів та їх класні керівники Сивачук Наталія Петрівна та Лемешко Марія Іванівна на відкритті кабінету української мови та літератури (1977 р.)

З учителем математики та учнями 6-го класу

З Марчинською В.Т. – вчителем англійської мови

1 травня, 6-й клас, 1977 р.

З вчителями 11-ї школи на Першотравневій демонстрації (1979)

Учительський художній колектив школи № 11

З чоловіком та правнуками (2015)

Лемешко М.І. зі студенткою Кухновець О.В.

Лисенко Галина Савівна

Очі цієї привітної літньої жінки випромінюють світло і душевне тепло, коли вона починає згадувати свою педагогічну діяльність. 36 років у школі - ціле життя, зіткане із дитячих турбот, безмежної і щирої дитячої любові та вдячності. Мова йде про вчителя середніх класів – Лисенко Галину Савівну.

Лисенко Галина Савівна народилася 4 вересня 1925р. в с. Горошків, Тетіївського р-ну Київської губернії. Стаж роботи педагога – 36 років.

У родині виховувалось п’ятеро дітей, Галина була наймолодшою донькою. Хоча родина була велика, батьки приділяли достатньо уваги вихованню дітей. Батьки – Тонковид Сава Омельянович і Тонковид Єва Григорівна були селянами-колгоспники.

Навчалася Галина в Горошківській початковій, а потім в середній школі. З 1944 році продовжила навчання і через 5 місяців закінчила 10 клас.«Воєнні роки були важкі, довелося тяжко трудитися», - згадує Галина Савівна. Село Горошків було звільнено від німецької окупації у 1944р.

У 1944-45р. вступила на географічний факультет Київського державного педагогічного інституту імені М.Горького. Галина старанно навчалася, була «світилом» на своєму курсі, як і більшість дітей мала велике бажання вчитися. У 1948р. закінчила інститут і отримала кваліфікацію викладача географії та звання учителя середньої школи.

Свою педагогічну кар’єру Галина Савівна розпочала в с. Лебедин Шполянського р-ну Черкаської обл., викладаючи географію та німецьку мову. «На той час в школі не вистачало вчителів і так як я володіла іноземною мовою, мене призначили ще й вчителем німецької мови», - доповнює Галина Савівна. У січні 1952 р. вийшла заміж за Лисенка Дмитра, військового, старшого лейтенанта. Того ж року чоловіка відправили до Східної Німеччини, а я 1 листопада 1952 р. народила доньку Тамару. Так як я не могла поїхати з ним, довелось поїхати у Прибалтику, у м. Алітус Литовської РСР. Там працювала вчителем географії і виконувала обов’язки завуча до 1960 року».

У 1963 році за випадковим збігом обставин на полігоні загинув чоловік. «А 1965 року я переїхала в Умань (так як мала тут родичів). У цьому ж році почала викладати географію та історію (5 – 6 класи) в Уманській загальноосвітній школі І-ІІІступенів № 14, викладала тут 30 років до 1981 року», 6 разів виконувала обов’язки класного керівника.

Велика родина, голодне дитинство, війна, навчання в школі та інституті, робота в школі - ось життєвий шлях вчителя. За період роботи в школі Галина Іванівна випустила 6 поколінь учнів. Вона намагалася розуміти кожного, завжди підтримувати,надихати на правильність вибору життєвого шляху. Під її безпосереднім керівництвом вийшли в світ 6 класів. Її випускники до цього часу вдячні їй за шкільні роки і всі вони стали успішними людьми у своїх професіях.

Завершила Галина Савівна Лисенко вчительську кар'єру у 1981 році, віддавши педагогічний діяльності 36 років свого життя. Зараз вона з чистою душею і теплотою в серці, згадує ті чудові роки роботи у школі: «То була в нас дружна сім'я, у колективі всі намагалися один одному допомагати, мали величезне прагнення до навчання і були справжньою шкільною сім'єю. Мені приємно, що з моїх дітей, яким я відкрила дорогу в майбутнє, десятеро стали вчителями».

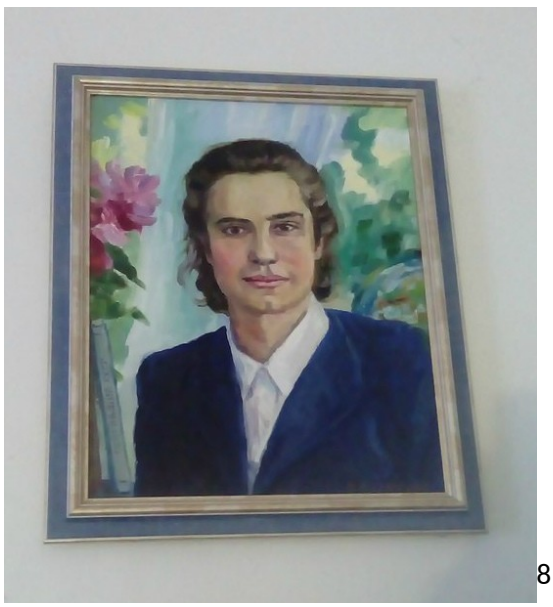
За сумлінну працю і відданість педагогічній справі Лисенко Г.С. нагороджена грамотами міського та обласного відділів освіти.

Сьогодні Галині Савівні 93 роки. «Я на заслуженому відпочинку, і вважаю свій життєвий шлях пройденим», - говорить вона. Має двох дорослих дітей, 4 онуків , 2 правнуків. І зараз її випускники не забувають про неї, приходять із вдячністю і гарним настроєм.

«Учителів колишніх не буває. Адже вчитель - це не професія, а стан душі і спосіб життя. Це скульптор дитячих душ!».

Наша сім'я (1951)

Портрет (намалював мій зять).

ДИПЛОМ

Б № 377483

Пред'явник цього тов. Тонковид Галина Савівна в 1944 р. вступила і в 1948 р. закінчила повний курс Київського Державного Педагогічного Інституту ім. Горького по спеціальності географії і рішенням Державної Екзаменаційної Комісії від 30 червня 1948 р. їй присвоєна кваліфікація викладача географії та звання учителя середньої школи.

Голова Державної Екзаменаційної Комісії Бобань

Директор П. Гамал

Секретар Ф. Шапиз

Місто Київ, 20 липня 1949 р.

Реєстраційний № 1083

ДИПЛОМ

Б № 377483

Предъявитель сего тов. Тонковид Галина Савична в 1944 г. поступила и в 1948 г. окончила полный курс Киевского Государственного Педагогического Института им. Горького по специальности географии и решением Государственной Экзаменационной Комиссии от 30 июня 1948 г. ей присвоена квалификация преподавателя географии и звание учителя средней школы.

Председатель Государственной Экзаменационной Комиссии Бобань

Директор П. Гамал

Секретарь Шапиз

Город Киев 20 июля 1949 г.

Регистрационный № 1083

ПОДЯКА

ВІДДІЛ ОСВІТИ УМАНСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ
ВИСЛОВЛЮЄ ПОДЯКУ

ветерану педагогічної праці
Уманської загальноосвітньої школи
I-III ступенів № 14

Лисенко Галині Савівні

за сумлінну багаторічну працю в системі освіти, активну життєву та громадянську позицію, вагомий внесок у справу навчання та виховання підростаючого покоління, та з нагоди Дня працівників освіти

Начальник відділу освіти Уманської міської ради О.В.Герасименко

Голова міського профкому працівників освіти і науки Л.А.Кузьменко

Мельник Людмила Григорівна

Мельник Людмила Григорівна народилася 1 березня 1935 року. Стаж роботи педагога – 49 років.

«Жили ми в районному центрі, у селі Підвисокому Кіровоградської області. В сім'ї нас було четверо дітей, я найстарша. Моїм вихованням займалися обоє батьків.Навчалася у Підвисоцькій середній школі. Любила

гуманітарні предмети, але найбільше – українську та російську мову. У школі, та пізніше в інституті, проводилось дуже багато масових заходів, у яких я завжди брала активну участь: співала, танцювала, читала вірші, грала в драматичному гуртку, де ми ставили багато вистав. У зв'язку з тим, що я закінчувала 10-й клас батьки вирішили переїхати до м. Умані для того,щоб дати вищу освіту всім дітям.

У 1953 році я вступила в Уманський державний педагогічний інститут (навчання тривало 2 роки), на хіміко-біологічний факультет. У 1955 р. нам додали ще три роки навчання. Тому закінчувала я вже п'ятирічний інститут. Викладачі у нас були прості, науковців ми мали небагато, але знання у нас були міцні.

Студентські роки були цікавими та повчальними. Пам'ятаю, що практику з біології ми проходили в аптеках та лікарні, тому що вивчали анатомію та фізіологію людини. У нас була широка спеціалізація, тому я мала право читати не тільки хімію, біологію, а ще й фізкультуру, співи та мову. Молодь того часу дуже хотіла вчитися. Тому, знання у нас були грунтовні.

Після закінчення інституту отримала призначення на роботу в село Нехворощ Андрушівського району Житомирської області, де відкрилася нова школа. Перший рік читала хімію у 9 класі. Також ми працювали у колгоспах. На той час я отримувала 64 крб.

Незабаром, мене було призначено завучем школи. На цій посаді я пропрацювала 2 роки і переїхала в м. Умань у зв'язку з тим, що вийшла заміж.Чоловік працював у шахті на Донбасі.

В Умані мене одразу взяли в другу школу (сьогодні це Навчально-виховний комплекс «Уманська міська гімназія – школа естетичного виховання»), де я працювала до 1998 року (40 років). В школі я читала хімію та біологію, а також була відповідальною за групи продовженого дня у школі. Іноді заміняла уроки історії, математики, української мови.

Пізніше була призначена керівником всіх груп продовженого дня міста. У нас учні вміли вирішувати задачі, знали назви усіх речовин, завжди мали

домашні, додаткові завдання і т.д. У них було бажання навчатися та знати більше.

Учні у цих групах не тільки виконували домашнє завдання і були доглянуті, а й майже кожної чверті їздили на екскурсії. Так,ми побували в Естонії, Латвії, Польщі, Москві, Ленінграді і багатьох інших містах.

Після того як вийшла на пенсію, мене запросила школа с. Піківець, де два роки я читала мову і літературу. Взагалі, вже будучи на пенсії, я проробила ще 4 роки.

Під час своєї педагогічної діяльності завжди писала статті у місцеву газету про шкільне життя, про успіхи вчителів та учнів. Маю багато грамот та відзнак за свою діяльність.

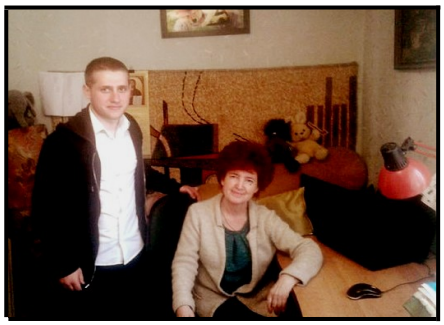
Я маю гордість за своїх учнів, адже серед них – директор Державного історико-архітектурного заповідника «Стара Умань» Давидюк В.М., відомий Лірник Сашко, деякі з них мають науковий ступінь і навіть хімічних наук.

Зараз я відвідую тільки хор ветеранів, де до цього часу співаю. Також іноді нас запрошують до нашої школи. Взагалі, я намагаюся завжди бути в колективі.

Мельниченко Ріанна Петрівна

Народилася 25 квітня 1945 року в місті Умань. Середню освіту здобула в Уманській ЗОШ №11, де прикладом і наставником в житті був класний керівник Безлюдний Іван Павлович, який вклав одного з фундаментальних каменів любові до англійської мови маленькій Ріанні.

Професію педагога Ріанна Петрівна перейняла від бабусі і мами, які викладали математику, фізику, малювання, німецьку мову. Мріяла стати модельєром. Частково ця мрія збулась після школи: у Ріанни не було фінансової змоги на навчання і через хворобу матері їй довелось піти працювати на фабрику «Вишиванка», де вона малювала ескізи. На фабриці Ріанна Петрівна здобула звання майстра по пошиву верхнього одягу. Потім три роки працювала піонер-вожатою.

Далі Ріанна поступила на факультет іноземної філології Черкаського педагогічного інституту.

У 1968 році розпочала шлях учителя англійської мови в Уманській ЗОШ №7. На плечі молодого спеціаліста керівництво школи поклало завдання вести гурток бальних танців, від якого в Ріанни залишилася маса гарних спогадів. У процесі роботи в школі, директор наділив Ріанну Петрівну ще й такими обов’язками: завідувача методичним об’єднанням класних керівників, голови ради ветеранів, відповідальної за МАН, керівника клубу Інтернаціональної дружби, на базі якого Ріанна їздила з учнями по обміну в Болгарію, Мінськ, Хатинь, Прибалтику.

На уроках англійської мови у Ріанни Петрівни панувала дисципліна. Діти любили і поважали вчительку, про це свідчить підтримка зв'язку учнів поза межами школи. Професіоналізм Ріанни Петрівни можна побачити на значній кількості учнів, які навчаються на факультетах іноземної філології, зокрема, з 11 класу в 2014 році 5 учениць вступили на факультет іноземної філології Уманського педагогічного університету імені Павла Тичини, декілька колишніх учнів навчаються в США. Нерідко уроки відвідували і іноземці, з якими учням було цікаво поспілкуватися і удосконалювати свій англійський акцент.

19 лютого 2014 року вчителька з учнями 11 класу (20 учнів) підготувала проект на англійській мові, присвячений «200-річчю з дня народження Тараса Шевченка». Проектом настільки був вражений Василь Мельниченко-голова обласної організації Національної спілки краєзнавців України, що вирішив нагородити учасників подякою і подарував декілька книг про черкаський край.

Слід також відзначити і спортивний хист Ріанни Петрівни до гри в настільний теніс, навіть декілька разів Мельниченко їздила на районні змагання, представляючи рідну школу.

Ріанна Петрівна у 2014 році підтвердиа вищу категорію, має звання «Старший вчитель».

Вдома в неї є велика бібліотека методичної літератури з іноземних мов.

З 2015 року вчителька на пенсії, займається репетиторством, має 47 років педагогічного стажу. Має дочку, сина і троє внуків, які вільно володіють

англійською мовою. «Я не шкодую, що обрала професію вчителя», - сказала Ріанна Петрівна. « Коли ти любиш свою роботу – це щастя… Я любила свою роботу!»

Молчан Галина Павлівна

Народилася Молчан (Мельник) Галина Павлівна у 1962 році в селі Хижня Жашківського району Київської області. Мати Галини Павлівни дитина – війни, батько в роки Другої світової війни допомагав партизанам, хоч особисто участі у війні не брав. Він помер у 1949 році. З 1967 року її сім’я переїхала в місто Умань, з яким і пов’язане усе життя. З 1981 – 1985 роки Галина Павлівна навчалася в Уманському педагогічному інституті ім. П.Г. Тичини на факультеті загально-технологічних дисциплін і креслення. Ці роки навчання Галина Павлівна згадує з посмішкою. Особливо тепло вона пригадує свого викладача з вищої математики Імаса Григорія Йосиповича та тепер доктора педагогічних наук, професора Мартинюка Михайла Тадейовича. Особливо запам’яталися молодій студентці поїздки на агростанцію, де вони збирали різні овочі та фрукти, поїздки в Монастирище, де вони жили у таборах на природі та ін.

Після закінчення інституту в 1985 року, почалася педагогічна діяльність Галини Павлівни. Вона потрапила до однієї з найменших шкіл міста – в Уманську загальноосвітню школу №10, що знаходиться в районі Нова Умань, де й безпосередньо проживала Галина Павлівна. Почала вона свою роботу у школі з посади піонервожатої, яку обіймала 3 роки.

Саме в цей час трапилася трагічна подія на Чорнобильській АЕС. Галина Павлівна згадує, що про катастрофу ніхто їм нічого не сказав і навчальний процес у школах тривав. 1 травня вчителі школи та деякі учні вийшли на святковий парад присвячений Дню Праці. Деякі з батьків учнів брали участь у ліквідації наслідків катастрофи і майже всі вони загинули.

Далі Галина Павлівна була вихователькою групи продовженого дня. В ті часи, згадує вона, а це кінець 1980-х років, жити було важко. Замість того, щоб вести уроки чи займатися роботою в школі, Галина Павлівна, як і все інше

населення, стояла в чергах за хлібом, сиром, ковбасами та ін. В період «бурхливих 90-их» педколектив Уманської школи № 10, як і багато інших, до подій проголошення незалежності України ставилися по-різному. Це пояснюється тим, що багато хто в школі мав партійний квиток і не сподівався на швидкий розпад Радянського Союзу. Пізніше Галина Павлівна стала організатором позакласної роботи в школі, а через короткий час і завучом з виховної роботи.

Початок XXI століття для Галини Павлівни і Уманської школи № 10 був важким. Школу, через невелику кількість дітей (менше 200) мали закрити, усі викладачі писали звертання до міської ради, ходили на знаки протесту проти такого рішення і все ж таки їм вдалося школу зберегти. Важливою подією для життя Галини Павлівни і всієї школи став 2014 рік, коли Уманській ЗОШ № 10 було надано статус – «Медична гімназія», експериментальний навчальний заклад Всеукраїнського рівня. Тоді у місті було лише 2 такі школи.

На теперішній час Галина Павлівна перебуває на посаді завуча з навчально-виховної роботи тієї ж школи. Займається вона педагогічною діяльністю уже довгих 32 роки. Серед головних нагород та здобутків Молчан Галини Павлівни є такі: Відмінник освіти; Вчитель вищої категорії; Методист; «Жінка року – 2016» та ін.

Щодо особистого життя, то Галина Павлівна заміжня за Молчаном Леонідом Миколайовичем (підприємець), подружжя має сина – Андрія, який закінчив Уманський державний педагогічний університет та дочку – Олену, яка також навчалася у педагогічному університеті на факультеті української філології.

Галина Павлівна професійний майстер своєї справи, заслужений педагог, авторитет педагогічно колективу школи. Комунікабельна, творча, добра, весела та розуміюча людина.

Назаренко Олена Семенівна

Назаренко Олена Семенівна народилася 21.05. 1954 року в місті Умань.

З дитинства навчалася в музичній школі за класом скрипки. Після закінчення навчання у 1969 році, Олена Семенівна, вступила до педагогічного училища на музичний відділ, по завершенню якого здобула професію музичного вихователя та вчителя музики і співу в середній школі.

На запитання «Чи важко було навчатися?» Олена Семенівна відповідає: «так», вона зранку до вечора була в училищі, окрім загальноосвітніх предметів їй доводилося вивчати і спеціальні(музичні) предмети: диригування, вокал, фортепіано, скрипка, вокальний ансамбль та ін.

Олена Семенівна на 4 курсі

У 1973 році Олена Семенівна пішла працювати музичним керівником у дитячий садок. Працювала 11 років. Її цінували в садочку як молодого і креативного працівника.

Окрім роботи в садочку, Олена Семенівна працювала екскурсоводом в дендропарку «Софіївка».

У 1984 році Олена Семенівна пішла працювати в Уманську школу № 3, де пропрацювала 16 років, аж поки не захворіла на астму, після чого змушена за вислугою років піти на пенсію.

Перші вихованці

Про роки роботи у школі Олена Семенівна згадує з радістю і сумом. Порівнюючи учнів її часів із сьогоднішніми, вона зазначає: «Учні, коли я працювала в школі, були набагато спокійніші та слухняніші від сьогоднішніх. В мене на уроках вони завжди слухали, ніколи не зривали дисципліни, працювали старанно».

Однією з проблем, яка виникла у школі, була робота з важкими дітьми. Доводилося працювати з ними не лише під час уроків, а й в позаурочний час, через що часто виникали конфлікти з батьками.

Перші батьківські збори

День осені

За роки роботи у школі Олена Семенівна отримала велику кількість подяк за участь у різних конкурсах. Разом з тим, вона зазначає, що не є заслуженою вчителькою України.

Найбільше за роки роботи Олені Семенівні запам'яталися очі дітей, які з великим захопленням і надією дивилися на неї. Про школу говорить: «Школа – це адський труд».

На даний час Олена Семенівна присвятила себе улюбленній справі – вишиванню. Іноді допомагає дітям своїх учнів у підготовці до навчання.

Одна з робіт Олени Семенівни – вишиванка, поруч Колосюк Алла

Омельченко Валентина Данилівна

Омельченко Валентина Данилівна народилася 27 серпня 1944 року в місті Нижній Тагіл Свердловської області Російської Федерації.

Під час Голодомору у 1933 році бабуся Валентини Данилівни разом із трьома дітьми – два сини і донька – була депортована на Урал. Протягом 15 років сім’я жила в бараках. Під час війни працювали на танковому заводі.

Найменший син Данило – батько Валентини – був призваний на війну, а по її завершенні одружився на матері Валентини Данилівни, яка також працювала на танковому заводі. Згодом у шлюбі народилася перша донька, яку назвали Валентиною. Всього у сім’ї Омельченків було 3 доньки.

Коли Валентині виповнилось 4 роки, у 1948 році за станом здоров’я батька сім’я переїхала на Україну в місто Умань. Через батькову сестру оселилися в маленькій кімнаті, вартість якої виплачували ще протягом 5 років. В Умані батьки Валентини Данилівни працювали на заводі Мегометр.

Навчалася у ЗОШ № 1, яку закінчила у 1961 році. У 12 років бабуся навчила Валентину старослов'янської мови. По закінченню школи планувала поступити на навчання в Київ, але не вийшло, тому що потрібно було відпрацювати два роки до навчання в вищому навчальному закладі. І вже в 1964 році Валентина Данилівна стала студенткою факультету іноземної мови Ніжинського педагогічного інституту імені М. Гоголя. Навчалась дуже добре та старанно, проблем з навчанням не виникало, тому що ще змалку Валентина Данилівна мала схильність до вивчення іноземних мов. Закінчила інститут у 1968 році. На останньому курсі, у 1967 році, вийшла заміж.

По закінченню інституту працювала в Паланській середній школі. Через 1,5 роки роботи пішла в декретну відпустку. Після народження сина почала працювати у 1971 році в спецшколі з поглибленим вивченням англійської мови №12, де пропрацювала 10 років і знову пішла у декретну відпустку. Народила ще одного сина, якого назвали Вадим. У 1981 році стала вчителювати у ЗОШ І-ІІІ ступенів № 3, де пропрацювала 29 років.

Під час педагогічної діяльності отримала звання «Старший вчитель» та «Вчитель-методист».Проводила семінари-практикуми для учителів міста, відкриті уроки, була в складі обласної комісії по олімпіадах з англійської мови, міської комісії по атестації учителів. Учні Валентини Данилівни щорічно виборювали призові місця на міських олімпіадах, декілька разів здобували перші місця на обласних олімпіадах та одного разу учениця зайняла 11 місце на Всеукраїнській олімпіаді з англійської мови. Займалася репетиторством.

У 1978 році Валентина Данилівна вперше з'явилася на міській дошці пошани, вдруге – у 1988 році.

На запитання «Чому Ви обрали професію педагога?», відповіла ось так: «Ще змалку для мене найцікавішою грою була школа. Я просто обожнювала грати в учителя,

завжди була суворою та справедливою під час гри. Всі, хто зі мною грав, постійно писали диктанти (посміхається)».

А коли я запитала «Які враження у Вас залишились про роботу в школі?», вонавідповіла, що лише найкращі та найтепліші, що часто згадує своїх найактивніших учнів.

Сьогодні Валентина Данилівна займається репетиторством із бажаючими покращити свої знання з англійської мови, граматики та допомагає онучкам з навчанням у школі.

Онофрійчук Наталія Василівна

Онофрійчук Наталія Василівна – вчитель початкових класів Уманської міської гімназії. Народилася 28 липня1956 року в місті Умань, де і навчалася в середній школі, після закінчення якої вступила до Уманського державного педагогічного інституту імені П. Г. Тичини на педагогічний факультет. Після закінчення навчання у педагогічному інституті пішла працювати педагогом у школу, в якій і працює вже протягом багатьох років. За час праці педагогом у школі було чимало яскравих подій. Нагороджена Почесною грамотою відділу освіти Уманської міської ради.

Педагогічне кредо Наталі Василівни: «Зацікавити дітей у навчанні та залишити в них найкращі враження».

У своїй педагогічній діяльності Наталя Василівна дотримується таких орієнтирів:

1. Віра у власні сили;
2. Любов до дітей;
3. Підбирати індивідуальний підхід до кожної дитини;
4. Допомагати дітям у будь-якому випадку;
5. Отримувати радість від роботи з дітьми;
6. Радіти всім зустрічам з дітьми.

Пестерева Лариса Анатоліївна

Жила і навчалась вона в Санкт-Петербурзі (раніше Ленінград), вибрала професію учителя саме через дуже хорошого свого класного керівника, яка, за словами Лариси Анатоліївни, одна із двох людей на її пам’яті ідеально могла поєднувати навіть бінарні уроки.

Навчалась в Санкт-Петербурзькому університеті. Після навчання приблизно 10 років працювала в дитячому садку. Саме ця робота допомогла в майбутньому краще розуміти своїх учнів, адже Лариса Анатоліївна чудово знала як спілкуватись з дітьми різного віку.

Так як чоловік Лариси Анатоліївни був військовим, то невдовзі сім’я переїхала на нову місце його служби – в Умань, де через деякий час вона влаштувалась працювати в 7-му школу, яка раніше була російсько-українською.

За словами Лариси Анатоліївни, учитель повинен поєднувати в собі 4 якості: любов, повагу, відповідальність, працьовитість. Без любові до дітей та свого предмету не можна прищепити любов до навчання в учнів. Учитель завжди повинен любити свій клас та всіх своїх учнів. Якщо вчитель не поважає своїх учнів, то і вони не будуть його поважати. Не має нічого поганого в тому, якщо ми визнаємо свою помилку і вибачимось перед учнем, адже і він після цього почне вас поважати більше.

Учитель повинен бути відповідальним перед своїми учнями.

І одне з найголовніших – це працьовитість. Адже бути вчителем це постійна праця. Найскладніше перших 2 роки, коли тебе приймає новий колектив, коли тільки починаєш розуміти, який повинен бути учитель та який в тебе клас.

Пшенична Лідія Мусіївна

Народилася 08.04.1944 році в селі Краснопілка Гайсинського району Вінницької області. Вона розповіла таке: «Село Краснопілка гарне велике село, в той час коли я навчалася в інституті, воно було дуже розвинуте і колгосп був мілліонером. Там вирощували цукрові буряки, пшеницю, голова колгоспу був хорошим господарем.

Навчалася я добре, школу закінчила на чотири і п’ять, отримувала похвальні грамоти. У школі мені особливо подобались такі предмети як література і хімія. Після закінчення школи я в перший раз пробувала вступати до Ужгородського університету на хімічний факультет. Але я один бал, а треба було рік стажу або один бал, то я не пройшла. Мене хотіли по співбесіді перевести на фізмат без екзамену, бо в мене по фізиці була оцінка 5. Фізику я не любила, просто зубрила матеріал і тому на фізмат я не перейшла. Коли я приїхала додому, то старший брат Михайло дуже сердився, що я не перейшла на фізмат.

На наступний рік я спробувала ще раз вступити, але вже до Вінницького педагогічного університету, і на цей раз вступила. Спочатку там був філологічний факультет: українська мова, німецька, англійська та російська мови. У 1963 році зробили окремо іноземні факультети і філфак. Ми навчалися не п’ять років, а чотири роки і в нас була тільки російська мова та російська література. Навчалася чотири роки, і в 1967 році закінчила інститут. І за направленням поїхала працювати, можна сказати, на свою батьківщину – в село

Кузьмівці (Вінницька область, Гайсинський район). В школі сподобалося, був чоловічий колектив, жінок було мало, нас гарно і гостинно зустріли.

Чому пішла в педагогічний інститут? Подобалася ця робота. Коли навчалася в школі, то була головою ради загону, потім головою ради піонерської дружини, вожатою в молодших класах. Я добре навчалася і була досить активна. Мені сподобалося працювати з дітками, коли я була вожатою. Готували вітання на 8 березня, на день учителя з учнями вчили пісеньки. Це все мені подобалося. І я остаточно вирішила бути вчителем.

У школі хлопці дев'ятого і десятого класу трохи балувалися. Запитую у завуча: «Що робити?» Завуч прийшов на урок і сказав: «Ця молоденька вчителька усього на декілька років старша за вас і як ви можете так себе вести.» Пізніше ми вже знайшли спільну мову з учнями.

Після знайомства зі своїм майбутнім чоловіком я ще два роки працювала за місцем призначення, а потім ми переїхали. Чоловік закінчив Київський технікум радіоелектроніки. Ми довго з ним дружили. В нього було направлення на Київський військовий завод, але так як у мене хворіла мама, і так як чоловік мене в усьому слухав, то ми приїхали в м. Умань, на Черкащину. Батьки нам купили хату вулиці Космонавтів і ми стали уманчанами.

В Умані було важко знайти роботу. І я працювала в школі вожатою в п'ятих класах. Уроки літератури малалише один рік у школі №6. Із школи №6 мене відправили працювати до школи №12. Директором школи №12 був Міщенко Г.В., у школі №14 директором був Шевченко, у школі №2 директором був Єрмоленко. Це були кращі директори на все місто. Зарекомендувала я себе добре в усіх школах, де доводилось працювати.

Потім народилися доньки, між ними різниця дев'ять років. Мені було дуже важко, тому що 12-а школа знаходиться на передмісті Лиса гора, наш будинок був на вулиці Космонавтів, 25 (Заремба

гребля), а дитячий садочок находився на іншому боці міста – на вулиці Пушкіна. І оце такий трикутник. Зараз з транспортом більш-менш нормально, а тоді добратися було набагато важче. Потім я попросила, щоб мене перевели на якесь вільне місце в 3-ю чи 14-у школу. І якраз Шевченко підбирав учителів у 14 школу, де знайшлось місце і для мене. Я пішла працювати у ЗОШ №14, працювала у 1980-2005 роках. У 2005 році, вийшла на пенсію. Літом підпрацьовую екскурсоводом в парку Софіївки.

Відмінник народної освіти, ветеран праці. Була також керівником методичних об'єднань.

Ротаєнко Вікторія Іванівна

Вікторія Іванівна народилася 9 лютого 1967 року в с. Родниківка, навчалась у Родниківській загальноосвітній школі І-ІІІ ступенів імені Тараса Григоровича Шевченка. Після її закінчення працевлаштувалася піонер-вожатою в Уманській міській гімназії (школі № 2) Черкаської області. Станом душі прагнула стати педагогом, тому обрала фах педагога-літератора та мовника свідомо і назавжди. Закінчивши Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького, переходить до педагогічної праці. Учительську біографію розпочинала в міській гімназії (школі № 2), де і продовжила здобуття педагогічного досвіду.

У 1986 році молодий педагог Ротаєнко Вікторія Іванівна несподівано для себе та інших здійснила крутий професійний віраж — перехід від піонер-вожатої на професію вчителя зарубіжної та світової літератури, а з набуттям досвіду, отримала можливість викладати російську мову. Набутий тоді досвід та організаторські навички вважаються цікавим і дуже корисним для неї самої.

Початок педагогічної кар'єри Вікторії Іванівні складався добре, завдячуючи попередньому досвіду піонер-вожатої. Педагогічна робота дуже подобалась і, практично, ніяких проблем не виникало. Коли Вікторія Іванівна вже мала певний досвід у вчительській діяльності, то пройшла атестацію і отримала вищу категорію та статус старшого вчителя. Працювала в міській

гімназії до заслуженого відпочинку, а 1 лютого 2015 року пішла на пенсію за вислугою років. Загальний педагогічний стаж Ротаєнко Вікторії Іванівни складає 29 років.

З свого досвіду Вікторія переконана, що на пенсію вчителі мають іти не надто пізно. Адже діти люблять молодих та енергійних педагогів, до того ж, обізнаних з новітніми технологіями, без яких сучасну школу важко уявити.

Вікторія Іванівна переконана, що педагогом може бути лише той, хто поважає людей, любить дітей і свою професію, хто прагне стати для своїх учнів шкільним мамою чи татом: вимогливим і люблячим водночас, цікавитись не лише успіхами у навчанні, а й поведінкою у школі і поза її стінами, стосунками в родині і з друзями.

«Головне завдання вчителя – виховати Людину», — переконана В.І. Ротаєнко.

— А що робити, якщо учень не подобається вчителеві, нервує і дратує його? – запитую Вікторію Іванівну.

— Хай це своє «не подобається» педагог залишає за дверима класу, — твердо відповідає моя співрозмовниця. — До учнів, як і до рідних дітей, треба ставитись однаково – доброзичливо і щиро, незважаючи на їхній характер, соціальний і фінансовий статус їхніх батьків. Діти – це дуже чутливий барометр, що реагує на фальш і брехню дорослих. Перед ними вчитель не має права лицемірити.

Вікторія Іванівна живе у с. Родниківка. Ветеран педагогічної праці щиро вдячна колегам та учням за те, що вони її не забувають, бо дуже добре знає, як це важливо для людей і як це їм потрібно.

Руденко Олександра Іванівна

- Як вас звати?

- Руденко Олександра Іванівна

- В якій школі ви працювали, і ким?

- Я працювала в школі №3, вчителем фізики.

- В якій школі Ви навчалися?

- Я навчалася в Уманській загальноосвітній школі I-III ступенів №1 ім.О.С. Пушкіна

- Коли Ви вчилися, Вам було цікаво відвідувати уроки, слухати вчителя?

- Так, звичайно. Якісь предмети були більш цікаві, якісь менше, але в цілому мені подобалося вчитися. Причому не тільки в школі, але і в університеті.

- В якому класі Ви вчилися, які Ви були за характером: галасливі, дружні і т.д.?

- До десятого класу, коли відбулося об'єднання трьох паралелей, у нас був дружний клас. Правда, в 7 і 8 класах були дрібні конфлікти між хлопчиками і дівчатками, але, подолавши певний віковий рубіж, ми згуртувалися. Всім класом ходили на шкільні дискотеки, влаштовували класні чаювання, самі проводили розважальну програму, дарували подарунки один одному на 23 лютого і 8-березня.

- Чи багато у Вас по життю друзів, як Ви вважаєте, друзів має бути багато або повинен бути один друг, який Вас завжди підтримає, зрозуміє, розрадить у важких ситуаціях?

- Я вважаю, що друзів багато не буває.

- У Вас є друзі з дитинства, з якими, можливо, Ви вчилися в початкових класах?

- Є подружка, правда, ми вчилися разом не з початкових класів, а з середньої ланки школи і до цих пір з нею дружимо. Так само є подружка, з якою дружимо з дитячого саду, але вчилися ми в різних школах.

- Як Ви вважаєте, дружба людині потрібна чи людина може прожити і без друзів?

- Я вважаю, що людині необхідна дружба. Потрібен друг для того, щоб тільки ділитися проблемами, питати поради, але і щоб радістю було з ким поділитися.

- Чи існує дружба між чоловіком і жінкою, чи дружба повинна бути тільки чоловічою або тільки жіночою?

- Я не бачу ніяких перешкод в дружбі між представниками різних статей.

- Чим Ви любите займатися і які у Вас є захоплення?

- Зараз, практично, немає вільного часу. Але коли з'являється, читаю книги, граю в шахи.

- А ще мені цікаво дізнатися: «Яким, на вашу думку, повинен бути учень в звичайній загальноосвітній школі»? Він повинен тихо сидіти, постійно готуватися до уроків або ж вести себе на уроці розкуто, ставити питання, сперечатися з учителем в якихось моментах?

- Я не вважаю, що учень повинен бути тихий і забитий. Він повинен брати участь в освітньому процесі, не тільки відповідаючи на запитання вчителя, а й самому ставити питання, але це не повинно перетікати в сперечання і суперечку, а в диспут.

- Які книги Ви любите читати: класику, детективи, любовні романи чи щось інше, може фантастику?

- Я люблю історичні романи (тільки не плутати з бульварним любовними романами), але так само цікавлять книги з психології. У мене є серія книг з психології.

- Що ви читаєте зараз? Ваша оцінка сучасної літератури, чи її нема у нас в країні?

- Чесно кажучи, з сучасної літератури читаю тільки науково популярну. Так що в цілому не можу за всі жанри сказати. Що ж стосується науково-популярної літератури, вважаю, що є багато гідних журналів, наприклад «Гео», «National Geographic», а також різних енциклопедій.

Семко Марія Марківна

Семко Марія Марківна народилася 14 лютого 1930 року в селі Ладижинка Уманського району Черкаської області у родині колгоспників. В сім’ї було троє дітей, Марія Марківна була найменшою, мала старшого брата та сестру.

Навчалася в Ладижинській школі. Закінчила 10 класів. Ще під час навчання, після Другої світової війни працювала на відбудові народного господарства. З дитинства багато читала. Під час війни, батько Марії Марківни приніс їй з бібліотеки, яка вже не функціонувала, три мішки книг, які вона всі залюбки прочитала. Тягу та прагнення до знань юної дівчини помітив сільський вчитель – Хвиль Василь Кирилович. Він і запропонував їй поступати до педагогічного вузу, говорячи при цьому: «З тебе вийде чудовий вчитель!».

У 1951 році вступила в Черкаський педагогічний інститут, по закінченню якого працювала вчителем української мови та літератури в Ятранівській школі, згодом і в Ладижинській.

У 1954 році Марія Марківна вийшла заміж. Її чоловіком був теж учитель, який працював у Ладижинській школі, згодом навчався у Вищій партійній школі, потім працював у райкомі партії, а ще пізніше замісником директора Уманського заводу «Мегометр». У подружжя народилося дві доньки. Обидві в подальшому закінчили школу із золотими медалями та отримали вищу освіту.

З 1965 по 1985 рр. Семко Марія Марківна працювала в Уманській загальноосвітній школі І – ІІІ ступенів №11 вчителем української мови та літератури. Вчителювала добросовісно та відповідально, відкривалась учням та ставилася до них з любов’ю. За час своєї педагогічної діяльності кілька разів була класним керівником. Очолювала літературний гурток та завжди проводила з учнями літературні вікторини, готувала школярів до олімпіад, на яких вони

неодноразово займали призові місця. У роботі з дітьми, головним для неї

1 вересня, Уманська ЗОШ №11
(Марія Марківна-ліворуч)

ішка на обличчі учнів.

Працюючи в уманській школі, Марія Марківна була майже завжди секретарем педагогічної ради. Користувалася авторитетом серед колег та мала повагу від учнів. Своєю працею задоволена. Нагороджена орденом «Ветеран праці».

1 вересня, Уманська ЗОШ №11
(Марія Марківна-ліворуч)

У 1985 році, залишивши школу, пішла на пенсію. На цьому її педагогічна кар’єра завершилася. На сьогоднішній день проживає у місті Умані.

З колегами
(Марія Марківна – друга праворуч)

Сокольська Любов Михайлівна

Народилась 27.09.1957року в с.Деревінці Корсунь- Шевченківського району. В 1974 році поступила в Київський університет на історичний факультет. Після закінчення вузу (1978) вийшла заміж за військового та переїхала до міста Риги (Латвія), попрацювала в російськомовній школі, де викладала історію. Через деякий час переїхала до міста Києва, в якому працювала вчителем чотири роки, а згодом переїхала в Умань, де почала працювати в Уманському НВК "ЗОШ І-ІІІ ст. №7-колегіум. З 2009 року на пенсії. Зараз займається репетиторством .

- Про яку професію Ви мріяли у дитинстві ?
- З дитинства хотіла стати вчителем, дуже любила історію в школі. Пам’ятаю, коли навчалась ще в школі , то до нас направили молоду вчительку з Київського університету, яка була так сильно закохана в свій предмет, що ми самі цим перейнялися. Саме тоді я вже свідомо вирішила, що стану вчителькою.
- Ви ще працювали до вчителювання ?
- Працювала ексурсоводом в Корсунь-Шевченківському музеї, присвяченому Корсунь-Шевченківській битві. Там навчилась говорити, розповідати, слідкувати за власною вимовою. Так вийшло, що попрацювати в цьому музеї мені довелось недовго: згодом вийшла заміж і переїхала в Латвію. До речі, в музеї доволі гарна бібліотека, з якої можна витягнути багато цікавого та нового про події Корсунь-Шевченківської битви.
- Про що Ви думали, коли йшли на свої перші уроки?
- Коли в мене була активна педагогічна практика, я попросилась пройти її у власному селі, для кращої впевненості. І якщо чесно, страху не

відчувалось. Згодом, коли пішла в ризьку школу на роботу, трохи було важко, але з часом звикла.

- Що можете розповісти про роботу в ризькій школі ?
- Як тільки прийшла до школи – мені одразу ж дали 5 клас, учнів було близько сорока. Було звісно трохи страшно, лячно, але потім все налогодилось. На жаль, зараз не спілкуємось – вони в Латвії, проте з деякими довгий час мала гарні відносини.
- А як часто спілкуєтесь з українськими учнями ?
- Доволі часто з ними зустрічаюсь – інколи запрошують мене на різні зустрічі, або ж просто поспілкуватись. В моєму класі навчався Всеволод Стеблюк – відомий лікар, який рятує наших бійців в зоні АТО. Мала честь бути класним керівником в народного депутата України Максима Полякова (сміється).
- Ви працювали в різних педколективах , чи з усіма змогли знайти спільну мову ?
- Я скажу так: до будь-якої людини можна знайти підхід. Школа забирає багато часу, вимагає величезної віддачі. Інколи ти можеш іти з роботи, начебто повинна хоча б по дорозі відпочити, а в голові прокручуєш: «Те треба дописати, а те можна передрукувати…». Тому , коли працюєш в педколективі, ти стаєш частиною великої сім’ї. В мене, наприклад, найкращі подруги, з’явились завдяки роботі.
- Коли ми вже заговорили про школу, яка зараз проходить доволі важкий етап , як система, чи вважаєте ви доцільним її реформування ?
- Школа давно потребує реформ, бо вона втратила своє основне завдання – давати знання, які діти потребують, і уміння використовувати їх на практиці. Я повністю підтримую позицію міністерства, тому що учні повинні займатися тим, що їх цікавить. Мене ніколи не бентежило, що не всі учні люблять історію і знають її в межах програми. Яка різниця, чи він виросте гарним істориком, чи математиком? Головне, аби він займався тою справою, яка йому подобається.

- Яку тему ви розповідали учням з піднесенням , захопленням ? Яка ваша улюблена тема ?
- Період Другої Світової війни. Я ж попрацювала в музеї, який так чи інакше присвячений подіям війни. Хоча деякі мої учні , згадували, що їм дуже сподобався урок про Стародавню Грецію – урок–аукціон. Їх завданням було дати якомога більше правильних відповідей і за це отримат приз – ізюм, клубочок шерсті …- все залежало від галузі запитання. Я навіть і не пам’ятала такого, а вони запам’ятали, ще й маленькі тоді були, 5 клас ! (сміється).
- Зараз ви на пенсії та займаєтесь репетиторством. Чи задоволені своєю роботою ?
- Так. По-перше , учні приходять до мене з інтересом до історії. Звісна річ, що дехто хоче підучити предмет тільки через ЗНО. Проте, був в мене один учень, який не дуже любив історію, але з часом полюбив і цікавиться нею. Зараз в мене багато вільного часу, навіть здається, що історію я знаю набагато краще, ніж коли вчителювала. Багато читаю: нещодавно закінчила читати Володимира В’ятровича «Україна. Історія з грифом секретно». Обожнюю перечитувати Котляревського «Енеїду». Люблю сучасну українську літературу.

Степаненко Валентина Петрівна

Степаненко Валентина Петрівна, вчитель англійської і німецької мови та літератури, народилася 28.11.1948 року на території Західної України. Працювала в Уманській загальноосвітній школі І-ІІІ ступенів № 14.

- Скажіть, будь ласка, скільки років Ви працювали в школі?

- У мене педагогічного стажу 35 років

- Ви були колись класним керівником?

- Весь час, поки викладала іноземні мови (англійську та німецьку), то була класним керівником. Обов’язково. В нас такого навіть і не було, щоб вчитель був просто вчителем, а класним керівником навіть і не був. Бо дітей

колись було багато, класів багато, заповнені дуже класи були, от і ми були класними керівниками.

- Ви всі 35 років пропрацювали в 14 школі?

- 31 рік і 5 років університету.

- Скажіть, де Ви навчались?

- Навчалася в Ужгородському університет і дуже правильно зробила, що туди поїхала. Там у нас були сильні викладачі. У мене профіль німецька мова і література. В нас було дуже багато викладачів німців-переселенців та німців з Ельзасу та Лотарингії.

- Яка колись була школа?

- Я працювала в різні періоди, тому можу сказать, шо колись школа була... Діти були слухняні. Бо в першу чергу для них були вдома батьки авторитетом. Якшо для дітей авторитет батьки, то в школі для дітей будуть авторитетом і вчителі. Якшо ж батьки не авторитет, то і вчителі в школі теж. Досить часто батьки припускаються такої помилки...От навіть при мені було, розказують:«Ой, та ви знаєте, та моєму сину там поставили два чи три, а він знає на чотири, там, чи ще на якийсь вищий бал. А фізик, значить, дурний, чи ще якийсь, а той ще якийсь…». При дітях цього не можна ніколи казать. Вчителі теж люди. Всякі. І якщо якимось чином щось не подобається, то це без дитини треба вирішувати.

- Як Ви думаєте, які сучасні учні?

- Ну... сьогоднішні учні балувані, мораль низька, тому дозволяють собі...забагато. Я це знаю. У 2002 році я закінчила свій педагогічний стаж. Тому можу порівняти. Років п'ятнадцять ще назад, коли я працювала раніше, і останні роки, як я працювала…діти дозволяли собі лайливі слова при вчителі казати, вчителів обзивать, принижувать молодих вчителів. Раніше мораль була вища.

- Як ви ставитесь до інтерактивних методів?

-Я думаю що ігровий метод більше підходить в молодшій школі. Якщо ангійська мова викладається там в 1-4 і навіть 5-6 класах… то там, я вважаю ці методи доцільні, а вже в старших класах... Ну там уже діти серйозні, їм давай

чисто предмет, бо їм хочеться знать мову чи інший якийсь предмет ...а гратись в більш молодшій школі.

- Якби у Вас була можливість повернутись і обрати іншу професію, чи обрали б?

- Ні. Мені подобалась школа і діти мені подобались. Ці маленькі. 5-7 класи. Вони такі безпосередні. Завжди підходять до столу . Щось розпитують. Щось розказують. Діляться чимось, і предмет мені подобався. У мене завжди в кожній групі, яку я там мала.. обов’язково було один-два учні, які вступали на факультет іноземних мов. І в Уманський університет теж.

- Якби у вас зараз була можливість повернутись в школу, Ви б повернулись?

- Повернулася б. В друге місце ні, а в школу повернулася б.

- Щоб Ви побажали майбутньому вчителю?

- Щоб я побажала? Я б побажала, щоб, якщо це є покликання, то треба йти, і досягать своєї цілі. Якщо це просто шукать...можливо хтось собі думає що це така собі сцена, а вчитель – артист, а учні – глядачі, то можливо, потрібно іти і шукать собі щось інше. Тому що вчительська праця дуже важка праця. І треба багато фізичних та моральних сил, що працювати у школі... На жаль зараз дуже багато випускників університетів приходять у школу, рік-два-три... і кидають роботу. Бо їм не подобається. Виявляється дисципліна низька. Треба прикладать досить багато зусиль, щоб привести все до порядку. Я вже не говорю про те, що при цьому їх треба чогось навчить.

Троценко Віра Андріївна

Троценко Віра Андріївна, 1943 року народження, родом з містечка Звенигородка Черкаської області. На даний час проживає в Умані. Після закінчення Звенигородської школи імені Кірова у 1960 році, вступила до Корсунського педагогічного училища, де навчалася 3 роки за спеціальністю «вчитель молодших класів». Як стверджує Віра Андріївна: «Корсунське педагогічне училище дало мені хороші знання і хорошу базу методики викладання».

Після закінчення навчання Віра Андріївна за направленням працювала вчителем молодших класів та української мови і літератури 5-7 класів у Житомирській області. Паралельно з цим навчалась в педагогічному інституті в місті на заочній формі. Під час зимової сесії вона приїхала в місто Умань, де зустріла свого майбутнього чоловіка, - Віктора. Саме в той період були

популярні «стометрівки». Стометрівка – це центральна вулиця, вздовж якої гуляли молоді люди і де розміщувалася танцювальна площадка. На стометрівці вони і познайомились. Після тижня знайомства вони подали заяву на одруження, при тому домовилися зустрітися наступного дня під час обідньої перерви біля пам’ятника в парку. Коли прийшов час він чекав її біля памятника Котовському, а вона його чекала біля «Вічного вогню». У 1964 році Віктор та Віра зіграли весілля і прожили разом 49 років.

Переїхавши в місто Умань, Віра Андріївна пропрацювала 17 років вчителем молодших класів в школі № 12 на Лисій Горі. Отримала звання «Відмінник народної освіти».

Потім перейшла працювати в школу № 1, де працювала 3 роки у статусі «вчитель-методист». Коли вона виступала з доповіддю в Міському будинку культури, її помітив директор школи № 2 Яременко Михайло Павлович. Саме в цій школі Віра Андріївна працювала 25 років завучем молодших класів та вчителькою української мови.

У 2008 році Віра Андріївна завершила свою педагогічну діяльність та відправилась на заслужений відпочинок. Ще після цього 4 роки працювала індивідуально вдома з хлопчиком-інвалідом. Зараз Вірі Андріївні 75 років, інколи до неї додому приходять учні школи №2, яким вона допомагає покращити свій рівень знань. Це мудра жінка з великим досвідом роботи, адже за її плечами 45 років педагогічної праці.

Уманчик Марія Федорівна

Життя іде…
Іде і не вертає…
Ніхто його не може зупинить.
Минає рік, і другий рік минає
…Життя!
Ти зупинись на мить!..

Та ні, його вже не зупинити і не повернути минуле. Все іде, все змінюється, все забувається… Але ніколи не забути тих вчителів, які більшу частину свого життя присвятили школі, дітям, а тепер – на заслуженому відпочинку.

Скільки було у них недоспаних ночей, переживань, радісних і сумних моментів! І все це через учнів, яким хотілося дати щонайкраще: знання, вміння, навички. А головне – виховати справжню Людину. І не раз доводилося бути не тільки вимогливим учителем, але й другою матір'ю чи батьком, мудрим порадником й щирим другом.

Такою є колишня вчителька та заслужений ветеран педагогічної праці Уманської загальноосвітньої школи І – ІІІ ступенів №1 ім. О.С. Пушкіна Уманчик Марія Федорівна. Вже не один рік минув з того часу, як Марія Федорівна залишила стіни школи та пішла на заслужений відпочинок. Але й дотепер можна побачити в її очах щирі іскорки, у яких криються теплі спогади про школу.

- Маріє Федорівно, звідки Ви родом?
- Народилася я в 1941 року в селі Дубова Уманського району Черкаської області.
- Що Ви можете розповісти про своє дитинство?
- Цей період виявився нелегким через жахливі події Другої світової війни, адже саме в цей час гітлерівські війська вторглися на територію села Дубова, тому батьки змушені були перевести мене до рідні на Західну Україну, де перебувала я до 1947 року.

У 1949 році я пішла в перший клас Дубівської школи, до якої, окрім учнів нашого села, приїздили учні із шести сусідних сіл (Коржовий Кут, Вільшанка, Вільшана – Слобідка, Рогова, Острівець й Коржова). Сама школа була дерев'яна і складалася з двох корпусів, а нині її перебудували та осучаснили.

Навчалася я «відмінно», на одні п'ятірки. В кінці кожного навчального року учні повинні були здавати усні іспити, а у 8 класі їх

було цілих п'ять. У школі навчалися учні різних вікових категорій: так були серед моїх однокласників і 1939, 1942, 1943 рр. народження. Кожного дня було по 6 предметів, проте на домашнє завдання я витрачала зовсім мало часу – близько однієї години.

Ще пам'ятаю, як у 8 класі до нас у школу прийшла молода вчителька Валерія Максимівна, яка дуже цікаво викладала російську літературу. Вона настільки майстерно все підносила, що я досі її пам'ятаю, тому особисто для мене вона залишилася вчителем на високому рівні.

- Які предмети в школі Вас найбільше цікавили?

- Ой, найбільше подобались російська література, математика, географія, фізика, дуже цікавилася хімією, не любила історії та англійської мови.

- Ви можете розповісти про кумедні історії із шкільних років?

- Ох, у мене їх безліч, клас у нас був дружнім та дуже допитливим. Так ось, в 6 класі ми вирішили втекти з уроків, а на той час це ж було просто недопустимо, то на наступний день, розлючений нашим вчинком директор, зібрав спеціально для нас лінійку і насварив перед усією школою. А в 10 класі на уроці фізики, який вів директор, нас зацікавило, що ж за речовина знаходиться в термометрі, то ми його й розбили, уявіть це як ж було небезпечно, але ж ми тоді цього не розуміли, і знову ж таки нам добряче влетіло від директора.

- Де Ви навчалися після закінчення школи?

- Закінчивши школу в 1963 році, я вирішила вступити на факультет початкової освіти Уманського педагогічного інституту, адже на той час катастрофічно не вистачало учителів. Проте конкуренція була надзвичайно великою. На факультет набирали лише 50 осіб, пріоритетність надавали тим, у кого було два роки стажу будь - де: чи то у колгоспі, чи то на заводі, чи на військовій службі. З 50 чоловік набирали 40 осіб вступників - стажників, а лише 10 – випускників після школи.

Так ось, пішла здавати іспит з історії, випало мені питання про Північну війну, я ж навіть не знаю коли вона почалась. Проте знаходились ми в аудиторії, що була обвішана різними картами, то я, так би мовити, й викрутилась. Хоч відповідала добре, але отримала трійку й не вступила до інституту.

Після першої невдалої спроби я пішла працювати на кукурудзяний завод до весни 1964 року. Вже в травні того ж року вирішила вступати вдруге, але вже на фізико – математичний факультет і вступила на заочну форму навчання, здавши всі іспити на четвірки.

- Як ви розпочали свою педагогічну кар'єру?

- Почала я викладати в тому ж 1964 році, хоч не мала ще вищої освіти, навіть не знала як проводити урок, а тим паче складати план - конспект уроку. В цьому мені допомогла завуч школи. Після першого проведеного мною уроку, на якому вона була присутня, підійшла до мене й сказала: «Буде з тебе вчителька!». Ось так і розпочалась моя педагогічна нива. Пропрацювала я в цій школі всього рік (до 1965 року), через недугу, а потім пішла сім'я, діти…

Два рази брала академічну відпустку в інституті, тому закінчила його в 1968 році. Цього ж року пішла працювати вчителем до Сушківської школи, де вчителювала 15 років.

За цей час встигла провести два випуски та отримати в червні 1969 року грамоту від Управління народної освіти Черкаського облвикокому і обкому профспілки працівників народної освіти і науки за досягнуті успіхи в навчально – виховній роботі з учнями за наслідками атестації 1969 року.

З 1983 по 2009 рр. я вчителювала в Уманській загальноосвітній школі І – ІІІ ступенів №1 ім. О.С. Пушкіна. У 1984 році отримала під опіку свій перший клас у цій школі, чисельність учнів була 42 особи.

- Маріє Федорівно, а чи мріяли Ви бути вчителем?

- Так, це була моя мрія, я також хотіла бути в такому ж авторитеті. У наш час професія вчителя була дуже шанована. Ми навіть думали, що вчитель,

це якась неземна істота, яка навіть нічого не їсть, а про директора школи я взагалі мовчу.

- Чи потрібно, на Вашу думку, викладати учням історію рідного краю?

- Безсумнівно. Хоч я вчитель математики, проте я завжди намагалася зацікавити діток, а що ще є таким розвиваючим, як історія рідного краю. Організовувала екскурсії до міста Києва, де ми відвідували Києво - Печерську лавру, двічі їздили до Москви, також відвідували Білорусію, Прибалтику. Особливо цікавими для учнів були екскурсії по місту, я навіть сама не могла собі уявити, наскільки наше місто Умань багате історією та культурою.

- Чи організовували Ви гуртки чи факультативи?

- Звісно, вони зазвичай були з математичним ухилом, я завжди намагалася підготувати цікаві задачки або вправи.

- Які поради Ви на основі вашого педагогічного досвіду могли б нам надати як майбутнім педагогам?

- До учнів завжди потрібно приходити з посмішкою та хорошим настроєм, незважаючи на всі проблеми буденності. Завжди йдіть їм на допомогу, якщо вони щось не зрозуміли, то поясніть їм і сотий раз. Проте не варто забувати про авторитет, дисципліну та порядок – це основні показники хорошого вчителя. Під час проведення тематичних або контрольних робіт я нікому не давала списувати, кожен знає та розуміє на свій рівень. Не потрібно ні від кого чогось вимагати, якщо воно не вдається.

- Чи пишаєтесь Ви кимось зі своїх вихованців?

- Всіма своїми вихованцями пишаюсь. Я дуже щаслива, що більшість моїх учнів змогли себе реалізувати – одні пішли у галузь медицини (лікар - онголог), інші - в бізнес (економіст). Є й ті, що пов'язали своє життя із науковою діяльністю. Так, наприклад, в Уманському державному педагогічному університеті викладають Якимчук Руслан Андрійович (доктор біологічних наук, доцент кафедри

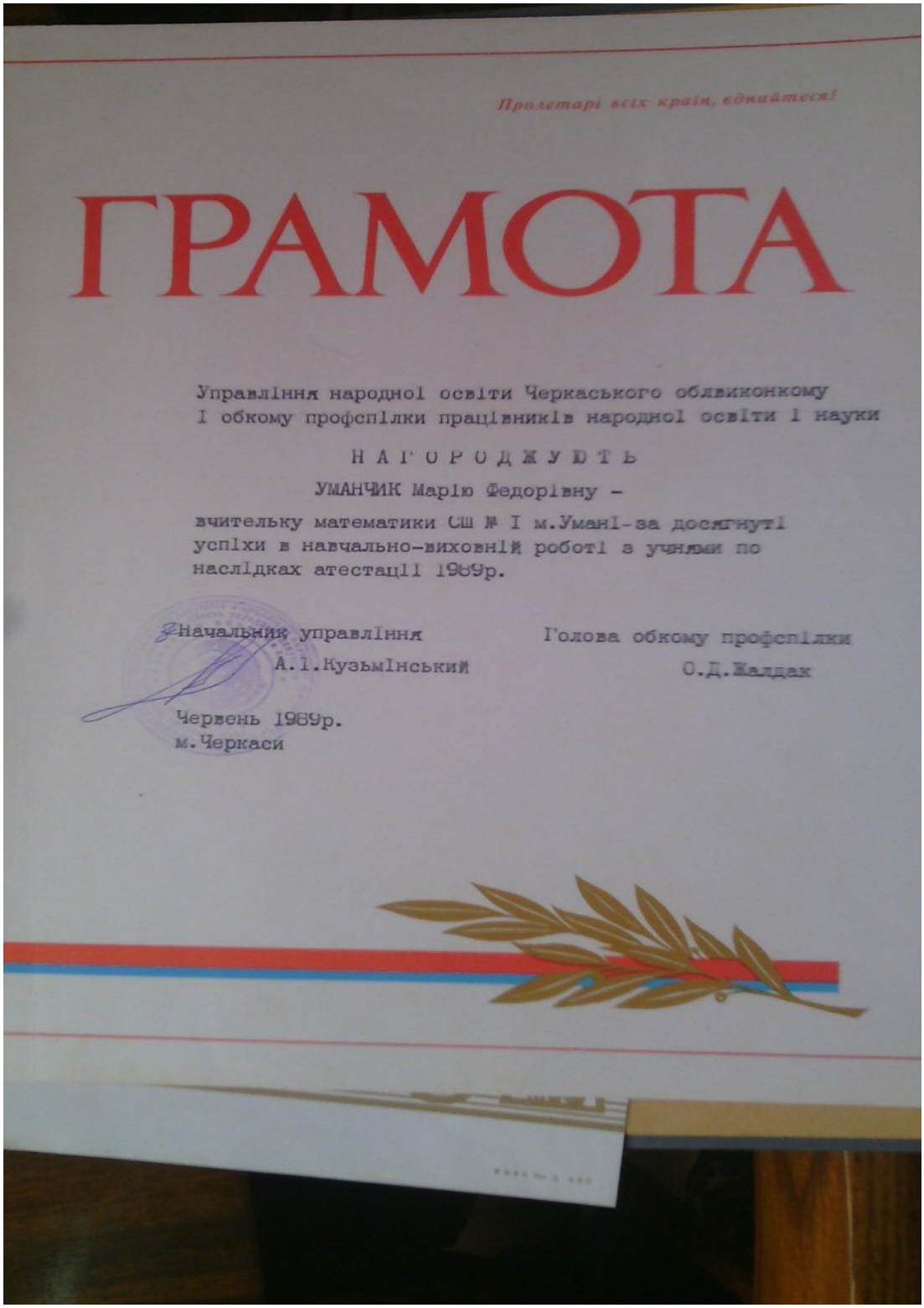
біології та методики її навчання), Якимчук Борис Андрійович (кандидат психологічних наук, доцент). Знаєте, як приємно, коли тебе пам'ятають. Ось недавно мої учні мене провідували…

- Ваше кредо або улюблений вислів, що завжди супроводжував у вашій діяльності?

- Улюбленого висловлювання як такого і немає, проте я завжди кажу собі і неодноразово повторювала своїм учням – «старайся», навіть якщо важко!

- Чим ви любите займатися зараз у вільний час?

- Мені подобається займатися кулінарією, а особливо випічкою.

Пролетарі всіх країн, єднайтеся!

ГРАМОТА

Управління народної освіти Черкаського облвиконкому
і обкому профспілки працівників народної освіти і науки

НАГОРОДЖУЮТЬ

УМАНЧИК Марію Федорівну –

вчительку математики СШ № І м.Умані-за досягнуті успіхи в навчально-виховній роботі з учнями по наслідках атестації 1989р.

Начальник управління А.І.Кузьмінський

Голова обкому профспілки О.Д.Жалдак

Червень 1989р.
м.Черкаси

Пролетарі всіх країн, єднайтеся!

ГРАМОТА

НАГОРОДЖУЄТЬСЯ

вчителька математики середньої школи № 1 м.Умані
УМАНЧИК МАРІЯ ФЕДОРІВНА
по підсумках атестації 1984 року.

Зав.облвно К.А. Заремба

Голова обкому профспілки працівників освіти, вищої школи і наукових установ Т.Н.Ленська

Пролетарии всех стран, соединяйтесь!

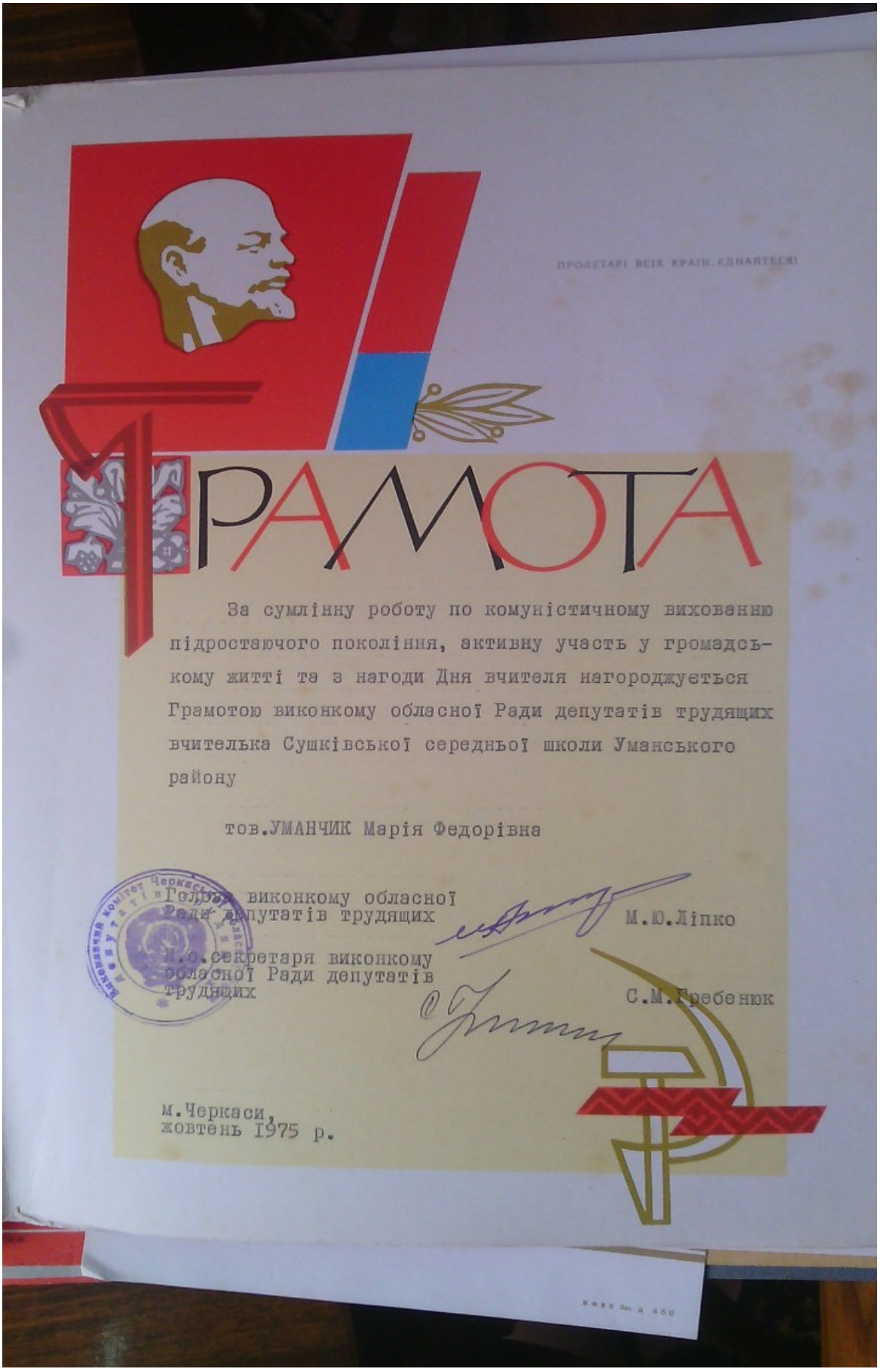
ПОЧЕТНАЯ ГРАМОТА

Уманський мІський комітет народної освІти І
мІськком профспІлки працІвникІв освІти нагороджують
цІєю грамотою вчителя середньої школи № І
У М А Н Ч И К МАРІЮ ФЕДОРІВНУ
за сумлІнну роботу по комунІстичному вихованню
учнІвської молодІ та в зв"язку з Днем учителя.

Зав.мІськвно С.П. ЛІпІнська

Голова мІськкому профспІлки працІвникІв освІти З.Л.Мельничук

м.Умань
5 жовтня 1979 р

ПРОЛЕТАРІ ВСІХ КРАЇН, ЄДНАЙТЕСЯ!

ГРАМОТА

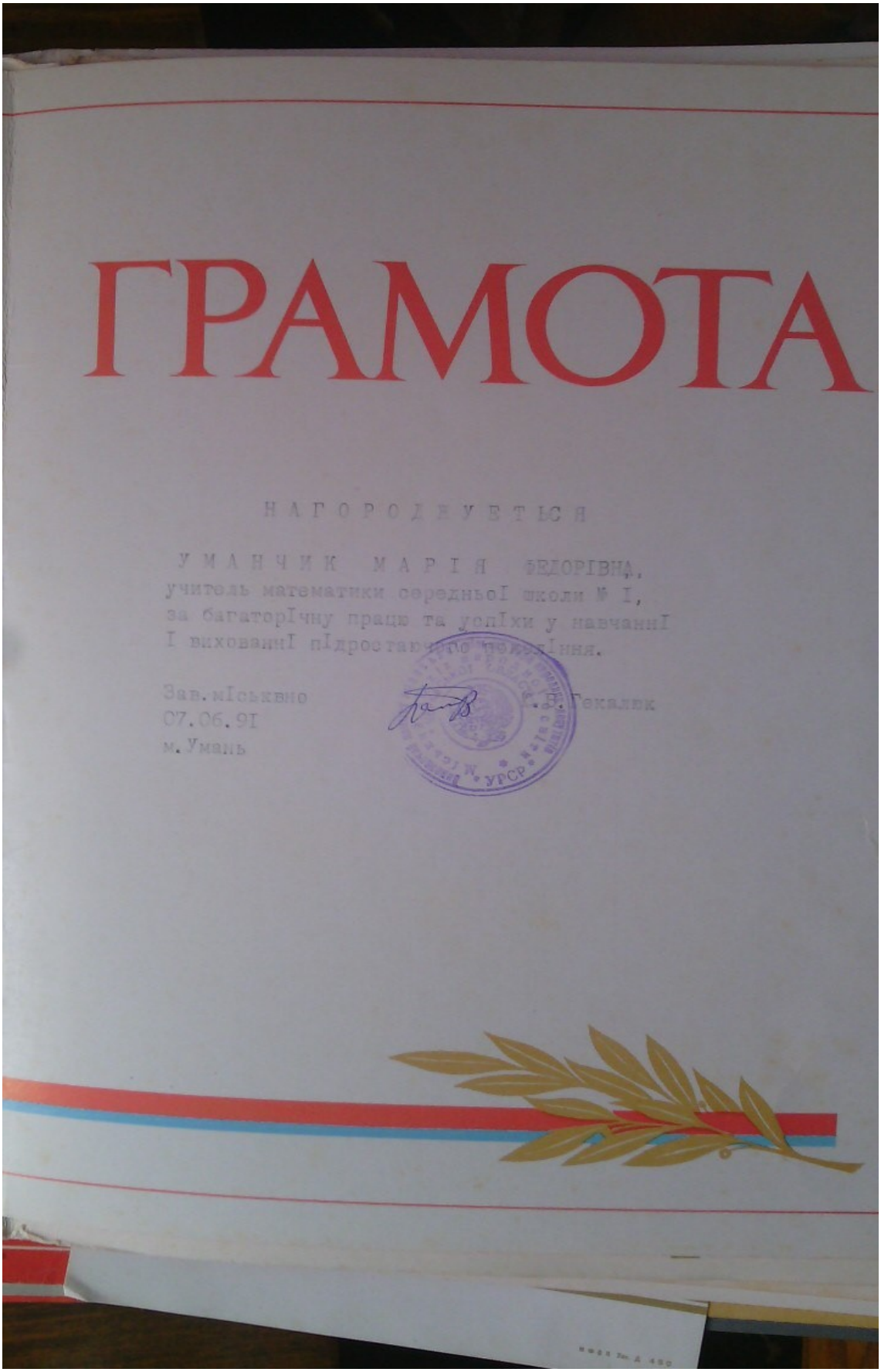
За сумлінну роботу по комуністичному вихованню підростаючого покоління, активну участь у громадському житті та з нагоди Дня вчителя нагороджується Грамотою виконкому обласної Ради депутатів трудящих вчителька Сушківської середньої школи Уманського району

тов. УМАНЧИК Марія Федорівна

Голова виконкому обласної Ради депутатів трудящих М.Ю.Ліпко

В.о.секретаря виконкому обласної Ради депутатів трудящих С.М.Гребенюк

м.Черкаси,
жовтень 1975 р.

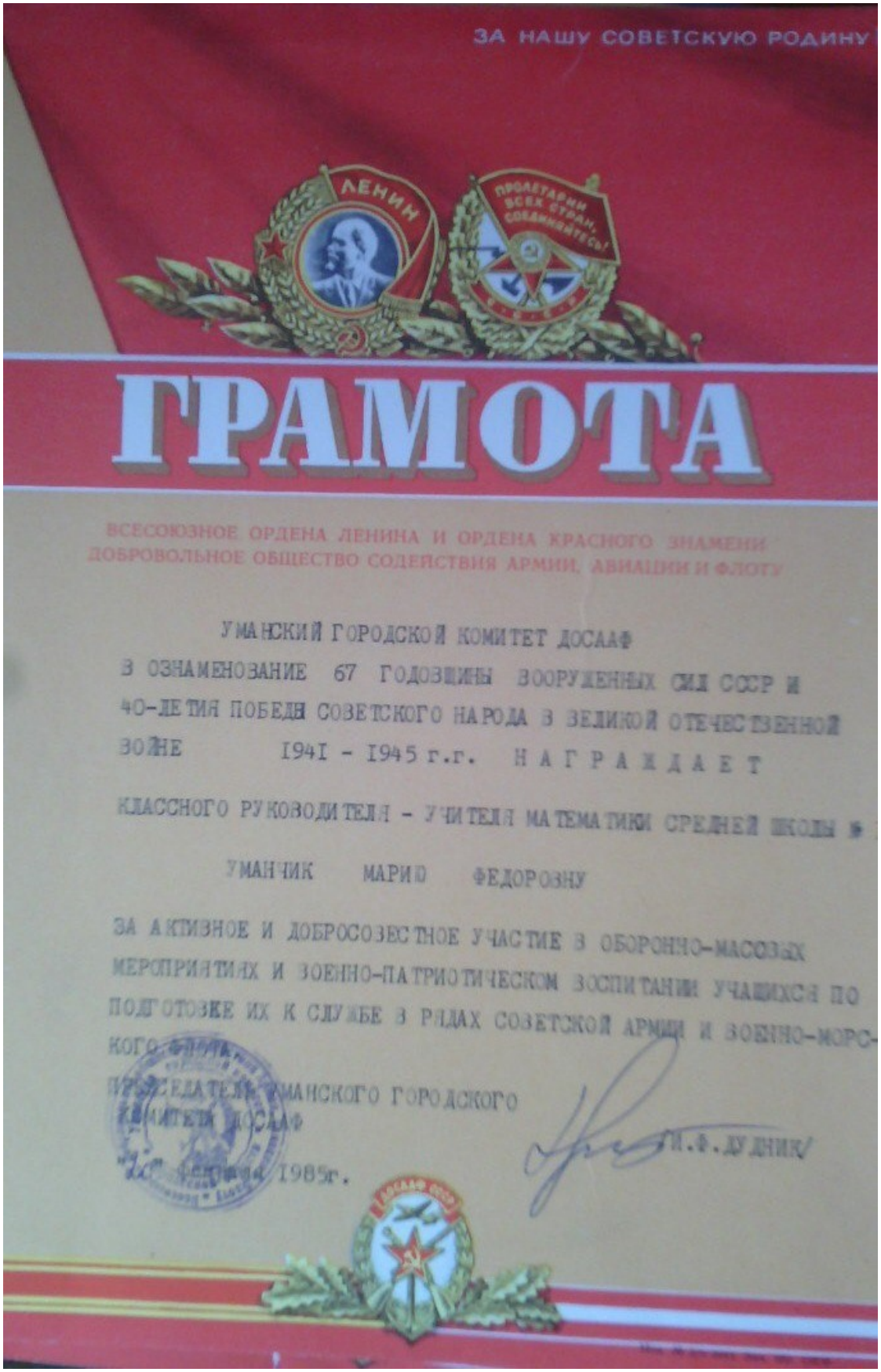

ГРАМОТА

НАГОРОДЖУЄТЬСЯ

УМАНЧИК МАРІЯ ФЕДОРІВНА,
учитель математики середньої школи № 1,
за багаторічну працю та успіхи у навчанні
і вихованні підростаючого покоління.

Зав.міськвно
07.06.91
м.Умань

ЗА НАШУ СОВЕТСКУЮ РОДИНУ

ЛЕНИН

ПРОЛЕТАРИИ ВСЕХ СТРАН, СОЕДИНЯЙТЕСЬ!

ГРАМОТА

ВСЕСОЮЗНОЕ ОРДЕНА ЛЕНИНА И ОРДЕНА КРАСНОГО ЗНАМЕНИ
ДОБРОВОЛЬНОЕ ОБЩЕСТВО СОДЕЙСТВИЯ АРМИИ, АВИАЦИИ И ФЛОТУ

УМАНСКИЙ ГОРОДСКОЙ КОМИТЕТ ДОСААФ

В ОЗНАМЕНОВАНИЕ 67 ГОДОВЩИНЫ ВООРУЖЕННЫХ СИЛ СССР И 40-ЛЕТИЯ ПОБЕДЫ СОВЕТСКОГО НАРОДА В ВЕЛИКОЙ ОТЕЧЕСТВЕННОЙ ВОЙНЕ 1941 - 1945 г.г. НАГРАЖДАЕТ

КЛАССНОГО РУКОВОДИТЕЛЯ - УЧИТЕЛЯ МАТЕМАТИКИ СРЕДНЕЙ ШКОЛЫ №

УМАНЧИК МАРИЮ ФЕДОРОВНУ

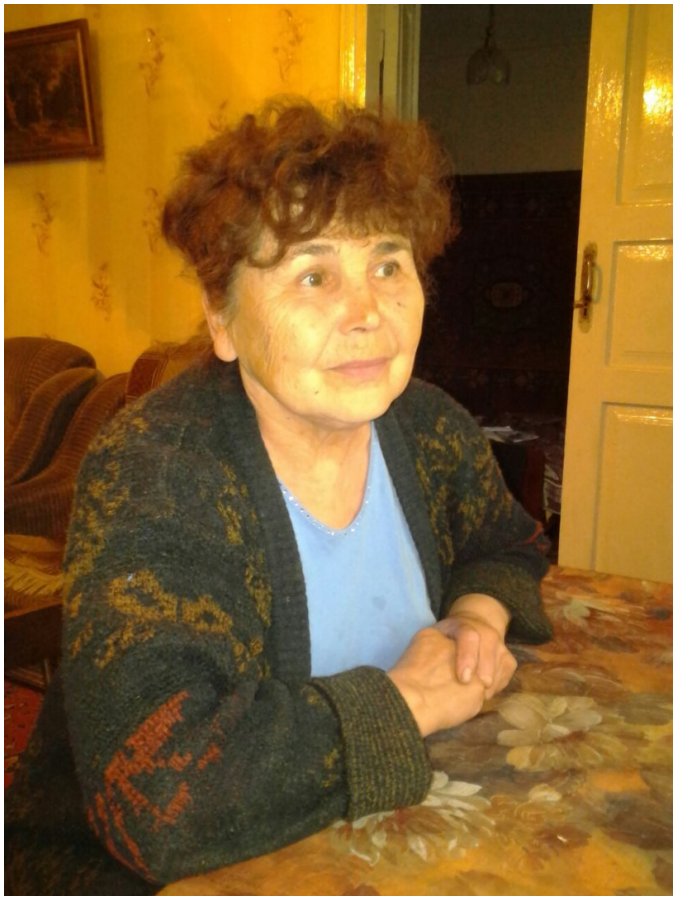
ЗА АКТИВНОЕ И ДОБРОСОВЕСТНОЕ УЧАСТИЕ В ОБОРОННО-МАССОВЫХ МЕРОПРИЯТИЯХ И ВОЕННО-ПАТРИОТИЧЕСКОМ ВОСПИТАНИИ УЧАЩИХСЯ ПО ПОДГОТОВКЕ ИХ К СЛУЖБЕ В РЯДАХ СОВЕТСКОЙ АРМИИ И ВОЕННО-МОРСКОГО ФЛОТА.

ПРЕДСЕДАТЕЛЬ УМАНСКОГО ГОРОДСКОГО КОМИТЕТА ДОСААФ

"[illegible]" [illegible] 1985г.

[illegible] П.Ф.ДУДНИК

Ушакова Раїса Дмитрівна

Ушакова Раїса Дмитрівна народилася 28 жовтня 1946 р. с.Бабанка, Уманський район. На даний час проживає в м. Умані.

Навчалася в школі с. Бабанка, якузакінчила із золотою медаллю. Була бригадиром учнівської бригади, їздила на зльоти.

Чому стала вчителем?

Вирішила стати вчителем тому, що поступати в Умань було близько, дорога не далека. Хоч перед поступанням ходила в Умані на курси від Одеського економічного інституту, але перед самим екзаменом вирішила вступати до Уманського педагогічного інституту.

Коли навчалася в інституті, то проживала в гуртожитку. Отримувала стипендію 30 грн. Раїса Дмитрівна розповідала, що на стипендію і на ті гроші, що давали батьки , можна було прожити довго.

Після 4 років навчання закінчила інститут за спеціальністю вчитель математики. Після інституту працювала за направленням в Миколаївській області, 2 роки, рік була в декреті. Потім у 1972 р. приїхала в Умань. Працювала в школі № 6 – 43 роки і зараз продовжує працювати. Трохи працювала у 8 школі. Зараз підтримує зв'язок із своїми одногрупниками, колегами.

Сім’я. В Миколаївській області, коли почала працювати в школі, познайомилася зі своїм майбутнім чоловіком. Через рік вийшла заміж. Мала 1

сина, втратила 4 роки назад. Має 2-х внуків: один живе в Німеччині, йому 20 р., другий закінчує 4 клас.

Настанови, поради вчителя як проводити урок: розповідати більше, ніж написано у конспекті, більше ніж у підручнику; розповідати так, щоб зацікавити учнів, використовувати інноваційні технології.

Раїса Дмитрівна розповідала про велику різницю між учнями, які були раніше, і які в школах зараз.

Хомич Меланія Іванівна

Хомич Меланія Іванівна народилася 5 травня 1941 р. в селі Верхнячка Христинівського району Черкаської області. Отримувати шкільну освіту довелося в різних районах: 1-4 класи закінчувала в селі Вікторівка Христинівського району, 5-7 класи – в селі Шукайвода Христинівського району, 10 клас закінчила в селі Сарни Монастирищинського району. Навчалася добре і з бажанням, тому велика відстань до школи не ставала на заваді.

За своє педагогічне життя пройшла безліч стежок уманських шкіл. А все почалося з Уманського державного педагогічного інституту (зараз – Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини), куди Меланія Іванівна вступила 1960 р. на щойно тоді створений факультет педагогіки і методики початкової освіти. Закінчила його в 1964 р. Це був перший випуск початківців в інституті.

Свої студентські роки Меланія Іванівна згадує з посмішкою на обличчі. Не забуває й своїх однокурсників, з якими провела одні з найкращих моментів свого життя, це Малюшко Анна Олександрівна, Сопіженко Валентина Дмитрівна, Юрченко Неоніла Микитівна.

Після закінчення інституту була направлена в школу на роботу в Жашківський район, але пропрацювала там недовго, так як народила сина і була звільнена. З 1965 по 1972 р. працює в Уманській школі-інтернаті. Протягом 1972 - 1983 рр. перебуває на посаді лаборанта в Уманському педагогічному інституті. З 1983 р. по 2005 р. працювала в Уманській школі № 14, також рік працювала в школі № 12 (2004 р.).

Із своєї педагогічної діяльності згадує таке: «Був період, коли я була класним керівником у класі дітей з «підривною дисципліною». За поведінку їм ставили завжди «1». Клас був дуже важкий. Я щодня приходила на 7:30 на роботу. Але, що дивно, на педраді мене завжди хвалили за цей клас».

Працюючи в школі № 14, Меланія Іванівна не лише викладала свій предмет, а й співала в хорі в Будинку вчителя.

Меланія Іванівна має 43 роки педагогічної практиці, а також безмежний досвід та океан спогадів.

Цимбал Ганна Іванівна

Вчитель початкових класів

- Що Ви можете розповісти про своє дитинство?

Я народилась в селі Кривчунка Жашківського району Черкаської області. Там і навчалась, закінчила 10 класів. В період навчання в школі ми дуже тяжко працювали на току, в полі, на буряках, кукурудзі, жуки збирали. За це отримували 17 коп. Навіть переривався навчальний процес через те, що не вистачало людей в колгоспі, і нас виганяли на роботу.

- В якому році Ви закінчили школу?

У 1959 році.

- Де продовжили навчання?

Спочатку мала бажання навчатись у медичному училищі в Харкові, але сказали що потрібно мати 2 роки колгоспного стажу, тому і не вийшло. Потім вступила до Корсунь-Шевченківського педагогічного училища на вчителя початкових класів. Ще два роки провчилась в Уманському педагогічному інституті на фізико-математичному факультеті, але не закінчила й покинула. Потім вступила до Бердичева, але згодом його перевели в Умань і вже тоді закінчила навчання за фахом «вчитель початкових класів».

- Що вплинуло на вибір майбутньої професії?

Я дуже люблю дітей, і навіть зараз коли до мене навідуються мої колишні учні з школи № 14 і теперішні, я дуже радо їх зустрічаю.

- В якій школі розпочали педагогічну діяльність?

Два роки я пропрацювала в Жашківському районі в селі Пугачівка. А тоді чоловік закінчив Корсунь-Шевченківське училище і за направленням потрапив до Умані, і так я опинилась тут. Спочатку 1 місяць пропрацювала в школі № 12 м.Умань (1963 р.), а потім мене взяли на роботу в школу-

інтернат, де працювала 2 роки, а згодом потрапила до рідної школи № 14, де 3 роки пропрацювала вожатою. Тоді було весело. Ми організовували все, що тільки хотіли: змагання, екскурсії, вогники, зустрічі. В нас не було вільної перерви, діти і я постійно перебували на подвір'ї школи. Потім доручили вже вести перший клас. Один рік дітей було дуже багато, що не вистачало місць, тому мій 3-ій клас розподілили в школу № 8, також певний короткий проміжок часу працювала ще й в школі № 3. Але директор Шевченко Василь Степанович повернув мене назад в школу № 14.

- Скільки Ви пропрацювали в школі № 14?

35 років. Починаючи з 1964 по 1999 рік.

- А який Ваш педагогічний стаж роботи?

43 роки і 10 місяців.

- Як Ви порівнюєте радянську освіту і сучасну?

Краще було тоді, оскільки була конкретна програма. А зараз я дивлюсь, що дитина, яка навчається в дитячому садочку повинна вже і писати, і читати й рахувати, а сам заклад вже цього не дає дитині. Батьки витрачають чималі кошти на репетиторство дошкільнят, бо без цієї бази знань не беруть до першого класу.

В наш час, коли хоча б одна дитина в класі вміла б читати по складах, то це був уже подвиг, на неї вже рівнялись всі однокласники. Діти йшли в школу, вони нічого фактично не знали, і їх було легше чомусь навчати, та й самі тягнулись до знань.

Програма хоч і була ускладнена, але все одно її не порівняти з сучасною, яка досить часто зазнає змін та коректив. Дітям важко сприймати ці нововведення.

- Які Ваші враження від першого проведеного уроку? Чи вдало він пройшов?

Він мав назву «Наука в Корсунь-Шевченківському краю». Давала я його для дітей 3-го класу з дитячого будинку. А клас був досить важким, їх було більше тридцяти осіб. Я так переживала, але потім зібралась з силами,

провела все чітко по плану, все задумане втілила в реальність, учні добре сприймали матеріал. Взагалі урок пройшов в такій атмосфері розуміння і взаємної роботи, що я навіть не помітила як до мене на урок прийшов директор школи. Тому після його закінчення він навіть не хотів обговорювати мою роботу, а відразу віддав свої рекомендації щодо відмінного оцінювання моєї діяльності.

- Чи відразу знайшли спільну мову з учнями, колективом?

З колективом завжди знаходила спільну мову, але розумієте, мені було важко в тому плані, що постійна зміна шкіл змушувала часто змінювати й педагогічний колектив. І не встигнувши звикнути до одного, тут же намагалась вникати в інший. Я більше полюбляю стабільність, а от в цьому плані виникали певні проблеми. Вдавалось встановлювати контакт і взаємодію не тільки з колегами, а й з батьками, керівництвом, дітьми.

- Які методи, прийоми та засоби навчання Ви найчастіше використовували?

Засобів наочності я готувала чимало, це різного роду картки, завдання, ілюстративний матеріал, таблиці. Навіть батьків залучала до цієї роботи і вони охоче співпрацювали.

- Які поради Ви можете дати майбутнім вчителям?

Найперше беріть для себе від навчання все, що тільки можете! Бо знання – це основа педагогічного досвіду вчителя, яка характеризує його професіоналізм. Працюйте з дітьми, любіть їх, зацікавте їхню увагу. Зробіть процес навчання приємним для них і вас.

Чернецька Олена Іполітівна

(1927-2017)

На жаль, Олени Іполітівни вже немає, тому наводимо розповідь зі слів її доньки, Галини. Народилася Олена Іполітівна 13 квітня 1927 року на хуторі Павлополь Букського району Київської області. Хутір було спалено під час окупації через зв’язок із партизанами.

Батьки розлучилися коли моїй матері було три роки. У 1934 році вся сім’я переїхала до Умані. Навчалася в старій школі №3, молодші класи якої були розташовані на місці, де тепер пам’ятник Т.Г. Шевченку, а старші – на вулиці Свердлова, де пізніше було ПТУ. Її навчали такі вчителі: О.Й. Гродзицька, Г. М. Варська, М.М. Німківська. Директором і учителем української мови був Юрій Інокентійович Андрієтті.

Найяскравіше враження від шкільних років залишив відпочинок у піонерському таборі «Артек». Влітку 1940 року відпочивала в Уманському міжшкільному піонертаборі, який розташовувався на території сучасної адмінзони Софіївки. На той час учні 7 класу складали іспити з усіх предметів, а на 22 червня було призначено свято останнього дзвоника, проте не судилося.

Влітку 1943 року під час канікул знову почалися облави. Треба було негайно десь працевлаштуватись. Тож вона вирішила йти на німецьку кухню, де вже працювала моя бабуся. Це було в районі сучасних ДОСІв. До осені працювала на кухні, а потім знову на навчання. Дуже часто Олена Іполітівна згадувала незабутні березневі дні 1944 року, коли вулицею тікали німці.

Після війни учительський інститут оголосив набір на підготовчі курси. Не вистачало вчителів, чоловіки були на фронті, тому на курси приймали навіть з освітою 9 класів. У неї ж була лише довідка за два курси фармшколи і та з окупаційною печаткою. Приймати не хотіли. Виручила секретар МК ВЛКСМ Ніна Слюсаренко(мати з приятелькою зразу після визволення міста вступили до комсомолу): «Ви нічим не ризикуєте, якщо вона не потягне – відчислите». Отож довелося багато працювати, щоб виправдати довіру. Екзамени за курси склала добре і ніби стала студенткою. І з серпня 1946 року почала працювати в школі №1. У 1947 році одружилася з М.А. Китайгородським, інвалідом Другої світової війни, одним із найсильніших математиків міста. Він відбудовував школу №13 і був її директором до 1953 року. Виростили 2-х дітей. Я, Галина, - кандидат біологічних наук та син – Юрій, фельдшер, який став жертвою аварії на ЧАЕС. Мала 4-х онуків та 4-х правнуків.

Із 1950 по 1966 рік директором школи №1 був Трифон Іванович Кротенко. Трифон Іванович знав, що спільна праця здружує людей, і восени для старшокласників і вчителів організовував суботники, домовляючись із одним з колгоспів ближніх сіл про допомогу, найчастіше – збирання кукурудзи. Педколектив і учні були однією сім’єю. На роботу ходила, як на свято.

Олена Іполітівна співпрацювала з Черкаським обласним інститутом удосконалення вчителів. Мати любила і поважала учнів, а вони платили взаємністю. В 1972 році вона залишилася на півставки, бо в школу призначили завучем учительку географії. Довантажили її уроками в школі №6. І почалися 6-річні поневіряння, відчуження. Так, з 1978 по 1986 рік вона стала членом хорошого колективу школи №8. Майже два десятиліття (1960-1980-х роках) у вихідні дні працювала позаштатним екскурсоводом у неповторній «Софіївці». Мала багато подяк.

Образа, яку мати пережила в минулому, тривала б і досі, якби не сердечне, тепле й уважне вітання з її поважним ювілеєм. І рідна школа, якій віддано 32 роки життя, знову стала рідною.

Чернишева Лариса Андріївна

Чернишева Лариса Андріївна, учитель української мови і літератури, спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії, учитель-методист.

Народилася 6 травня 1962 р. в м. Умань. Навчалася в ЗОШ № 12, потім в Київському університеті імені Т. Шевченка: 5 років на філологічному факультеті. Потім стала вчителем у восьмирічній школі №6 м. Умань. У 1994 р. – учитель в Уманській загальноосвітній школі-гімназії №2 ім. І.Я.Франка, що в 1999 р. отримала назву: Уманська міська гімназія ім.І.Я. Франка. З 2004 р. пані Лариса є заступником директора з навчально-виховної роботи. Нещодавно гімназію було перейменовано: НВК "Уманська міська гімназія – школа естетичного виховання" Уманської міської ради Черкаської області.

Зі слів пані Лариси, в гімназії діти добре навчаються, близько 95% учнів мають високі показники ЗНО, а все тому, що хочуть вчитися.

Згадуючи дітей, що були раніше і порівнюючи їх з теперішніми поколіннями, вона говорить: «Тоді читали більше, хотіли читати, а зараз лиш скорочено і вважають, що те написане колись, їм уже не знадобиться».

Маючи солідний педагогічний стаж, пані Лариса, ледь посміхнувшись говорить, що вчила вона своїх учнів, потім їх дітей, а тепер, скоро, й онуків їх.

«Все треба любити, всіх треба любити, не бути байдужим», – говорить Лариса Андріївна. Натякаючи на вимогливість до знань, говорить: «Кожного першого вересня обіцяю, що не буду багато вимагати з учнів, але проходить тиждень – другий і …».

«Навчати дітей – це, велика праця», – резюмує учителька. А далі про нову освітню реформу каже: «Гратися треба в міру, а якщо хочете дітям знань, то треба працювати».

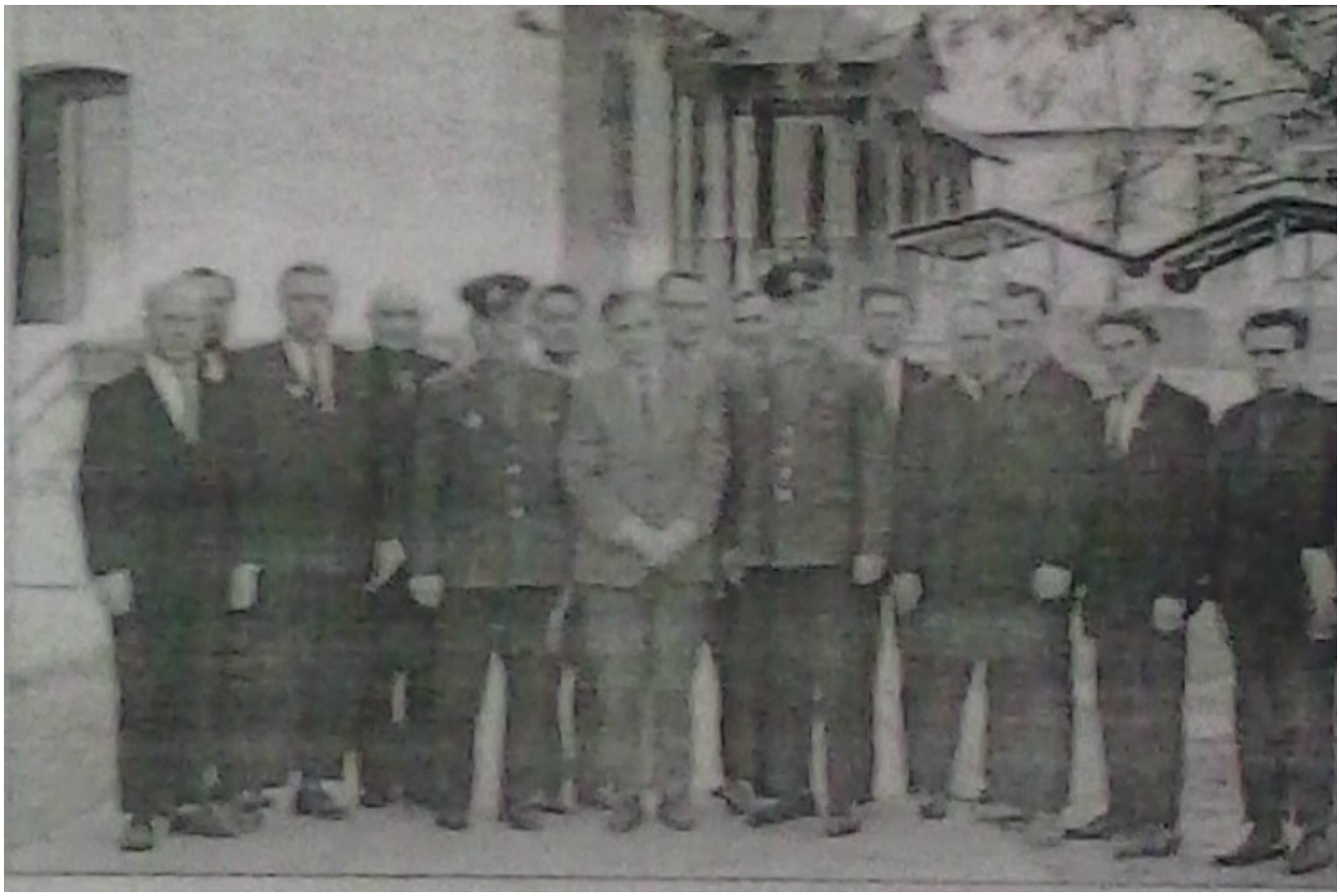
Юрківська Ванда Степанівна

Ванда Степанівна Юрківська, улюблена вчителька багатьох поколінь учнівської молоді 50-80-х років, народилася 7 січня 1930 року. Працювала в Уманській ЗОШ №11 імені Миколи Бажана.

Подружжя Юрківських прожило в купі майже півстоліття, народивши доньку і сина. Сигізмунд Францович відійшов у вічність у січні 1998 року, проживши лише 70 років. А поєднали цей педагогічний дует травневі дні 1951 року, коли 22-річний директор школи №9 вчорашній лідер уманської молоді, секретар міськкому комсомолу, одружився зі справжньою красунею, 19-річною випускницею вчительського інституту Вандою. Восени Ванду Степанівну було призначено вчителькою географії в школу №11. Тоді старшокласники лише на кілька років були молодшими, ніж їхня вчителька. Та вона не розгубилася: авторитет їй забезпечувала широка ерудиція, професійна підготовка і природний хист. На уроках географії вона навчала школярів далеко не тільки цьому предмету, а й мимохідь історії, іншим наукам про суспільство. Вона давала й ту головну підготовку, яка потрібна буде у житті: як вчитися, засвоювати знання. Чимало її учнів самі ставали педагогами. Серед них: Павло Мельник – директор Уманського музучилища, Ольга Чепка – директор Уманського педколеджу, Олександр Безлюдний – ректор Уманського педуніверситету, та інші, які стали керівниками підприємств, організацій.

Сигізмунд Францович працював на керівних посадах в освіті у важкі повоєнні роки. На долю молодого директора ряду шкіл (№ 9, 14, 6) випала участь будівничого: кожна з них на той час потребувала певної добудови чи реконструкції. Найбільше зусиль йому довелося докласти до школи № 14, яку зруйнували в роки окупації.

1966 р. Зустріч директорів шкіл в системі трудових колоній неповнолітніх з Василем Сухомлинським (в центрі). Сигізмунд Францович – крайній справа.

У 50-х з ініціативи Юрківського було збудовано новий навчальний корпус. Завдяки цьому школа з понад тисячним учнівським контингентом першою в місті перейшла на однозмінне навчання. В 60-ті роки молодого директора було призначено керівником міського відділу освіти.

Сигізмунда Францовича освітяни міста називали «уманським Макаренком»: майже 10 років він був директором спеціальної школи в системі трудової колонії неповнолітніх. Він вивчав спадщину видатного педагога сучасності Василя Сухомлинського, відвідував його школу в Павлиші, зустрічався з самим майстром.

А трудова діяльність Ванди Степанівни пройшла в педагогічному колективі середньої школи № 11. Вона стала берегинею її історії.

Яременко Михайло Павлович

Яременко Михайло Павлович – ветеран педагогічно праці. Заслужений учитель України, учитель фізики, спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії, старший учитель.

Яременко Михайло Павлович народився 10 листопада 1936 р. Має вищу освіту, за фахом – учитель фізики та загально-технічних дисциплін. Загальний стаж роботи – 58 років. З травня 1971 р. – директор Уманської міської гімназії.

Трибун, борець, громадянин, людина, яка не може миритися з неправдою та несправедливістю. Від цього йому не завжди легко і комфортно в житті, він інколи зазнає прикрощів та душевних страждань! Але інакше жити не може.

Творча особистість, мудрий, дбайливий господар, талановитий педагог, який у своїх колегах бачить одно думців, разом з ними прокладає шлях до істини.

«Від творчого директора через творчого учителя до творчого учня» – кредо директора педагогічного колективу Уманської міської гімназії.

Педагогічний колектив під керівництвом талановитого педагога працює над проблемною темою: «Формування творчої особистості».

Він обрав педагогічну стежину через величезну любов та прив’язаність до дітей. Директор вважає, що для того ,щоб бути відкритим і різнобічно розвинутим у спілкуванні з дітьми, потрібно створити основні вимоги до себе та до способів організації педагогічної роботи. Серед основних вимог такі: орієнтація на здібну, обдаровану, талановиту особистість, що вимагає якісно нових концепційних засад навчання і виховання. Педагоги постійно працюють над оновленням змісту навчання з урахуванням сучасних досягнень педагогічної науки.

Так як Михайло Павлович надзвичайно талановитий та творчий, то організовує роботу в колективі відповідно й до своїх приорітетів. Нещодавно розпочато експериментальну роботу зі створення Творчої педагогічної майстерні, яка працює над модернізацією педагогічних технологій і відповідно над розвитком творчості вчителя.

Михайло Павлович орієнтує учнів на життєвий успіх: активну життєву позицію, мобільність, високу адаптивну активність, здатність долати життєві кризи, намагання покращити як своє життя, так і життя інших.

Заслужений вчитель України, ім’я якого увійшло до видання «Золотий фонд нації». Вимогливий керівник, мудрий наставник, невтомний працелюб, Михайло Павлович постійно переймається покращенням навчально-виховного процесу у довіреному йому освітньому навчальному закладі, який був неодноразовим переможцем міського та обласного конкурсів «Школа року», Всеукраїнського конкурсу «100 кращих шкіл України». Завдяки його наполегливості, новаторському підходу до виконання професійних обов’язків, при Уманській міській гімназії відкрито школу мистецтв, навчальні кабінети обладнано комп’ютерною технікою, яку підключено до локальної мережі та Інтернету, організовано співпрацю з волонтерами Корпусу Миру зі Сполучених Штатів Америки, що робить перебування дітей у гімназії цікавим і змістовним, розкриває їх творчий потенціал. У планах на майбутнє – будівництво сучасного спортивного комплексу, який стане найкращим дитячим центром спорту і здоров’я у Черкаській області.

Він завжди перебуває в творчому, новаторському пошуку, ніколи не зупиняється на досягнутому і, ставлячи перед педагогічним колективом наступну мету, вміє згуртувати колег для її досягнення.

«Що робити?

Повернутись? Ні!

Тільки вперед!

Рішуче, сміливо, продумано!»

Треба вірити, що прийде час, коли наше життя наповниться щастям, спокоєм, теплом, хлібом і квітами, сподіванням і радістю, працею і відпочинком. Щоб кожен з гордістю міг сказати: «Я громадянин України». Для цього сьогодні потрібно головне – впевненість у силах народу і своїх власних, дружна робота і віра в її успіх, у майбутнє України».

(З інтерв'ю)

- Що є головним у педагогічній праці?

- Сумлінно виконувати свої обов'язки, давати глибокі знання, бути прикладом моральної поведінки. Дорожити любов'ю учнів і її заслужити. Якщо учні люблять учителя, то, безперечно, полюблять і його предмет.

- З якою метою йдете по життю?

– Головна мета – жити, працювати, творити добро, бути корисним для оточуючих. А якщо враховувати, що я директор школи, то хотілось би учням своїм допомагати, наставляти на істинний шлях і радіти їхніми досягненнями.

- Які проблеми сьогодення Вас, як педагога, найбільше хвилюють?

- Якщо чесно і відверто говорити, то я сторонник того, щоб кожен предметник з учнями працював так, аби навчити їх на уроках. Я не прихильник сучасного репетиторства. На мою думку, нашій молоді часто бракує справжньої культури, християнської моралі. Її вільний час поглинають технічні засоби: інтернет, відео, комп'ютер, телефони. Телевізійні програми насичені бойовиками, відсутні ідейні кінофільми, а книжки відійшли на задвірки життя, класичні літературні твори, у кращому випадку, уже тільки бутафорія. Тепер на виховання впливають зовсім інші чинники.

Михайло Павлович – палкий оборонець рідної мови і поціновувач поетичного слова й української пісні, справжній патріот своєї держави та нашого міста. Він надихає і вміло організовує педагогічний коллектив гімназії на творчу результативну працю, дбає про збереження традицій українського народу, популяризує здоровий спосіб життя, фізичну культуру і спорт.

Ярошевич Зіна Яківна

Рік народження 22.12.1939р

- Як вас звати?

- Ярошевич Зіна Яківна

- В якій школі ви працювали і ким?

- Я працювала в школі з 1963 по 1989, викладала «Біологію».

- В якій школі Ви навчалися?

- Я навчалася в Смілянській спеціалізованій школі І-ІІІ ступенів № 5.

- Коли Ви вчилися, Вам було цікаво відвідувати уроки, слухати вчителя?

- Звичайно, в цілому мені подобалося слухати вчителя, особливо про навколишній світ, проводити всілякі дослідження, а також відвідувати дендропарки, особливо сподобався парк «Софіївка».

- Скільки у вас в класі було учнів, які Ви були за характером?

- Навчалася я в «А» класі, нас було 22 учні, деколи були новачки, деколи хтось міняв школу. Наш клас був, на мою думку, найдружніший. Усім класом ходили на шкільні дискотеки, влаштовували класні чаювання, самі проводили розважальну програму, дарували подарунки один одному на 23 лютого і 8-березня. За своїм характером я не виділялась в класі, більше увагу звертала на навчання.

- Чи багато у Вас по життю друзів, як Ви вважаєте, друзів має бути багато або повинен бути один друг, який Вас завжди підтримає, зрозуміє, розрадить у важких ситуаціях?

- Я вважаю, що хорошо спілкуватися потрібно з усіма і дружить також.

- У Вас є друзі з дитинства, з якими, можливо, Ви вчилися в початкових класах?

- Ні, всі друзі були на рік старше, ми вчилися разом в школі, але не з початкових класів. Так само є подружка, з якою дружимо з дитячого саду, але вчилися ми в різних школах.

- Як Ви вважаєте, дружба людині потрібна або людина може прожити і без друзів?

- Я вважаю, що людині необхідна дружба, щоб ділитися проблемами, і щоб радістю було з ким поділитися.

- Чим Ви любите займатися і які у Вас є захоплення?

- Зараз, багато часу виділяю читанню книжок.

- А ще мені цікаво дізнатися: «Яким, на вашу думку, повинен бути учень в звичайній загальноосвітній школі»? Він повинен тихо сидіти, постійно готуватися до уроків або ж вести себе на уроці розкуто, ставити питання, дискутувати з учителем в якихось моментах?

- Я вважаю, що учень не повинен бути тихий і забитий. Він повинен брати участь в освітньому процесі, не тільки відповідаючи на запитання вчителя, а й самому ставити питання, але це не повинно перетікати в сперечання і суперечки, диспут – так.

- Які книги Ви любите читати: класику, детективи, любовні романи чи щось інше, може, фантастику?

- Я люблю історичні романи, але так само цікавлять книги з психології.

- У такому поважному віці чи можете дати відповідь на питання: у чому сенс життя?

– У роботі, яка приносить задоволення. Ми робимо свою роботу не тільки для себе. І якщо кожен виконуватиме її на відмінно, з повною віддачею і відповідальністю за результат, тоді всім буде добре. Вважаю, що від кожного особисто залежить справа багатьох, справа суспільства.

????? Галина Федорівна

- Добро дня, Галино Федорівна.
- Доброго!
- Яку школу ви закінчили? Що цікавого було в школі в роки вашого навчання?
- Я закінчила Оратівську школу 1-2 ступенів, що в Вінницькій області. Ой, щодо цікавого, то я вже навіть і не можу згадати так швидко. Але пам'ятаю майже всіх своїх вчителів.
- Як ви вчилися в школі?
- В наші часи в школі всі навчалися добре, адже всі хотіли вчитися не те, що зараз дітям це не цікаво.
- Які уроки ви любили, а які – ні?
- В школі мені дуже подобались уроки хімії, географії, також біології, а ще я дуже любила фізичне виховання.
- Скільки років ви пропрацювали в школі?
- 34 роки.
- Хвилювалися ви перед першою зустріччю з класом?
- Звичайно що хвилювалася, але мені здається, що діти цього не зрозуміли.
- Про що ви думали, коли йшли на перший урок?
- Я переживала про те, аби зацікавити дітей своїм предметом, тобто географією.
- В якій школі ви викладали?
- Спочатку я викладала в селі Оксанино, а потім сталося так, що я переїхала до м. Умані і тут викладала в школі № 3 аж до виходу на пенсію.
- На вашу думку, ставлення учнів до уроків змінилося за останні 30 років?
- Звісно! Зараз діти не розуміють того значення слова вчитель, що раніше, тобто вони зараз розвинені більше «технологічно», а ніж так як раніше – всебічно.
- Яке у вас хобі?

- Я дуже люблю в'язати, хоч і зір вже не той, що 30 років назад, але пальці вже настільки привикли, що я себе не можу уявити без шпиць в руках.